mulier instituut

Rapport

Monitor Sportakkoord II

Voortgangsrapport 'een groter bereik'

David Rappange | Rutger de Kwaasteniet | Walter Baggen | Pelle Bronkhorst | Marnik Koekkoek | Ine Pulles | Waldemar Wessels | Remco Hoekman

Mulier Instituut | 2025

Monitor Sportakkoord II

Voortgangsrapport 'een groter bereik'

Met ondersteuning van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Mulier Instituut
David Rappange
Rutger de Kwaasteniet
Walter Baggen
Pelle Bronkhorst
Marnik Koekkoek
Ine Pulles
Waldemar Wessels
Remco Hoekman

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met het Mulier Instituut.

© Mulier Instituut
Utrecht, 15 oktober 2025
www.mulierinstituut.nl
info@mulierinstituut.nl

Disclaimer
U mag delen uit deze publicatie overnemen op voorwaarde van bronvermelding:
auteur(s), de titel van de publicatie en het jaar van uitgave.
Er gelden gebruiksvoorwaarden voor de foto's in deze publicatie. Neem foto's daarom niet over zonder toestemming van het Mulier Instituut.

Over ons

Het Mulier Instituut doet sportonderzoek voor beleid en samenleving. Voor overheden, maatschappelijke organisaties, onderwijsinstellingen, sportorganisaties en bedrijven onderzoeken we allerlei thema's op het gebied van sport en sportief bewegen: van de sportdeelname van (groepen) Nederlanders tot de motorische vaardigheden van kinderen, en van diversiteit en inclusie in de sport tot de economische impact van sportevenementen.

Het Mulier Instituut is een onafhankelijke stichting zonder winstoogmerk.

Ons doel is bijdragen aan goed onderbouwd beleid, gericht op de bevordering van sport, sportief bewegen en versterking van de sportsector. Dit doen we op verschillende manieren:

We verzamelen data en monitoren de Nederlandse sportsector en beleidsprogramma's.

We ontwikkelen kennis en onderzoeksmethoden via verkennende en verdiepende studies.

We duiden onderzoeksuitkomsten en vertalen deze naar de beleidspraktijk.

We onderbouwen beleidsbeslissingen met expertise en advies.

We bieden gevraagd en ongevraagd duiding en reflectie in de rol van 'kritische vriend' van de sportsector.

We zetten ons in voor de bevordering van de sportwetenschap.

Afkortingen & Begrippen

Afkortingen

SAII	Sportakkoord II
BRC	Brede Regeling Combinatiefuncties
CSP	Coördinator sport en preventie
CFO	Combinatiefunctionaris onderwijs
LAB	Landelijk Academie Buurtsportcoaches

Begrippen

Outcome Mapping (OM)
Methode voor monitoring, evaluatie en ontwerp van beleidsprogramma's, waarbij uitkomsten worden opgevat als beoogde veranderingen bij intermediaire partners.

Strategische partners
De ondertekenaars van Sportakkoord II die samenwerken om de ambities uit het akkoord te bereiken.

Intermediaire partners
Mensen, groepen en organisaties waar het beleid (Sportakkoord II) zich direct op richt.

Werkafspraken
De activiteiten die de strategische partners afspreken te gaan uitvoeren om de beoogde veranderingen bij intermediaire partners in gang te zetten.

Beweegwijsheid
Het geheel van kennis, vaardigheden, motivatie en zelfvertrouwen dat mensen in staat stelt een leven lang met plezier, vaardig en verantwoord te bewegen en sporten.

Langetermijnindicatoren
Een set van meetbare variabelen die de voortgang van de ambities en doelstellingen uit Sportakkoord II bijhoudt.

Inhoudsopgave

Monitor Sportakkoord II

Managementsamenvatting		**5**
1	**Inleiding**	**12**
1.1	Achtergrond Sportakkoord II	12
1.2	Monitoring Sportakkoord II	13
1.3	Inhoud van dit rapport	14
2	**Methoden**	**18**
2.1	Lokale randvoorwaarden van SAII	18
2.2	Werkafspraken van de strategische partners	20
2.3	Langetermijnindicatoren	22
3	**Lokale randvoorwaarden**	**23**
3.1	Inleiding	23
3.2	Lokaal sportakkoord	24
3.3	Uitvoering van de lokale sportakkoorden	24
3.4	Monitoring lokale sportakkoorden	31
3.5	Thema-inhoudelijke afspraken	33
4	**Inclusie en Diversiteit**	**41**
4.1	Inleiding	41
4.2	Financiële toegankelijkheid vergroten	41
4.3	Effectieve begeleiding en toeleiding	48
4.4	Sociale toegankelijkheid vergroten	52
4.5	Praktische toegankelijkheid vergroten	55
4.6	Langetermijnindicatoren	59
5	**Vaardig in bewegen**	**85**
5.1	Inleiding	85
5.2	Concept beweegwijsheid	85
5.3	Motorische ontwikkeling en veelzijdig bewegen bij kinderen	88
5.4	Sportdeelname verhogen en sportuitval verlagen bij jongeren	93
5.5	Meer aandacht voor bewegen bij de jongste jeugd (0-4 jaar)	96
5.6	Langetermijnindicatoren	99
6	**Slotbeschouwing**	**106**
6.1	Samenwerkend besturen: perspectief op voortgang SAII	106
6.2	Merendeel gemeenten heeft de lokale randvoorwaarden op orde	107
6.3	Inclusie & Diversiteit	110
6.4	Vaardig in bewegen	112
6.5	Tot slot	115
Bronnen		**118**
Bijlage 1 - Regionale samenwerkingen toegankelijke sport		**121**

Managementsamenvatting

Monitor Sportakkoord II: voortgangsrapport 'een groter bereik'

Inleiding

Hoofdlijnen Sportakkoord II (2023-2026) is een akkoord tussen het Ministerie van VWS, VSG/VNG, NOC*NSF en POS (de strategische partners) met als doel om sport en bewegen voor iedereen toegankelijk, leuk en veilig te maken. Het Mulier Instituut monitort de voortgang van SAII.

In dit rapport beschrijven we de ontwikkelingen op de ambitie om het bereik van de sport te vergroten. Dit betekent dat meer mensen zich aangesproken en uitgenodigd voelen te gaan sporten en sport te beleven. Hieronder vallen de thema's *Inclusie & Diversiteit* en *Vaardig in bewegen*.

Doelstelling

Het realiseren van de ambities en bijbehorende opgaven van SAII krijgt gestalte vanuit lokale sportakkoorden. Maar dat kan alleen als strategische partners van SAII daar de juiste condities voor creëren, via de werkafspraken die zij maken en uitvoeren. Én als de lokale randvoorwaarden in gemeenten op orde zijn.

In dit rapport geven we een landelijk beeld van de mate waarin gemeenten die randvoorwaarden hebben gecreëerd. Daarnaast geven we inzicht in de voortgang op de thema's Inclusie & Diversiteit en Vaardig in bewegen. Hierbij richten we ons op de rol van de strategische partners van SAII en gaan we in op de ontwikkelingen op de langtermijnindicatoren die horen bij deze thema's.

De volgende onderzoeksvragen staan centraal:

1. In hoeverre zijn de lokale randvoorwaarden in gemeenten voldoende op orde om de ambities en opgaven uit SAII te realiseren?
2. In hoeverre hebben de strategische partners de werkafspraken uitgevoerd die lokale (intermediaire) partners in staat stellen om de opgaven binnen de thema's Inclusie & Diversiteit en Vaardig in bewegen te realiseren?
3. In hoeverre zien we ontwikkelingen op de langetermijnindicatoren binnen deze thema's?

Belangrijkste bevindingen

Onderzoeksvraag 1: Lokale randvoorwaarden in gemeenten

- Ongeveer drie kwart van alle gemeenten heeft een kernteam dat de regie voert over de uitvoering van het lokale sportakkoord. Dat niet alle gemeenten over een kernteam beschikken, is opvallend. Het is van belang om

na te gaan waarom gemeenten geen (actief) kernteam hebben en in hoeverre de afwezigheid van zo'n team invloed heeft op de coördinatie en uitvoering van het lokale sportakkoord.

- Negen op de tien gemeenten in Nederland hebben een coördinator sport & preventie (CSP) die betrokken is bij de uitvoering van het lokale sportakkoord. De CSP legt daarbij lokaal de verbinding tussen de domeinen sport en preventie, zowel binnen het gemeentehuis als in het lokale speelveld. Deze verbinding komt nu met de intrede van de CSP in SAII beter tot stand dan tijdens SAI.
- Ook de verbreding van de samenwerking op lokaal niveau is zichtbaar. Meer dan in eerdere jaren hebben de ondernemende aanbieders een rol in de uitvoering van de lokale sportakkoorden. Tegelijkertijd valt hier nog winst te behalen. Er moet nog meer oog komen voor gelijke vertegenwoordiging en mogelijkheden voor sportverenigingen en ondernemende aanbieders. Ook kunnen bijvoorbeeld onderwijsorganisaties nog vaker betrokken worden.
- 63 procent van de gemeenten monitort inmiddels hun lokale sportakkoord. Een kwart monitort nog niet, maar is dit wel van plan.
- Steeds meer gemeenten hebben een plan van aanpak voor sociale veiligheid. Het aandeel gemeenten dat een plan van aanpak sociale veiligheid heeft opgesteld, is toegenomen van 15 naar 34 procent. In veel andere gemeenten is een plan van aanpak over sociale veiligheid in ontwikkeling.
- Ook doen meer gemeenten aan clubondersteuning. Het aantal officiële sport- en beweegloketten is in een jaar tijd toegenomen van 8 naar 21. Naast deze registratie van officiële loketten vroegen we gemeenteambtenaren of zij over één loket voor clubondersteuning beschikken. Hierbij tellen we ook andere vormen van een sport- en beweegloket mee. 126 gemeenten (37%) zeggen een loket te hebben, en 61 gemeenten (18%) zijn bezig met de oprichting hiervan . 140 gemeenten (41%) geven aan geen loket te hebben, maar de clubondersteuning op een andere manier vorm te geven. Het is interessant om te kijken waarom gemeenten dit soms anders inrichten, hoe ze dit doen en hoe de ervaringen daarmee zijn. Dit kan ook andere gemeenten helpen die nog geen loket hebben.
- Bijna de helft van de gemeenten heeft nog altijd geen sportplatform en is ook niet bezig met de oprichting daarvan. Dit schept de verwachting dat het aantal sportplatformen in Nederland niet veel verder zal groeien. Beschikken over een sportplatform moet geen doel op zich zijn. Een platform moet namelijk aansluiten op de lokale behoeften vanuit de sportorganisaties.

Onderzoeksvraag 2: Voortgang thema Inclusie & Diversiteit

Het streven vanuit het thema Inclusie & Diversiteit (I&D) is kansengelijkheid in én door sport- en beweegdeelname. Het thema valt uiteen in vier opgaven: de financiële, sociale en praktische toegankelijkheid van sport en bewegen vergroten, en effectieve begeleiding en toeleiding naar sport en bewegen.

- De beleidsaandacht voor financiële toegankelijkheid is toegenomen en partners van SAII werken op deze opgave meer 'domeinoverstijgend' samen. Vrijwel iedere gemeente heeft financiële regelingen voor zowel jongeren als

volwassenen, ondanks dat die (sterk) van elkaar verschillen. Maar deze regelingen zijn in de praktijk vaak lastig te vinden en begrijpen.

- Twee derde van de mensen met een laag inkomen vindt de kosten om te sporten te hoog, tegenover ongeveer de helft van de midden- en hoge inkomens. Dit vraagt dus blijvende aandacht, zowel binnen de uitvoering van SAII als daarbuiten.
- Het aantal District Spots waarmee een breed en kwalitatief goed sportaanbod voor jongeren wordt georganiseerd, is uitgebreid naar 32. Momenteel zijn er 28 spots in de afrondingsfase en worden er vier nieuwe opgestart. De spots zijn verspreid over 28 gemeenten.
- De regionale contacten van VSG zijn van belang geweest voor de effectieve toeleiding en begeleiding naar sporten en bewegen. Niet alleen om de mogelijkheden voor clubondersteuning bekend te maken, maar ook om gemeenten te informeren over domeinoverstijgend samenwerken. Onzeker is of de regionale contactdagen op dezelfde manier van betekenis kunnen blijven, omdat vanaf 2026 mogelijk op de Brede SPUK-regeling wordt gekort.
- NOC*NSF en Sportkracht 12 ontwikkelden een scan om sportorganisaties in staat te stellen de behoeften van 45-plussers in kaart te brengen. En BRC-functionarissen zetten de afgelopen jaren in op toeleiding en begeleiding, en het initiëren van nieuw sport- en beweegaanbod voor specifieke groepen.
- Het anti-discriminatieprogramma Onze Club Is Van Iedereen (OCIVI) is een belangrijke pijler bij de opgave sociale toegankelijkheid vergroten. Uit de monitoring daarvan blijkt dat sportaanbieders antidiscriminatie en inclusie niet als prioriteiten zien. Dat neemt niet weg dat er al meer dan 1.500 aanbieders gebruik maakten van de OCIVI-interventies.
- In het najaar van 2025 verschijnt in het kader van sociale toegankelijkheid een richtlijn voor transgender personen in de topsport.
- Het praktisch toegankelijk maken van sporten en bewegen voor mensen met een beperking is nu verankerd in de Strategie Sporten voor mensen met een handicap is vanzelfsprekend in 2030, waar veel partijen uit het veld zich aan committeren.
- Er wordt gewerkt aan een ‘duurzaam model’ van het loket voor sporthulpmiddelen bij Uniek Sporten. Maar de deelname aan sporten en bewegen van mensen met een beperking en/of aandoening blijft nog sterk achter. Slechts 20 procent voldoet aan de beweegrichtlijnen en slechts 29 procent sport wekelijks. Er lijken dus barrières te blijven bestaan die een hogere deelname in de weg zitten.

Onderzoeksvraag 2: Voortgang thema Vaardig in bewegen

Het uitgangspunt vanuit het thema Vaardig in bewegen is dat ieder kind en iedere jongere kansen heeft om vaardig en veelzijdig te (leren) sporten en bewegen, waarbij plezier en ontwikkeling centraal staan. Het thema valt uiteen in drie opgaven: motorische ontwikkeling en veelzijdig bewegen bij kinderen (en betere kansen voor kinderen om sporten en bewegen te ontdekken), sportdeelname verhogen en sportuitval verlagen bij jongeren, en meer aandacht voor bewegen bij de jongste jeugd.

- Binnen het thema Vaardig in bewegen zijn de strategische partners van SAII samen met de kennispartners tot het inzicht gekomen dat bijsturing van de aanpak gewenst is. Het holistische concept 'beweegwijsheid' dat nu naar voren is geschoven, gaat verder dan de huidige aanpak. Die richt zich nog vooral op het verbeteren van de motoriek en het bevorderen van plezier onder de jeugd. Het SAII faciliteert deze nieuwe richting doordat de samenwerking (en inhoudelijke uitwisseling) tussen de strategische en kennispartners van SAII is gegroeid. Maar om beweegwijsheid met succes structureel in te bedden is de verbinding met andere beleidsstrategieën en -domeinen fundamenteel.
- Door de introductie van beweegwijsheid en de ontwikkeling van het programmaplan Jeugdsport en talentontwikkeling van NOC*NSF is een deel van de bestaande werkafspraken uit SAII niet meer uitgelijnd op de nieuwste ontwikkelingen. Vanuit een integrale visie op en aanpak voor sport- en beweegdeelname, waarbij meerdere thema's van SAII worden vervlochten, moeten nieuwe werkafspraken in samenhang met de bestaande werkafspraken binnen het thema Vaardig in bewegen worden beschouwd. En met de werkafspraken binnen andere thema's van SAII.
- Een belangrijke ontwikkeling is het wegvallen van de inzet van vakleerkrachten vanuit de BRC. Dit betekent dat er vanaf 2027 geen vakleerkrachten bewegingsonderwijs meer worden gefinancierd uit de BRC-gelden. Het is onzeker welke gevolgen dit heeft voor het stimuleren van sport en bewegen onder kinderen en jongeren (en voor de effectieve begeleiding en toeleiding naar sporten en bewegen).
- Om de sportdeelname van jongeren te vergroten en sportuitval te verminderen, ondersteunen NOC*NSF en POS de sportbonden en brancheorganisaties bij het ontwikkelen van vernieuwend sport- en beweegaanbod. Hiervoor zijn vijftien bonden en twee brancheorganisaties een adviestraject gestart met externe bureaus.
- De samenwerking tussen sportbonden en Olympic Moves is verstevigd. Zo gebruiken sportbonden Olympic Moves als testomgeving voor nieuw gediferentieerd sportaanbod. En zijn relatief 'nieuwe' sporten aangesloten, waardoor scholieren kennismaken met nieuwe sporten.
- Sinds de komst van SAII is er meer aandacht voor het stimuleren van bewegen bij de jongste jeugd (0-4 jaar). Zo worden op 43 kinderopvanglocaties beweegprogramma's aangeboden, ontwikkeld en uitgevoerd door sportbonden en brancheorganisaties.
- Voor het programma Gezonde Kinderopvang is een module ontwikkeld om de kennis over bewegen van pedagogisch medewerkers van de kinderopvang te vergroten, maar de borging en toepassing ervan is nog onduidelijk. Deze volgende stap moet wel worden gezet, want uit onderzoek van Westerbroek et al. (2024a) blijkt dat kennis over bewegen bij pedagogisch medewerkers (nog altijd) ontbreekt.

Onderzoeksvraag 3: Ontwikkeling langetermijnindicatoren

De uiteindelijke ambitie van SAII is om een verandering te zien op de langetermijnindicatoren (zoals sportdeelname onder kinderen). Het monitoren van

deze indicatoren is op zichzelf nuttig, maar niet per se als instrument om de prestaties van het gevoerde beleid te volgen en op basis daarvan bij te sturen. Veel bestaande indicatoren zullen niet of nauwelijks veranderen tijdens de looptijd van SAII, aangezien effecten van beleidsmaatregelen pas na meerdere jaren zichtbaar worden. Daarnaast zijn er vaak veel meer factoren van invloed op veranderingen bij de einddoelgroep, waardoor het lastig is om te bepalen of die veranderingen het gevolg zijn van het gevoerde beleid.

- Er zijn (nog steeds) flinke verschillen in het voldoen aan de beweegrichtlijnen, wekelijkse sportdeelname, lidmaatschap van een vereniging en het hebben van een sportabonnement naar sociaaleconomische status, fysieke beperking of aandoening en herkomst.
- Verenigingsbesturen zijn minder divers als het gaat om de vertegenwoordiging van mensen met een beperking, mensen met een migratieachtergrond en LHBTIQ+-personen dan naar geslacht. De bondsbesturen van olympische sportbonden zijn meer genderdivers geworden.
- Voor zover beschikbaar en vergelijkbaar zijn er in de afgelopen jaren geen grote veranderingen opgetreden op de langtermijnindicatoren binnen het thema Vaardig in bewegen. In het schooljaar 2024/2025 voldeden scholen (gemiddeld) aan de wettelijke norm van 90 minuten bewegingsonderwijs: in groep 1 en 2 gaven ze per week gemiddeld 109 minuten bewegingsonderwijs en in groep 3 t/m 8 gemiddeld 92 minuten. Dit betekent overigens niet dat *alle* leerlingen minimaal 90 minuten bewegingsonderwijs per week krijgen.
- In 2024 sportten zeven op de tien jongeren (4-17 jaar) wekelijks. Oudere kinderen (12-17 jaar) sportten iets vaker wekelijks dan jonge kinderen (4-11 jaar). Van beide groepen is ongeveer de helft lid van een sportvereniging. Deze cijfers zijn redelijk stabiel over de jaren heen.

Slotconlusie

SAII heeft veel in beweging gezet. Steeds meer gemeenten hebben de lokale randvoorwaarden op orde. Hoewel er grote verschillen zijn tussen gemeenten en er nog veel uitdagingen zijn, is het lokale sportlandschap professioneler, toegankelijker en beter georganiseerd. Daarbij hebben de strategische partners het merendeel van de werkafspraken binnen de thema's Inclusie & Diversiteit en Vaardig in bewegen in gang gezet of al helemaal uitgevoerd.

Door de aanwezigheid van SAII kon ook de verbinding met andere akkoorden en andere domeinen tot stand komen. De samenwerking kon zich verbreden richting armoede (armoedegelden), gezondheid/ preventie (via de CSP), buitenruimte/omgeving (omgevingsvisie) en duurzaamheid (Klimaatakkoord, Routekaart Verduurzaming Sport).

Door SAII bestaat er zowel landelijk als lokaal een (overleg)structuur waar de verbinding mee gemaakt kon worden. Dit ging niet altijd een-op-een om doelen die in SAII centraal stonden, of om werkafspraken die daaronder vielen. Maar doordat SAII mogelijkheden bood voor tussentijdse bijsturing, is bijvoorbeeld verbinding

gelegd met beweegwijsheid en de strategie ‘Sporten voor mensen met een handicap is vanzelfsprekend in 2030’. Dit zijn betekenisvolle resultaten van SAII.

Maar een inclusieve sport- en beweegomgeving of een bewegende jeugd die dat een leven lang volhoudt, is zeker nog niet de norm. Zoals eerder aangegeven vragen dergelijke effecten (op langetermijnindicatoren) een lange adem.

Dat neemt niet weg dat SAII daaraan bijdraagt. SAII heeft positieve systeemveranderingen teweeggebracht en de lokale voorwaarden op gemeentelijk niveau beter op orde gebracht. Dit zijn belangrijke stappen om uiteindelijk te komen tot de belangrijke ambitie ‘groter bereik van de sport’. Des te belangrijker is het om (vanuit andere (toekomstige) beleidsprogramma’s) voort te borduren op de resultaten die vanuit SAII tot dusver zijn en worden geboekt.

mulier
instituut

Hoofdstuk 1

Inleiding

Het Mulier Instituut monitort de voortgang van Sportakkoord II (SAII). Daarover gaat dit rapport. In dit eerste hoofdstuk schetsen we de achtergrond en inhoud van SAII. Vervolgens zetten we uiteen wat in deze rapportage centraal staat.

1.1 Achtergrond Sportakkoord II

Hoofdlijnen Sportakkoord II (2023-2026) is een akkoord tussen het Ministerie van VWS, VSG/VNG, NOC*NSF en POS – de zogeheten strategische partners. Het akkoord heeft als doel om sport en bewegen voor iedereen toegankelijk, leuk en veilig te maken.

De strategische partners hebben drie overkoepelende ambities vastgesteld. Deze ambities zijn:

- het versterken van het *fundament* van de sport: dit gaat over de voorwaarden om te kunnen sporten en daar plezier aan te beleven;
- het vergroten van het *bereik* van de sport: dit betekent dat meer mensen zich aangesproken en uitgenodigd voelen te gaan sporten en sport te beleven;
- meer (zichtbare) *betekenis* geven aan sport: dit gaat over de waarde van sport, topsport en sportief bewegen voor de hele maatschappij.

Om deze ambities te realiseren staan in SAII zes inhoudelijke thema's centraal. Elk thema bestaat uit meerdere opgaven (figuur 1.1).

Figuur 1.1
Sportakkoord II: thema's en opgaven

Bron: Werkplan Sportakkoord II.

1.2 Monitoring Sportakkoord II

Eerdere rapporten

Het Mulier Instituut monitort de voortgang op de eerste twee ambities van SAII in een reeks voortgangsrapportages.[1] In 2024 deden we dat voor de ambitie 'het fundament van de sport'. In een tweetal rapportages beschreven we de ontwikkelingen op de thema's *Sociaal veilige sport*, *Vitale sportaanbieders* en *Ruimte voor sport en bewegen*.

In het voorjaar van 2025 brachten we de voortgang op deze thema's in beeld door de lens van de lokale sportakkoorden van onze achttien partnergemeenten. Dit zijn gemeenten waar we de ontwikkelingen tijdens SAII volgen.

Het zesde inhoudelijke thema, *strategisch kader topsport*, valt onder de derde ambitie (betekenis van sport) en monitoren we via de monitor Topsport in Nederland (TiN). De tweede TiN rapportage hebben we in het najaar van 2025 uitgebracht (Balk et al., 2025).

Huidige en toekomstige rapporten

In het huidige rapport staan we stil bij de ambitie 'het vergroten van het bereik', waaronder de *thema's Inclusie & Diversiteit en Vaardig in bewegen* vallen. Hierbij hanteren we een meer landelijk perspectief. In het voorjaar van 2026 gaan we opnieuw in op de ontwikkelingen binnen deze thema's, maar dan op basis van de lokale voortgang bij onze partnergemeenten. We sluiten de monitoring van SAII in 2026 af met een rapportage over de eerste twee ambities (fundament en bereik).

Onze laatste voortgangsrapportages over de thema's Sociaal veilige sport, Vitale Sportaanbieders en Ruimte voor sport en bewegen

- Voorjaar 2024: werken aan het fundament.
- Najaar 2024: fundament versterkt.
- Voorjaar 2025: fundament in beweging: voortgang bij 18 partnergemeenten.

De invloed van beleid

Om de voortgang van SAII te monitoren gebruiken we de methode *Outcome Mapping* (OM). In het Monitorplan (Hoogendam, Kusters & Duijvestijn, 2024) leggen we deze methode en hoe we deze toepassen uit.

Met OM kun je een beleidsprogramma monitoren en evalueren dat uitgaat van 'besturen met een akkoord', een vorm van samenwerkend besturen, zoals bij SAII het geval is. Inzichten kunnen vervolgens worden gebruikt voor (tussentijdse) ontwikkeling of bijsturing van beleid. Het is daarmee een instrument voor 'lerend beleid': een aanpak waarbij beleid niet statisch is, maar voortdurend wordt aangepast en verbeterd op basis van ervaringen en evaluaties.

[1] Het Mulier Instituut monitort de derde ambitie (betekenis van sport) en het bijbehorende thema 'strategisch kader topsport' via de monitor Topsport in Nederland (TiN).

Een centraal uitgangspunt van OM is het onderscheid in drie invloedsferen van beleid (figuur 1.2). Het gaat uit van de notie dat beleid zich richt op het ondersteunen en faciliteren van organisaties (ofwel *intermediaire partners*, zoals bij SAII gemeenten, uitvoeringsorganisaties en sportverenigingen) om lokaal of regionaal duurzame (systeem)veranderingen in gang te zetten. Dat ligt binnen de *directe* invloedssfeer van het beleidsprogramma.

En hoewel de ambitie of het einddoel van een beleidsprogramma meestal een verandering beoogt bij de einddoelgroep in de *indirecte* invloedssfeer (bv. het percentage kinderen dat voldoet aan de beweegrichtlijn), richt het beleid zich dus niet *rechtstreeks* op gedragsverandering bij de einddoelgroep. De beleidsmogelijkheden om zo gedragsverandering te realiseren zijn namelijk beperkt.

Figuur 1.2
Sferen van invloed

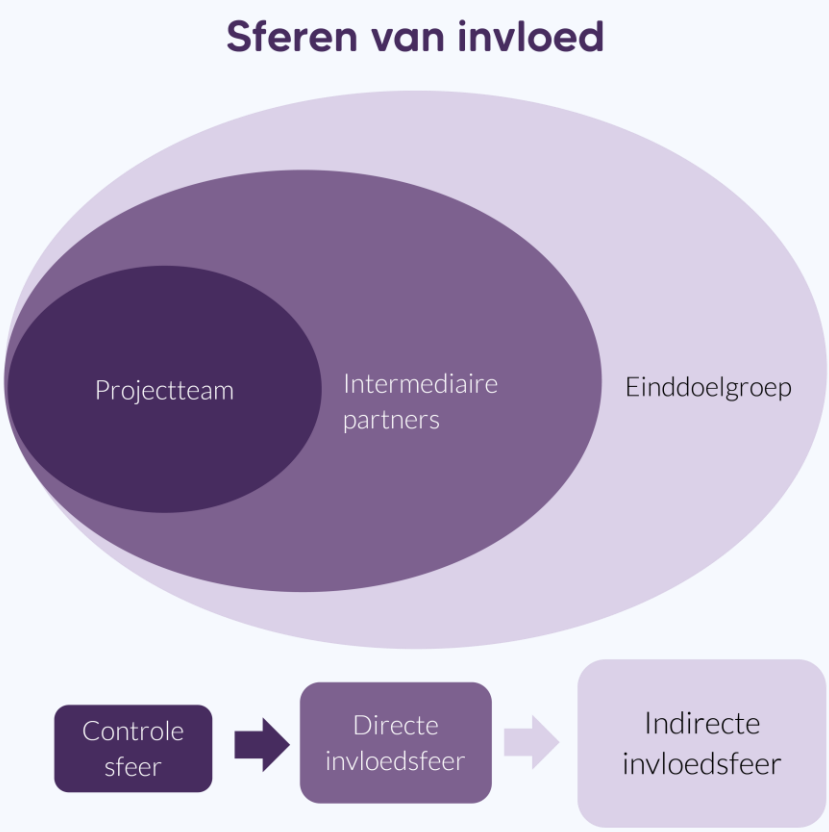

Bron: naar Van Ongevalle (2019).

1.3 Inhoud van dit rapport

Bij de monitoring van SAII richten we ons op alle drie de invloedsferen. Het doel van dit rapport is tweeledig. In de eerste plaats geven we een landelijk beeld van de mate

waarin gemeenten de randvoorwaarden hebben gecreëerd om uitvoering te geven aan de ambities en opgaven van SAII. Dit is te zien als onderdeel van de directe invloedsfeer. In de tweede plaats geven we inzicht in de voortgang op de thema's Inclusie & Diversiteit en Vaardig in bewegen, die samen onder de ambitie 'vergroten van het bereik van de sport' vallen (zie kader hieronder). Hierbij richten we ons op de rol van de strategische partners van SAII (de controlesfeer) en gaan we in op de ontwikkelingen op de langtermijnindicatoren die horen bij deze thema's (de indirecte invloedsfeer).

De thema's die centraal staan in dit rapport

- Het thema Inclusie & Diversiteit gaat over een toegankelijke en laagdrempelige sector, waarin iedereen die mee wil doen daadwerkelijk mee kan doen en waarin sprake is van kansengelijkheid in en door sport- en beweegdeelname. In SAII wordt ingezet op het wergnemen van financiële, sociale en praktische belemmeringen.
- Het thema Vaardig in bewegen streeft naar kansen voor ieder kind en iedere jongere om vaardig en veelzijdig te (leren) sporten en bewegen – onder de juiste begeleiding – waarbij plezier en ontwikkeling centraal staan. De basis voor een leven lang sporten en bewegen wordt gelegd in je jeugd. Voor het versterken van die basis is samenwerking van verschillende domeinen cruciaal: sport, onderwijs, kinderopvang, de gemeente en meer.

Bron: Hoofdlijnen Sportakkoord II. Sport versterkt.

Onderzoeksvragen

Onze hoofdvragen zijn:

1. In hoeverre zijn de lokale randvoorwaarden in gemeenten voldoende op orde om de ambities en opgaven uit SAII te realiseren?
2. In hoeverre hebben de strategische partners de werkafspraken uitgevoerd, die lokale (intermediaire) partners in staat stellen om de opgaven binnen de thema's Inclusie & Diversiteit en Vaardig in bewegen te realiseren?
3. In hoeverre zien we ontwikkelingen op de langetermijnindicatoren binnen deze thema's?

Toelichting onderzoeksvraag 1

In het kader van het Uitvoeringsbudget Lokaal Sportakkoord kunnen gemeenten een aanvraag doen voor een uitvoeringsbudget (zie Hoofdlijnen SAII).[2] Dit uitvoeringsbudget is gericht op de herijking en uitvoering van een lokaal sportakkoord.

Om hiervoor in aanmerking te komen moeten gemeenten aan bepaalde (thema-overstijgende) voorwaarden voldoen. Zoals beschikken over een kernteam en een coördinator sport en preventie inzetten. Daarnaast gelden er raamwerkafspraken,

[2] Het uitvoeringsbudget binnen Sportakkoord II is onderdeel van de Brede SPUK-regeling.

zoals de mogelijkheid onderzoeken van één loket voor clubondersteuning of een sportplatform.

Wij noemen dit samen de **lokale randvoorwaarden** om uitvoering te kunnen geven aan de lokale sportakkoorden, en daarmee indirect aan SAII. We beschrijven de mate waarin gemeenten hieraan voldoen. Deze randvoorwaarden vormen een belangrijke basis voor de vertaling van het landelijke SAII naar de lokale (en regionale) praktijk.

- **Toelichting onderzoeksvraag 2**

Vervolgens richten we ons op de **werkafspraken die de strategische partners** hebben opgesteld voor de thema's Inclusie & Diversiteit en Vaardig in bewegen.[3] Werkafspraken zijn concrete, doelgerichte afspraken tussen de strategische partners van SAII over wie wat doet, wanneer en hoe.

Deze afspraken (acties) stellen intermediaire partners in staat beoogde verandering(en) door te voeren. Met andere woorden: wat wordt er landelijk ingeregeld om het lokaal te laten functioneren? Om invulling te kunnen geven aan deze werkafspraken en die betekenisvol te laten zijn (ook voor de langere termijn), is het dus van belang dat gemeenten aan de lokale randvoorwaarden voldoen.

- **Toelichting onderzoeksvraag 3**

De uiteindelijke ambitie van SAII is om (op termijn) een verandering te zien bij de einddoelgroep. Daarom bieden we een overzicht van de ontwikkelingen op de **langetermijnindicatoren**[4] binnen de twee eerdergenoemde thema's (zie het Indicatorenplan RIVM). Hiermee kunnen we de situatie bij de einddoelgroep meten.

We benadrukken dat het monitoren van deze algemenere (kern)indicatoren op zichzelf nuttig is, maar niet per se als instrument om de prestaties van het gevoerde beleid te volgen en op basis daarvan bij te sturen. Veel bestaande indicatoren (bv. sportdeelname) zullen niet of nauwelijks veranderen tijdens de looptijd van SAII, aangezien effecten van beleidsmaatregelen pas na meerdere jaren zichtbaar worden. Daarnaast zijn er vaak veel meer factoren van invloed op veranderingen bij de einddoelgroep, waardoor het lastig is om te bepalen of die veranderingen het gevolg zijn van het gevoerde beleid.

Of de lokale randvoorwaarden en de inspanningen (werkafspraken) van de strategische partners ook daadwerkelijk leiden tot lokale (of regionale) veranderingen bij intermediaire partners, brengen we in ons volgende rapport in

[3] De strategische partners zijn de eerder genoemde landelijke organisaties die structureel samenwerken om de ambities uit SAII te realiseren, en de kennispartners (Kenniscentrum Sport & Bewegen, het RIVM en het Mulier Instituut).

[4] In dit rapport hebben we het over de langetermijnindicatoren die het Mulier Instituut, het RIVM en het Kenniscentrum Sport & Bewegen voor de monitoring van SAII hebben vastgesteld. Een aantal daarvan zijn ook zogenaamde *Kernindicatoren Sport en Bewegen* van het Ministerie van VWS (zie Overzicht Kernindicatoren sport en bewegen). In dit rapport duiden we indicatoren daarom soms aan als langetermijnindicator en soms als kernindicatoren.

kaart (voorjaar 2026). Hiervoor kijken we dan naar de lokale voortgang op de thema's Inclusie & Diversiteit en Vaardig in bewegen in onze achttien partnergemeenten. We kijken dan dus in meer detail naar de directe invloedsfeer.

Leeswijzer

- In hoofdstuk 2 bespreken we de onderzoeksmethode.
- Hoofdstuk 3 gaat over de mate waarin gemeenten de lokale randvoorwaarden hebben ingeregeld (onderzoeksvraag 1).
- Vervolgens bespreken we per thema en opgave de stand van zaken voor de werkafspraken (onderzoeksvraag 2). Daarnaast geven we inzicht in de langetermijnindicatoren (onderzoeksvraag 3). In hoofdstuk 4 doen we dat voor het thema Inclusie & Diversiteit en in hoofdstuk 5 voor het thema Vaardig in bewegen.
- We sluiten het rapport af met een slotbeschouwing in hoofdstuk 6.

Hoofdstuk 2

Methoden

Voor deze rapportage hebben we verschillende onderzoeksmethoden en bronnen gebruikt. In dit hoofdstuk lichten we die per onderdeel toe.

2.1 Lokale randvoorwaarden van SAII

Vragenlijst onder gemeenten

Om in kaart te brengen in hoeverre gemeenten de lokale randvoorwaarden hebben ingeregeld, heeft de VSG namens het Ministerie van VWS een vragenlijst uitgezet onder gemeenteambtenaren in de periode april t/m juli 2025. Het Mulier Instituut heeft de vragenlijst opgesteld en geprogrammeerd en de resultaten geanalyseerd.

Het invullen van de vragenlijst was verplicht. De deelname aan de vragenlijst is een van de verantwoordingsindicatoren van de Brede SPUK. Als een gemeente in 2027 bij die verantwoording niet kan aangeven mee te hebben gewerkt aan deze vragenlijst, kan dit gevolgen hebben voor de afrekening van ontvangen financiële middelen. Uiteindelijk hebben alle 342 gemeenten de vragenlijst ingevuld.

Inhoud van de vragenlijst

In de vragenlijst komt een aantal voorwaarden en thema's aan bod die voortkomen uit Hoofdlijnen Sportakkoord II (Sport en Gemeenten, 2023). Twee elementen – de voorwaarden en raamwerkafspraken, die wij samen de lokale randvoorwaarden noemen – vormen het uitgangspunt van de gestelde vragen.

- **Voorwaarden**

Dit zijn de voorwaarden waar gemeenten aan moeten voldoen om in aanmerking te komen voor het uitvoeringsbudget van SAII. Het gaat hierbij om:

- beschikken over een kernteam dat de regie voert bij de uitvoering van het lokale sportakkoord;
- een coördinator sport en preventie (CSP) inzetten die de uitvoering coördineert;
- het lokale sportakkoord herijken;
- meewerken aan activiteiten rondom monitoring en evaluatie in het kader van het Sportakkoord en de Brede SPUK in de periode 2023-2026.

- **Raamwerkafspraken**

Het Ministerie van VWS heeft kaders gesteld aan de invulling van lokale sportakkoorden door te concretiseren waartoe zij lokale partijen met SAII uitnodigen. Op basis daarvan zijn de lokale sportakkoorden herijkt.

Voor deze herijking en uitvoering van de lokale sportakkoorden zijn raamwerkafspraken opgesteld. Een deel van de raamwerkafspraken ziet toe op de herijking van het lokale sportakkoord. Er zijn ook drie meer thema-inhoudelijke raamwerkafspraken waar gemeenten in de looptijd van SAII uitvoering aan geven.

Deze zijn onderdeel van de drie thema's die samen onder de ambitie 'fundament van de sport' vallen. Dit zijn:

- Gemeenten stellen een plan van aanpak sociale veiligheid en integriteit op.
- Ze verkennen de mogelijkheden voor een sport- en beweegloket
- Ze verkennen de mogelijkheden voor een lokaal sportplatform.

- **Focus**

Wij richten ons in dit rapport vooral op de elementen die toezien op de uitvoeringsfase van SAII, omdat de herijking van de lokale sportakkoorden al heeft plaatsgevonden. Samengevat komt het neer op welke partijen er betrokken zijn bij de uitvoering van het lokale sportakkoord en of de voortgang daarvan wordt gemonitord. Daarnaast geven we inzicht in de voortgang op de thema-inhoudelijke raamwerkafspraken.

In het document met de vragenlijst zetten we verder uiteen hoe de vragenlijst tot stand is gekomen. En duiden we de voorwaarden en afspraken in meer detail.

Onderzoek over en onder coördinatoren sport en preventie

De coördinatoren sport en preventie (CSP's) spelen een belangrijke rol bij het lokale sportakkoord. Het Mulier Instituut monitort jaarlijks de voortgang van de BRC, waaronder dus ook de inzet van de CSP. Deze functie moest bij de start van SAII in veel gemeenten nog nader vorm krijgen. Daarom hebben we in de nieuwste BRC-monitor (Gómez Berns et al., 2025) aanvullende vragen gesteld over de werkzaamheden van de CSP.

In 2024 hebben we een vragenlijst uitgezet onder de CSP's, met deels dezelfde elementen. Die resultaten hebben we gerapporteerd in de rapportage 'Werken aan het fundament' (Hoogendam, Kusters & Gutter, 2024).

In afwijking van ons monitorplan hebben we er nu voor gekozen alle gemeenten rechtstreeks te bevragen, zodat we een landelijk beeld hebben van de lokale randvoorwaarden in Nederland. Ook gezien het verplichte karakter van de vragenlijst in het kader van verantwoording.

Daarnaast hebben we vragen over de CSP toegevoegd aan de BRC-monitor. Bij de vergelijking van onze huidige resultaten met die uit 2024 is enige voorzichtigheid geboden vanwege verschillen in de gehanteerde methodologie. Zo komen de respondenten niet helemaal overeen.

Duiding resultaten

Voor de duiding van enkele resultaten hebben we een aantal aanvullende vragen schriftelijk voorgelegd aan de vier VSG-regioadviseurs. Twee van hen hebben schriftelijk gereageerd. Op een aantal plekken splitsen we de resultaten van de vragenlijst uit naar gemeentegrootte (op basis van inwonersaantallen). Zie tabel 2.1 voor de indeling die we hebben gehanteerd.

Tabel 2.1
Indeling van gemeenten naar grootte volgens inwonersaantallen

Kleine gemeenten	Tot 25.000 inwoners	112 gemeenten
Middelgrote gemeenten	25.000 – 75.000 inwoners	177 gemeenten
Grote gemeenten	Meer dan 75.000 inwoners	53 gemeenten

2.2 Werkafspraken van de strategische partners

Onderzoek onder werkgroepen en partners

Om de voortgang op de werkafspraken in kaart te brengen, hebben we gesprekken gevoerd met de SAII-themawerkgroepen Inclusie & Diversiteit en Vaardig in bewegen. Deze werkgroepen bestaan uit afgevaardigden van de strategische partners en kennispartners.

Voor het thema Inclusie & Diversiteit hebben we eerst de voortgang van de werkafspraken besproken tijdens een bijeenkomst. Later hebben we voor de volledigheid nog een schriftelijke uitvraag gedaan bij elke strategische partner afzonderlijk.

Voor het thema Vaardig in bewegen hebben we interviews afgenomen met elke strategische partner, over de werkafspraken die specifiek voor die partner gelden. Vervolgens vond er – na een terugkoppeling van het Mulier Instituut – een gezamenlijke reflectie plaats op (het werken met) de werkafspraken.

Status van de werkafspraken

Aan elke werkafspraak in dit rapport hebben we een 'status' verbonden, die in één oogopslag inzichtelijk maakt hoe het gesteld is met de voortgang ervan. Daarvoor hebben we enkele (sub)categorieën vastgesteld (zie tabel 2.2). De status van de werkafspraak is gebaseerd op de voortgang die de strategische partners en kennispartners rapporteerden.

Tabel 2.2
Status van de werkafspraken

Status	Subcategorie	Omschrijving
Niet gestart		De werkafspraak is gemaakt, maar de uitvoering ervan is nog niet begonnen. Er zijn nog geen concrete acties ondernomen.
Lopend	Beginfase	De uitvoering is gestart; voorbereidingen en eerste acties zijn in gang gezet.
	Kernfase	De uitvoering bevindt zich in de hoofdperiode; de meeste activiteiten worden uitgevoerd en voortgang is zichtbaar.
	Afrondende fase	De uitvoering loopt op zijn einde; de laatste activiteiten worden afgerond en resultaten worden geborgd.
Afgerond	Ingeregeld en doorlopend	De werkafspraak is onderdeel van reguliere werkwijze of processen en wordt structureel uitgevoerd.
	Afgerond en afgesloten	De werkafspraak is volledig uitgevoerd en afgesloten; er is geen vervolg nodig.
Tijdelijk stilgelegd		De uitvoering van de werkafspraak is gepauzeerd.
Geannuleerd		De werkafspraak is definitief stopgezet.

Focus
We richten ons alleen op de werkafspraken van de strategische partners van SAII en de betrokken kennispartners. Een aantal werkafspraken voor andere partijen die niet direct betrokken zijn bij de opzet van SAII, laten we buiten beschouwing.

Daarnaast gaan we bij de bespreking van de werkafspraken in op relevante, landelijke ontwikkelingen die we zien parallel aan of in het verlengde van de werkafspraken. Deze kunnen namelijk van betekenis zijn voor de voortgang op lokaal niveau. Dit doen we aan de hand van enkele kwantitatieve databronnen, zoals de BRC-monitor 2024, de Monitor lokaal sportbeleid 2024, een peiling in het primair onderwijs (po-peiling), diverse VSG-gemeentepanels en andere relevante (panel)peilingen.

2.3 Langetermijnindicatoren

Om ontwikkelingen in kaart te brengen bij de einddoelgroep, maken we gebruik van de langetermijnindicatoren die het RIVM per thema monitort. We richten ons hierbij op een aantal opvallendheden en lichten de resultaten voor specifieke groepen uit. Een volledig overzicht van de resultaten (en bijbehorende bronnen) is te vinden op sportenbewegenincijfers.nl.

Hoofdstuk 3

Lokale randvoorwaarden

In dit hoofdstuk beschrijven we de lokale randvoorwaarden binnen gemeenten. Hierbij gaat het om de voorwaarden die gelden voor gemeenten bij het aanvragen van een uitvoeringsbudget voor het lokale sportakkoord. Daarnaast gaat het om de raamwerkafspraken die voor de herijking en uitvoering van het lokaal sportakkoord zijn gemaakt.

Belangrijkste bevindingen

- Driekwart van de gemeenten heeft een kernteam. 16 procent heeft geen kernteam meer, en 6 procent heeft nooit een kernteam gehad. Dit is opvallend, aangezien een kernteam een voorwaarde is bij het aanvragen van uitvoeringsbudget.
- Negen op de tien gemeenten in Nederland hebben een CSP die betrokken is bij de uitvoering van het lokale sportakkoord.
- Ruim een derde van de (vaak grote) gemeenten voert het plan van aanpak sociale veiligheid en integriteit uit of heeft dit plan klaar. Dat is aanzienlijk meer dan een jaar geleden. Bijna een derde van de gemeenten is het plan van aanpak nog aan het ontwikkelen.
- Het aantal officiële sport- en beweegloketten is in een jaar tijd toegenomen (van 8 naar 21). Ook zijn er nog 35 loketten in oprichting. Er zijn ook veel gemeenten die zeggen een dergelijk loket te hebben, terwijl het geen officieel sport- en beweegloket betreft. Vier op de tien gemeenten zeggen de clubondersteuning op een andere manier vorm te geven.
- Bijna tweederde van de gemeenten monitort het lokale sportakkoord. Daarnaast is een kwart van de gemeenten van plan om dit te gaan doen.
- Ondernemende sportaanbieders zijn minder vaak betrokken bij het lokale kernteam, sport- en beweegloketten en sportplatformen dan sportverenigingen. Hun vertegenwoordiging is sinds de start van SAII wel toegenomen. Daarnaast verenigen ondernemende sportaanbieders zich steeds meer in lokale POS-kantoren. Een POS-kantoor is een sportplatform dat speciaal bestaat voor ondernemende aanbieders. Het aantal kantoren steeg afgelopen jaar van 15 naar 42.

3.1 Inleiding

Er zijn verschillende regelingen en programma's waaruit activiteiten worden bekostigd die nodig zijn om de ambities en opgaven in SAII te realiseren. Het Uitvoeringsbudget Lokaal Sportakkoord is daar één van. Dit uitvoeringsbudget kunnen gemeenten inzetten om uitvoering te geven aan de lokale sportakkoorden. Aan dit budget zijn wel voorwaarden verbonden.

We beschrijven in dit hoofdstuk eerst de organisatie en de uitvoering van de lokale sportakkoorden in alle Nederlandse gemeenten. Daarna kijken we of en in hoeverre gemeenten hun lokale sportakkoord monitoren. Ten slotte beschrijven we de voortgang op enkele thema-inhoudelijke afspraken die gaan over het plan van aanpak sociaal veilige sport, sport- en beweegloketten en sportplatforms.

3.2 Lokaal sportakkoord

In alle gemeenten is sprake van een lokaal en/of regionaal sportakkoord (tabel 3.1). 87 procent van de gemeenten heeft alleen een lokaal sportakkoord. Een deel (10%) heeft een lokaal én een regionaal sportakkoord, zoals in de regio Achterhoek. In een aantal gevallen (2%) is er alleen sprake van een regionaal sportakkoord.

Tabel 3.1
Gemeenten met een lokaal en/of regionaal sportakkoord, naar bevolkingsomvang
(in procenten, n=342)

	Totaal*	Klein	Middelgroot	Groot
Alleen lokaal	87	86	85	98
Alleen regionaal	2	4	2	
Zowel lokaal als regionaal	10	10	13	2

Bron: Mulier Instituut/VSG, vragenlijst onder gemeenteambtenaren, voorjaar 2025.
* Wegens afrondingsverschillen komt het totaal niet uit op 100 procent.

Alle gemeenten die aangaven zowel een lokaal als een regionaal sportakkoord te hebben, geven aan dat het lokale sportakkoord in principe leidend is. Zij hebben de vragenlijst dan ook ingevuld op basis van het lokale sportakkoord.

3.3 Uitvoering van de lokale sportakkoorden

We gaan hieronder in op de rol en samenstelling van het lokale kernteam, de betrokkenheid van lokale partijen bij het lokale sportakkoord en de functie van CSP.

Lokaal kernteam
Het lokale kernteam beheert de uitvoeringsbudgetten die zijn vastgesteld om doelen uit het lokale sportakkoord te behalen.

- **Verwachte samenstelling**

Vast onderdeel van het kernteam is de CSP, een lokale 'kartrekker' die onder andere helpt bij de herijking en uitvoering van het lokale sportakkoord. Daarnaast wordt verwacht dat de gemeente, de sportsector en maatschappelijke organisaties vertegenwoordigd zijn in het lokale kernteam. Ook kunnen onder meer het lokale midden- en kleinbedrijf (MKB) en onderwijsorganisaties er deel van uitmaken.

De precieze invulling bepaalt de gemeente en kan daardoor lokaal verschillen. Uiteindelijk is de verwachting dat een kernteam de effectieve uitvoering van het lokale sportakkoord bevordert en partijen lokaal aangehaakt houdt.

- **Gemeenten met en zonder kernteam**

Het merendeel van de gemeenten heeft een lokaal kernteam (78%; tabel 3.2). 16 procent heeft wel een kernteam gehad, maar nu niet meer. In kleine gemeenten is het kernteam vaker opgehouden te bestaan dan in grote gemeenten. In 6 procent

van de gemeenten is er nooit een kernteam geweest, ook al is dit wel een voorwaarde bij het aanvragen van een uitvoeringsbudget.

Tabel 3.2
Gemeenten met een lokaal kernteam, naar bevolkingsomvang
(in procenten, n=342)

	Totaal	Klein	Middelgroot	Groot
Er is een kernteam	78	66	82	92
Er was een kernteam, maar nu niet meer	16	25	13	8
We hebben nooit een kernteam gehad	6	9	5	

Bron: Mulier Instituut/VSG, vragenlijst onder gemeenteambtenaren, voorjaar 2025.

Twee regioadviseurs van de VSG geven verschillende verklaringen waarom gemeenten aangeven geen kernteam te hebben. Zo kennen nieuwe ambtenaren wellicht het woord 'kernteam' niet. Soms wordt een andere naam gebruikt of wordt het uitbesteed aan een sportservice. Of er kan onduidelijkheid zijn over de interpretatie van wat een kernteam is. Gemeenten kunnen bijvoorbeeld een intern team als kerngroep zien, terwijl dat strikt genomen volgens de voorwaarden een onjuiste opvatting is.

Als mogelijke redenen voor het stoppen van bestaande kernteams noemen de adviseurs dat er een gebrek aan regie en daadkracht kan zijn binnen het kernteam. Die situatie kan bijvoorbeeld ontstaan als er weinig managementsteun is voor de trekker van het lokale sportakkoord ten opzichte van andere domeinen. Ook kan er onenigheid ontstaan binnen het kernteam of kan enthousiasme bekoelen als externe partners onvoldoende betrokken worden in de uitvoeringsperiode en een kernteam alleen als subsidiebureau fungeert.

- **Frequentie bijeenkomsten kernteams**

In 65 procent van de gemeenten mét een kernteam komt het kernteam elke één tot drie maanden bijeen. In een kwart van de gemeenten gebeurt dit eens per vier tot zes maanden. Een klein deel van de kernteams komt vaker of juist minder vaak bijeen: in 6 procent van de gemeenten vaker dan één keer per maand, en ook in 6 procent minder dan eens per halfjaar (niet in figuur).

- **Samenstelling van het lokale kernteam**

De gemeenten die aangeven te beschikken over een kernteam (n=268), hebben we gevraagd naar de samenstelling van het kernteam (**figuur 3.1**). Het kernteam bestaat bij voorkeur uit een verscheidenheid van betrokken sport- en maatschappelijke partijen.

De gemeentelijke organisatie zit in 92 procent van de gevallen in het kernteam. Daarnaast zijn voornamelijk sportverenigingen (64%), welzijnsorganisaties (60%),

en sportservicebureaus en sportbedrijven (59%) vertegenwoordigd. Verder zijn onderwijsorganisaties en ondernemende sportaanbieders in (circa) 40 procent van de kernteams vertegenwoordigd.

Figuur 3.1
Lokale partijen die zijn vertegenwoordigd in het kernteam
(in procenten, n=268, meerdere antwoorden mogelijk)

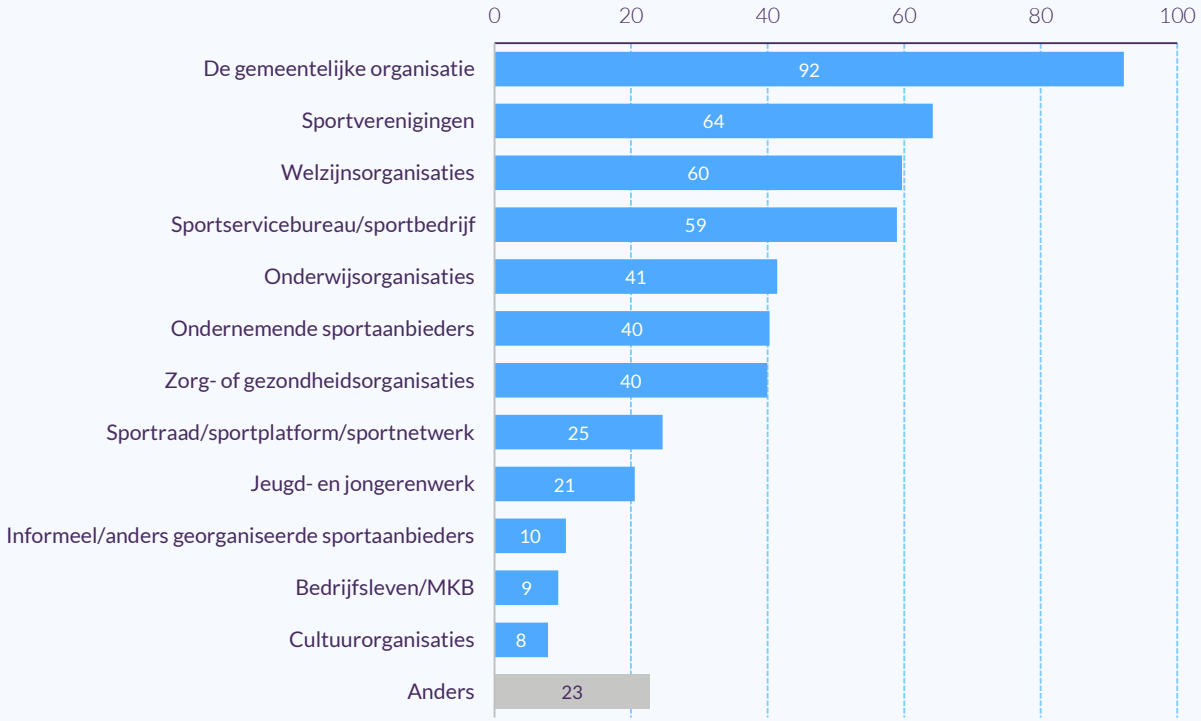

Bron: Mulier Instituut/VSG, vragenlijst onder gemeenteambtenaren, voorjaar 2025.

Het merendeel (54%) van de 268 gemeenten geeft aan dat de samenstelling sinds de herijking van het lokale sportakkoord niet is veranderd. In 37 procent van de gemeenten zijn er partijen bijgekomen en bij 20 procent zijn er partijen afgevallen (niet in figuur). Dit telt niet op tot 100 procent, omdat er in dezelfde gemeente soms partijen afvielen én bijkwamen.

Als partijen het kernteam hebben verlaten, betrof dit in 51 procent van de gevallen sportverenigingen (figuur 3.2). Waar (nieuwe) partijen bij het kernteam zijn gekomen, waren dat in 31 procent van de gevallen ondernemende sportaanbieders. Hoewel ondernemende sportaanbieders nog achterblijven in het lokale kernteam ten opzichte van sportverenigingen (figuur 3.1), is hun aandeel in het kernteam sinds de herijking flink gestegen.

Figuur 3.2

Nieuw aangesloten en afgevallen partijen in het lokale kernteam

(in procenten, n=152, meerdere antwoorden mogelijk)

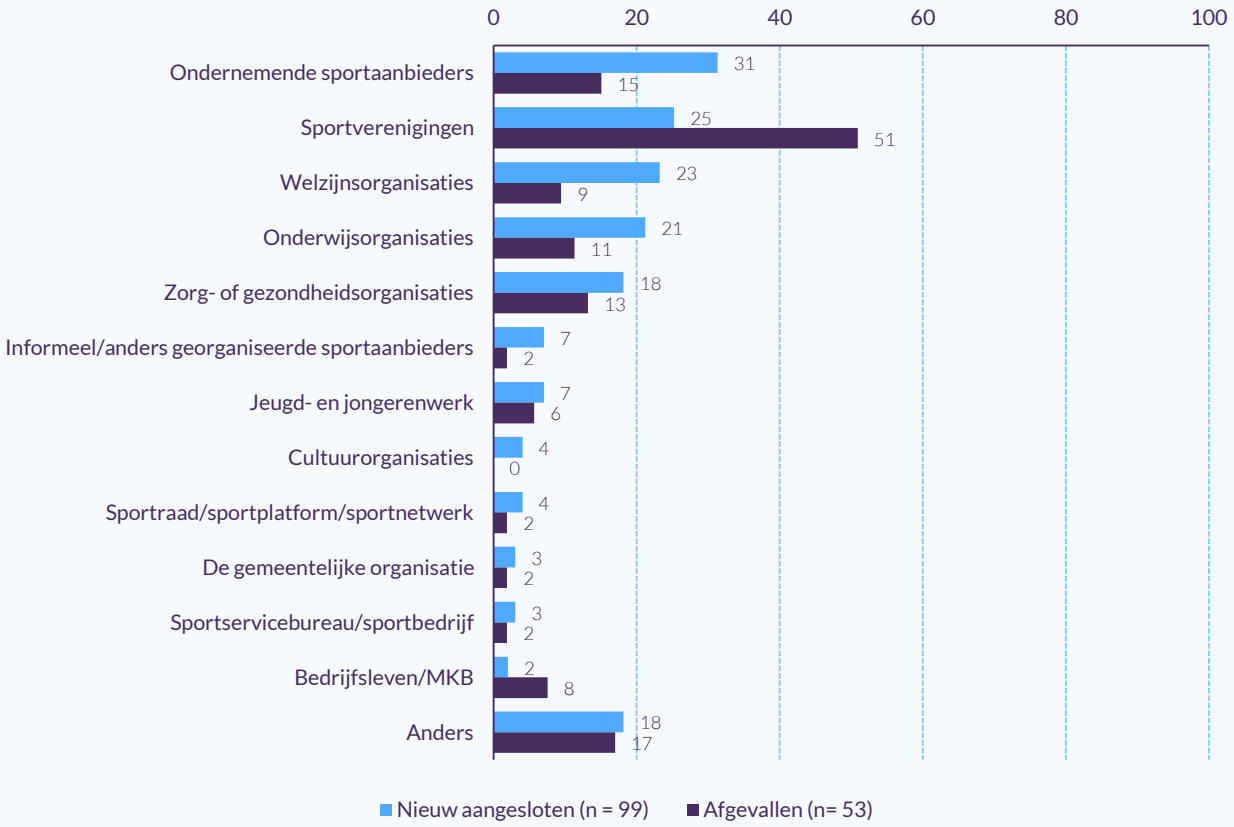

Bron: Mulier Instituut/VSG, vragenlijst onder gemeenteambtenaren, voorjaar 2025.

Werkzaamheden lokale kernteams

Om een beeld te krijgen van de invulling die gemeenten geven aan de werkzaamheden van het kernteam, hebben we gemeenteambtenaren gevraagd wat zij zien als de belangrijkste taken voor het kernteam (zie figuur 3.3).

77 procent van de gemeenten noemt 'budgetaanvragen voor projecten/plannen toewijzen', 71 procent 'aanjagen en enthousiasmeren', en 68 procent 'de koers van het lokale sportakkoord bewaken'. Het kernteam voert in mindere mate het lokale sportakkoord zelf uit (28%). De top drie komt, weliswaar in iets andere volgorde, overeen met de resultaten uit onze monitor van vorig jaar (Hoogendam, Kusters & Gutter, 2024).

Figuur 3.3
De belangrijkste taken van het lokale kernteam
(in procenten, n=265, meerdere antwoorden mogelijk)

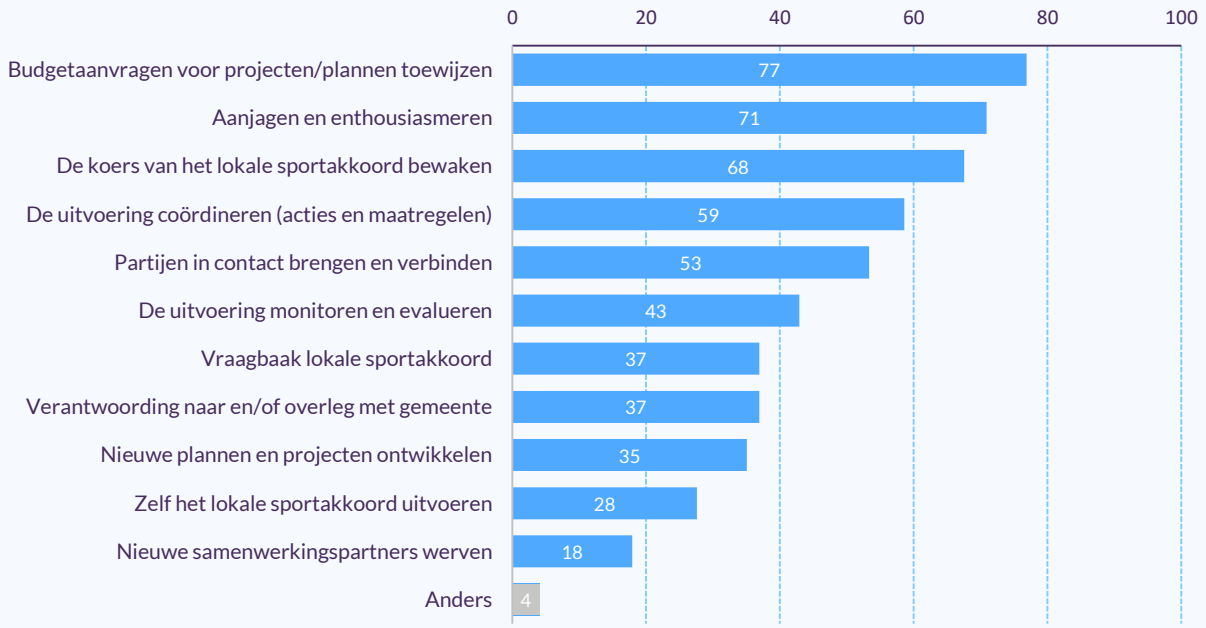

Bron: Mulier Instituut/VSG, vragenlijst onder gemeenteambtenaren, voorjaar 2025.

Betrokkenheid lokale partijen bij uitvoering sportakkoord

Onderdeel van de raamwerkafspraken was om er bij de herijking van de lokale sportakkoorden naar te streven het merendeel van de sportclubs, ondernemers en maatschappelijke instellingen erbij te betrekken. We hebben alle gemeenten gevraagd in hoeverre sport- en maatschappelijke organisaties betrokken zijn bij de uitvoering van het lokale sportakkoord.

De gemeentelijke organisatie is in 91 procent van de gevallen '(sterk) betrokken' bij de uitvoering (figuur 3.4). In meer dan 50 procent van de gemeenten zijn sportservicebureaus/sportbedrijven en sportverenigingen (sterk) betrokken. Het bedrijfsleven/MKB en cultuurorganisaties zijn het minst bij de uitvoering betrokken.

Dit beeld komt sterk overeen met onze eerdere voortgangsrapportage uit juni 2024 (Hoogendam, Kusters & Gutter, 2024).

Figuur 3.4

Betrokkenheid sport- en maatschappelijke organisaties bij uitvoering lokaal sportakkoord

(in procenten, n=342)

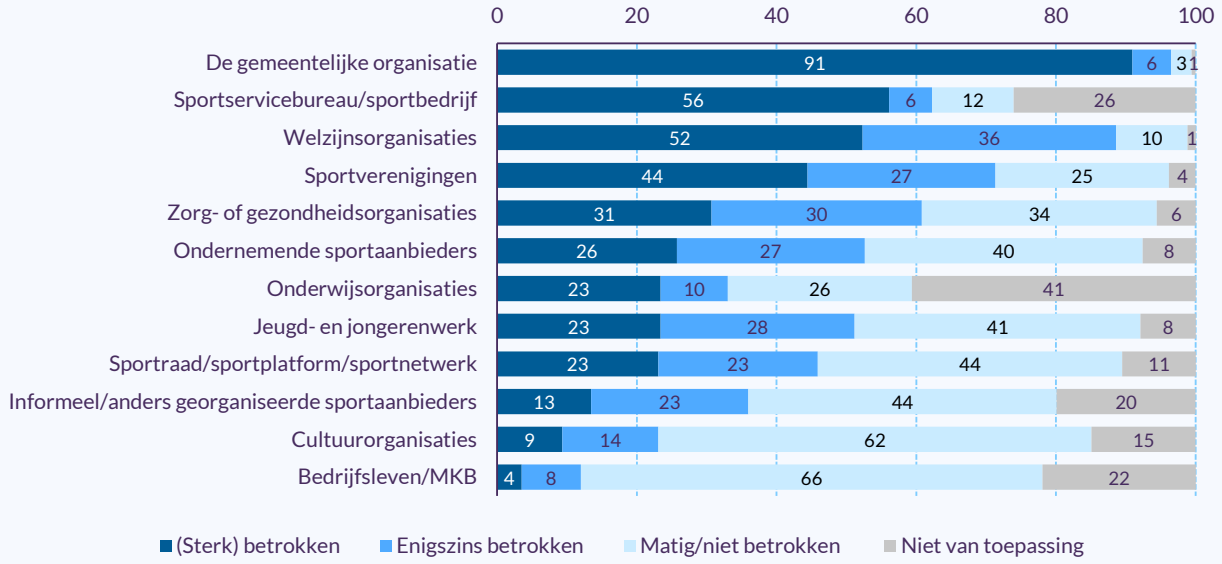

Bron: Mulier Instituut/VSG, vragenlijst onder gemeenteambtenaren, voorjaar 2025.

Coördinator Sport en Preventie

Uit de evaluatie van Sportakkoord I bleek dat het hebben van een lokale 'kartrekker' een belangrijke voorwaarde was voor de uitvoering van het lokale sportakkoord. Daarom zijn gemeenten bij aanvang van SAII verplicht over een CSP te beschikken.

- **Doelen en aantallen**

Deze functionaris legt lokaal de verbinding tussen de domeinen sport en preventie, is de kartrekker van het lokale sportakkoord en maakt onderdeel uit van het kernteam. De CSP heeft specifiek de opdracht om sport aan te sluiten op de bredere ambities op het gebied van sport, bewegen, gezondheid, preventie en sociale basis. Uit onze vragenlijst blijkt dat in 91 procent van de gemeenten een CSP betrokken is bij de uitvoering van het lokale sportakkoord (figuur 3.5).

In een ander onderzoek (Smit & Heerschop, 2025) volgen we tijdens de looptijd van SAII acht CSP's uit verschillende gemeenten. Daaruit blijkt dat elk van de CSP's de functie op een eigen manier invult. De gemene deler is dat ze zich allemaal richten op het bouwen en onderhouden van sterke netwerken met lokale stakeholders en organisaties. Hoe ze daar precies uitvoering aan geven, hangt af van waar de CSP werkt.

De overkoepelende doelen waarop zij zich richten, zijn:

- de verbinding met andere domeinen;
- de verbinding met de praktijk; en

een aantal inhoudelijke thema's van SAII, waaronder Inclusie & Diversiteit.

Figuur 3.5

Gemeenten waar een coördinator sport en preventie betrokken is bij de uitvoering van SAII

(in procenten, n=342)

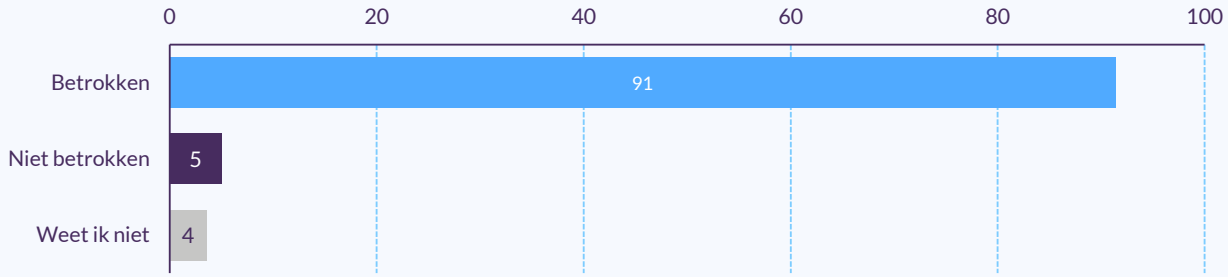

Bron: Mulier Instituut/VSG, vragenlijst onder gemeenteambtenaren, voorjaar 2025.

Werkzaamheden

Uit de BRC-monitor volgt dat het gemiddelde dienstverband voor CSP's ongeveer 0,5 fte is (Gómez Berns et al., 2025).[5] De meeste CSP's werken in het domein sport en bewegen (83%; figuur 3.6). In kleine gemeenten werken ze vaker vanuit meerdere domeinen dan in grote gemeenten (niet in figuur).

In 90 procent van de gemeenten maken CSP's verbinding met gezondheid/zorg. In 85 procent van de gemeenten doen ze dat met de sector welzijn (Gómez Berns et al., 2025, niet in figuur). De verbinding met gezondheid/zorg maken ze vaak door samen te werken met de GALA-coördinator of door die functie zelf te vervullen. Ze houden zich ook bezig met programma's als 'Welzijn op recept' en valpreventie (Smit & Heerschop, 2025).

Figuur 3.6

Domeinen waarin CSP's werken

(in procenten, n=250, meerdere antwoorden mogelijk)

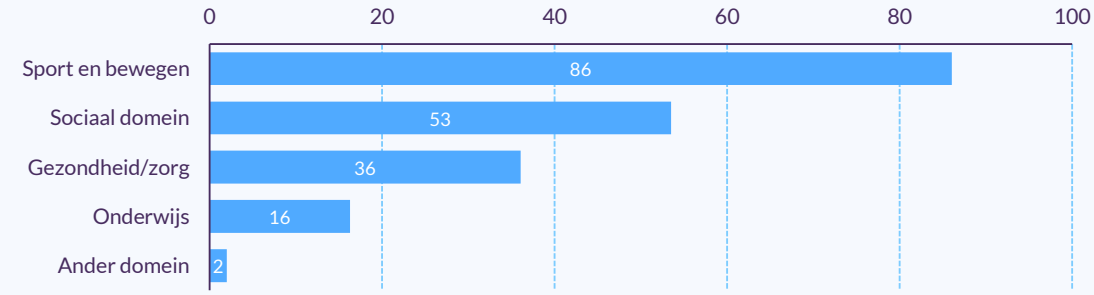

Bron: Mulier Instituut, Monitor Brede Regeling Combinatiefuncties 2024.

[5] Het aantal gemeenten dat in de BRC-monitor aangeeft een CSP te hebben (n=250), wijkt af van het aantal gemeenten dat in de vragenlijst voor de SAII-monitor aangeeft dat de CSP betrokken is bij de uitvoering van het lokale sportakkoord (n=306). De meest logische verklaring lijkt dat niet alle gemeenten hun CSP vanuit de BRC-gelden betalen, waardoor de n in de BRC-monitor lager is.

- **Werkgevers van CSP's**

De meerderheid van de CSP's is in dienst bij de gemeentelijke organisatie (55%; figuur 3.7). 16 procent is in dienst bij de provinciale sportorganisatie, 14 procent bij de welzijnsorganisatie en 11 procent bij een gemeentelijk sportbedrijf.

Dit is van belang omdat CSP's die bij de gemeente werken, makkelijker verbindingen leggen tussen gemeentelijke domeinen, terwijl CSP's die vanuit welzijnsorganisaties of sportbedrijven werken, juist makkelijker verbindingen leggen met de praktijk, zoals sportverenigingen of huisartsen (Smit & Heerschop, 2025).

CSP's werken minder samen met ondernemende aanbieders. Wel zien sommige CSP's kansen om deze samenwerking te verbeteren (Smit & Heerschop, 2025).

Figuur 3.7
Werkgevers coördinator sport en preventie
(in procenten, n=250, meerdere antwoorden mogelijk)

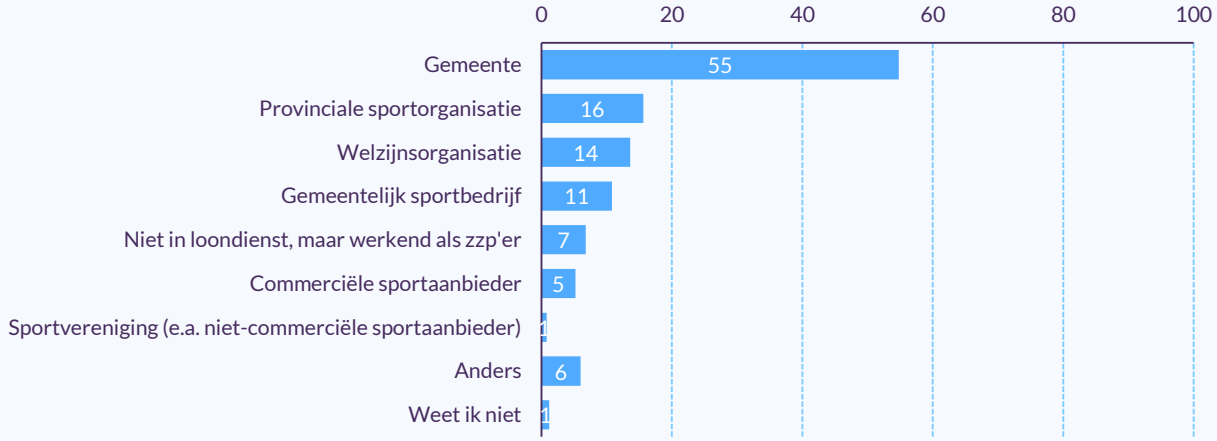

Bron: Mulier Instituut, Monitor Brede Regeling Combinatiefuncties 2024.

In de meeste gemeenten (85%) vervult de CSP nog één of meerdere andere functies. Meer dan een derde van de CSP's (35%) is bijvoorbeeld beleidsadviseur sport en bewegen. Drie op de tien CSP's vervullen de rol van buurtsportcoach.

3.4 Monitoring lokale sportakkoorden

In SAII is afgesproken dat monitoring een structurele rol krijgt tijdens de looptijd van het (lokale) sportakkoord. In het kader van 'lerend beleid' is het van belang dat gemeenten hun lokale sportakkoord monitoren en op basis van deze monitoring waar nodig bijsturen.

Aantal gemeenten dat monitort

63 procent van de gemeenten monitort het lokale sportakkoord zelf (figuur 3.8). Een kwart monitort nog niet, maar is dit wel van plan. 9 procent monitort niet en is dit ook niet van plan.

Hoewel we geen directe vergelijking kunnen maken met een jaar geleden, geven deze resultaten wel een indicatie dat inmiddels veel meer gemeenten hun lokale sportakkoord monitoren. Een jaar geleden had pas 8 procent van de gemeenten een monitorplan opgesteld (Hoogendam, Kusters & Gutter, 2024).

Figuur 3.8
Monitoring van het lokale sportakkoord
(in procenten, n=342)

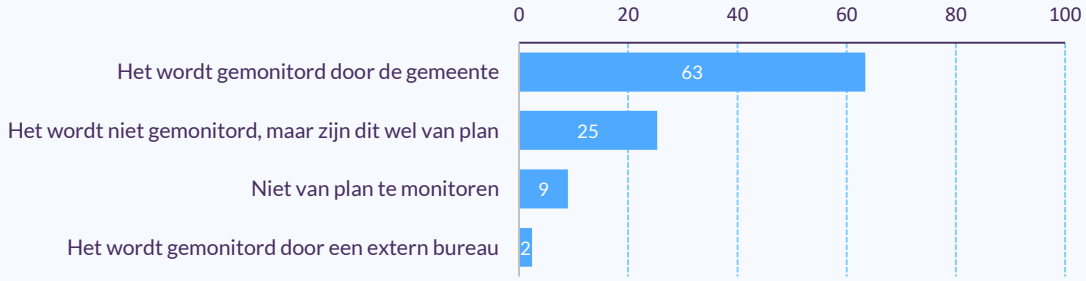

Bron: Mulier Instituut/VSG, vragenlijst onder gemeenteambtenaren, voorjaar 2025.

Frequentie van de monitoring

Van de gemeenten die het lokale sportakkoord monitoren, doet 50 procent dit periodiek (bijvoorbeeld jaarlijks). Iets meer dan een derde (36%) doet dit doorlopend en zo'n 10 procent eenmalig (niet in figuur). Bijvoorbeeld aan het eind van de looptijd van het lokale sportakkoord.

Doel van de monitoring

De voornaamste reden voor evaluatie is om inzicht te krijgen in de voortgang van de opgestelde doelen (90%; figuur 3.9). Meer dan de helft van de gemeenten (56%) gebruikt monitoring om tussentijdse aanpassingen te maken in het beleid van het lokale sportakkoord.

Figuur 3.9
Doel waarmee gemeenten het lokale sportakkoord monitoren
(in procenten, n=224, meerdere antwoorden mogelijk)

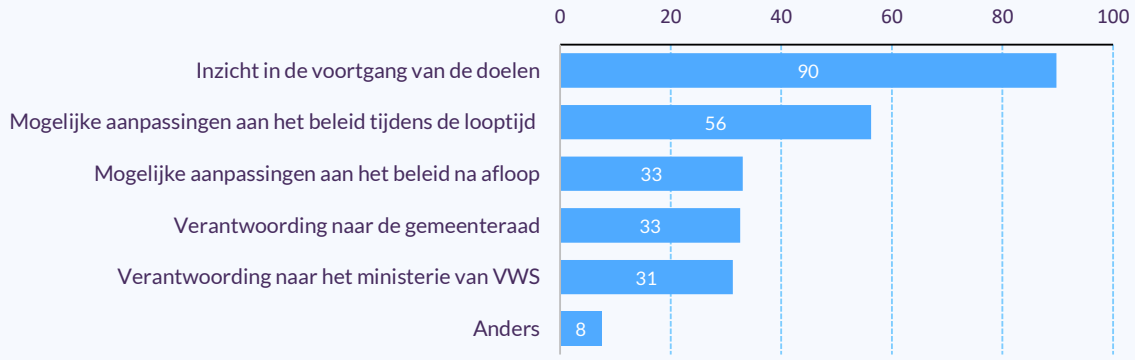

Bron: Mulier Instituut/VSG, vragenlijst onder gemeenteambtenaren, voorjaar 2025.

3.5 Thema-inhoudelijke afspraken

In de raamwerkafspraken van het lokale sportakkoord staan ook enkele thema-inhoudelijke afspraken. Gemeenten en hun lokale partners (kernteam) moeten uitvoering geven aan deze afspraken in de periode 2023-2026.

Plan van aanpak sociale veiligheid en integriteit
Gemeenten moeten een plan van aanpak opstellen om sociale veiligheid en integriteit op lokaal niveau te stimuleren. Vanuit dit plan ondersteunt en stimuleert de gemeente sportaanbieders om met dit thema aan de slag te gaan. We hebben gemeenteambtenaren gevraagd naar de status van het plan van aanpak (figuur 3.10).

34 procent van de gemeenten heeft het plan van aanpak klaar. Een groot deel daarvan voert het inmiddels ook uit. Grote gemeenten hebben vaker een plan van aanpak dan kleine (niet in figuur). Bij 30 procent van de gemeenten is het plan nog in ontwikkeling. Opvallend is dat 8 procent van de gemeenten zegt dit plan niet te hebben en ook niet te gaan ontwikkelen.

Het aantal gemeenten met een plan van aanpak sociaal veilige sport is aanzienlijk gestegen ten opzichte van 2024. Toen zagen we in een uitvraag onder CSP's dat 15 procent van de gemeenten een dergelijk plan had opgesteld (Hoogendam, Kusters & Gutter, 2024).

Figuur 3.10

Aandeel gemeenten met een plan van aanpak sociale veiligheid en integriteit

(in procenten, n=342, meerdere antwoorden mogelijk)

Bron: Mulier Instituut/VSG, vragenlijst onder gemeenteambtenaren, voorjaar 2025.

Sport- en beweegloketten

Een ander onderdeel van de raamwerkafspraken is dat gemeenten de mogelijkheid onderzoeken om één loket op te richten voor clubondersteuning.

- **Aantal loketten**

Op dit moment zijn er 21 officiële actieve sport- en beweegloketten geregistreerd bij NOC*NSF, waar 43 gemeenten onderdeel van uitmaken. Er zijn 35 loketten in oprichting, waar 123 gemeenten onderdeel van uitmaken (sportakkoord.nl, z.d.). Dit is een flinke toename ten opzichte van 2024. Toen waren er acht actieve sport- en beweegloketten, waar zestien gemeenten onderdeel van uitmaakten. En twintig loketten in oprichting, waar 55 gemeenten onderdeel van uitmaakten (Hoogendam, Kusters & Gutter, 2024).

Naast deze registratie van het aantal officiële sport- en beweegloketten, vroegen we gemeenteambtenaren of zij over één loket voor clubondersteuning beschikken. Een lokaal sport- en beweegloket hoeft niet altijd die naam te dragen. Daarom tellen we ook andere vormen van een sport- en beweegloket mee. We hebben in de vragenlijst aangegeven dat we met zo'n sport- en beweegloket een plek bedoelen waar sportaanbieders terecht kunnen met hun vragen, van waaruit lokale clubondersteuning plaatsvindt en dat als doel heeft toegang, coördinatie en kwaliteit van clubondersteuning op lokaal of regionaal niveau te verbeteren.

126 gemeenten (37%) zeggen een loket te hebben, en 61 gemeenten (18%) zijn bezig met de oprichting hiervan (figuur 3.11). 140 gemeenten (41%) geven aan geen loket te hebben, maar de clubondersteuning op een andere manier vorm te geven. Deze gemeenten noemen vaak dat clubondersteuners of buurtsportcoaches de plek zijn waar verenigingen en andere sportaanbieders met hun vragen terecht kunnen.

Op dit moment doet het Mulier Instituut nader onderzoek naar sport- en beweegloketten. Daarin nemen we ook mee waarom sommige gemeenten kiezen voor een andere vorm van clubondersteuning dan een sport- en beweegloket. Ook onderzoeken we de samenstelling van de loketten en de betrokkenheid van de ondernemende sport verder. Dit onderzoek verschijnt eind 2025.

Figuur 3.11
Aandeel gemeenten met één sportloket
(in procenten, n=342)

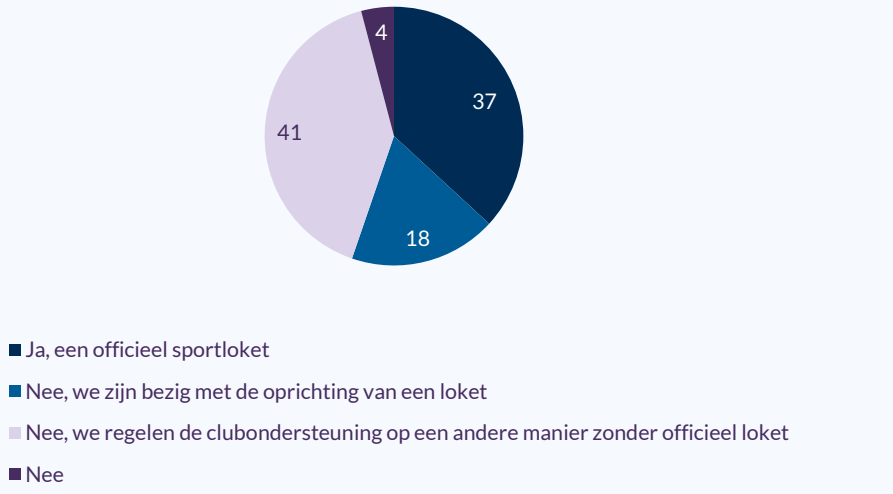

Bron: Mulier Instituut/VSG, vragenlijst onder gemeenteambtenaren, voorjaar 2025.

- **Aantal gemeenten dat mogelijkheden onderzocht heeft**

Vervolgens vroegen we aan gemeenten die geen sportloket hebben en dat op dit moment ook niet aan het oprichten zijn (n=153), in hoeverre zij onderzocht hebben of één loket voor clubondersteuning tot de mogelijkheden behoort (figuur 3.12).

41 procent geeft aan die mogelijkheid niet onderzocht te hebben en dit ook niet te gaan doen. 18 procent heeft de mogelijkheid wél onderzocht, maar vindt een sportloket geen gewenste manier van clubondersteuning.

Figuur 3.12
In hoeverre gemeenten hebben onderzocht of een sportloket tot de mogelijkheden behoort
(in procenten, n=153)

Bron: Mulier Instituut/VSG, vragenlijst onder gemeenteambtenaren, voorjaar 2025.

In de gemeenten die op dit moment aan het onderzoeken zijn of ze een sportloket kunnen oprichten, zijn hier vooral de gemeente (90%), adviseurs lokale sport (67%), lokale clubondersteuners (57%) en sportserviceorganisaties (57%) bij betrokken. Sportbonden (23%) en de POS(-kantoren) (9%) zijn in mindere mate betrokken bij dit onderzoek (niet in figuur).

- **Samenstelling van een sport- en beweegloket**

Gemeenten met een loket voor clubondersteuning hebben we gevraagd naar de samenstelling daarvan. Daaruit blijkt dat de gemeentelijke organisatie het vaakst betrokken is (61%, figuur 3.13). Ook zijn vaak sportservicebureaus/sportbedrijven (59%) en lokale clubondersteuners betrokken (52%). In grote gemeenten zijn vaak meer verschillende partijen betrokken dan in middelgrote en kleine gemeenten.

In een derde van de gemeenten zijn de sportbonden betrokken. Dit gebeurt overigens vaker in grote dan in kleine gemeenten (48% vs. 14%; niet in figuur). Het POS of een lokaal POS-kantoor (10%) of brancheorganisaties (6%) zijn beduidend minder vaak betrokken bij het sportloket. Dit gebeurt alleen in enkele grote gemeenten.

Figuur 3.13

Organisaties die ondersteuning bieden vanuit lokale sportloketten

(in procenten, n=126, meerdere antwoorden mogelijk)

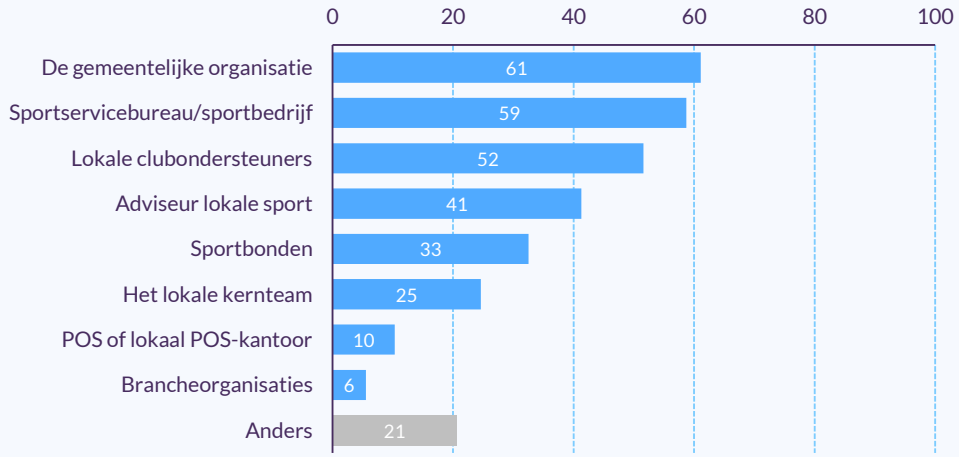

Bron: Mulier Instituut/VSG, vragenlijst onder gemeenteambtenaren, voorjaar 2025.

- **Doelgroep sportloket**

De beperkte betrokkenheid van het POS of een brancheorganisatie contrasteert met de bevinding dat in drie kwart van de gemeenten ook ondernemende sportaanbieders met hulpvragen aankloppen bij sportloketten. Dit roept de vraag op of de ondernemende sportaanbieder voldoende ondersteuning vindt bij een sportloket.

Verder kunnen sportverenigingen bij alle sportloketten terecht met hun vragen (niet in figuur). In 80 procent van de gevallen kunnen ook anders/informeel georganiseerde aanbieders terecht bij het sportloket.

Sportplatforms

Het derde onderdeel van de raamwerkafspraken is dat gemeenten onderzoeken of er een mogelijkheid is om een sportplatform in te richten. Zo'n sportplatform brengt sportaanbieders samen voor samenwerking, dient als één aanspreekpunt voor en met de gemeente, en fungeert als belangenbehartiging.

Sportplatformen zijn er in verschillende vormen. Ze kunnen zowel op lokaal als op regionaal niveau zijn georganiseerd. Daarnaast bedoelen we hier ook een sportraad, adviesraad of sportfederatie.

- **Aantal gemeenten met een sportplatform**

We vroegen gemeenteambtenaren of zij in hun gemeente beschikken over een sportplatform. Bij 41 procent is er sprake van een lokaal sportplatform (figuur 3.14). Dit percentage ligt iets hoger dan vorig jaar (36%; Hoogendam, Kusters & Gutter, 2024). In 4 procent van de gemeenten is er een regionaal sportplatform. Verder is 11 procent van de gemeenten bezig met de oprichting van een sportplatform.

Opvallend is dat 45 procent van de gemeenten geen sportplatform heeft en ook niet bezig is met de oprichting daarvan.

Figuur 3.14
Aandeel gemeenten dat een sportplatform heeft
(in procenten, n=342)

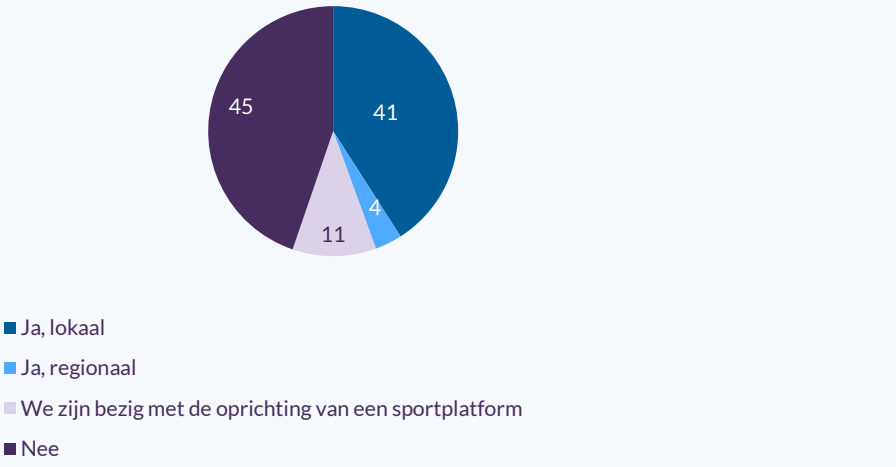

Bron: Mulier Instituut/VSG, vragenlijst onder gemeenteambtenaren, voorjaar 2025.

- **Aandeel gemeenten dat mogelijkheden sportplatform heeft onderzocht**

Vervolgens vroegen we aan de gemeenten die geen sportplatform hebben en dit ook niet aan het oprichten zijn (n=153), in hoeverre zij wel de mogelijkheden voor een sportplatform hebben onderzocht.

19 procent heeft de mogelijkheden onderzocht, maar dit (nog) niet gerealiseerd, óf geconcludeerd dat dit niet wenselijk of mogelijk was (figuur 3.15). 29 procent verkent de mogelijkheden momenteel. 31 procent heeft het nog niet onderzocht, maar doet geen uitspraken over de toekomst. 17 procent heeft het niet onderzocht en gaat ook niet doen.

Figuur 3.15

In hoeverre is onderzocht of een sportplatform tot de mogelijkheden behoort

(in procenten, n=153)

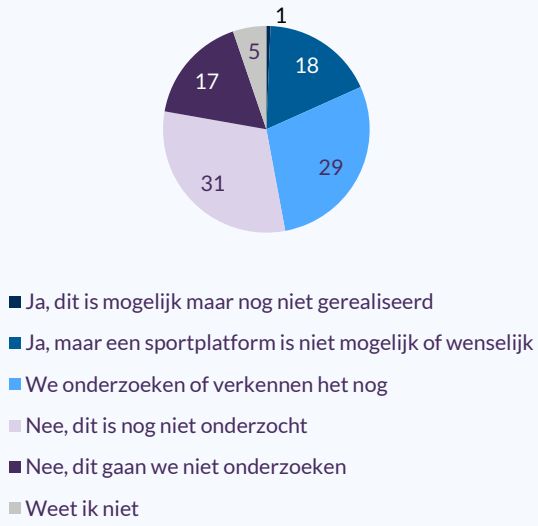

Bron: Mulier Instituut/VSG, vragenlijst onder gemeenteambtenaren, voorjaar 2025.

Twee regioadviseurs van de VSG geven aan dat zij verschillende redenen zien voor het feit dat veel gemeenten geen sportplatform hebben.

- Het sportplatform moet een helder gemeenschappelijk belang dienen. En het oprichten ervan vraagt om eensgezindheid en vertrouwen dat het platform voor iedereen gaat werken. Dit ontbreekt in sommige gemeenten.
- Het onderhouden van een sportplatform vraagt tijd en vaardigheden van beleidsmedewerkers voor marketing/communicatie. Die zijn er niet altijd.
- Het oprichten van een sportplatform is voor veel gemeenten geen noodzaak, omdat ze op andere manieren contact houden. Het is iets wat vooral op initiatief van sport- en beweegaanbieders ontstaat.

- **Betrokken partijen bij het sportplatform**

Vervolgens vroegen we aan gemeenten mét een sportplatform (n=152) welke partijen erbij betrokken zijn.

In 75 procent van de gevallen zijn sportverenigingen erbij betrokken. Dat is beduidend meer dan het aandeel ondernemende sportaanbieders (38%; figuur 3.16). In 53 procent van de gemeenten is het lokale kernteam bij het platform betrokken.

Net als bij de sport- en beweegloketten zijn het POS/het lokale POS-kantoor (8%) en brancheorganisaties (4%) minimaal vertegenwoordigd bij de sportplatforms. Dit is (deels) te verklaren doordat NOC*NSF deze lokale sport- en beweegloketten en sportplatforms faciliteert en ondersteunt.

Figuur 3.16
Betrokken partijen bij de sportplatforms
(in procenten, n=152, meerdere antwoorden mogelijk)

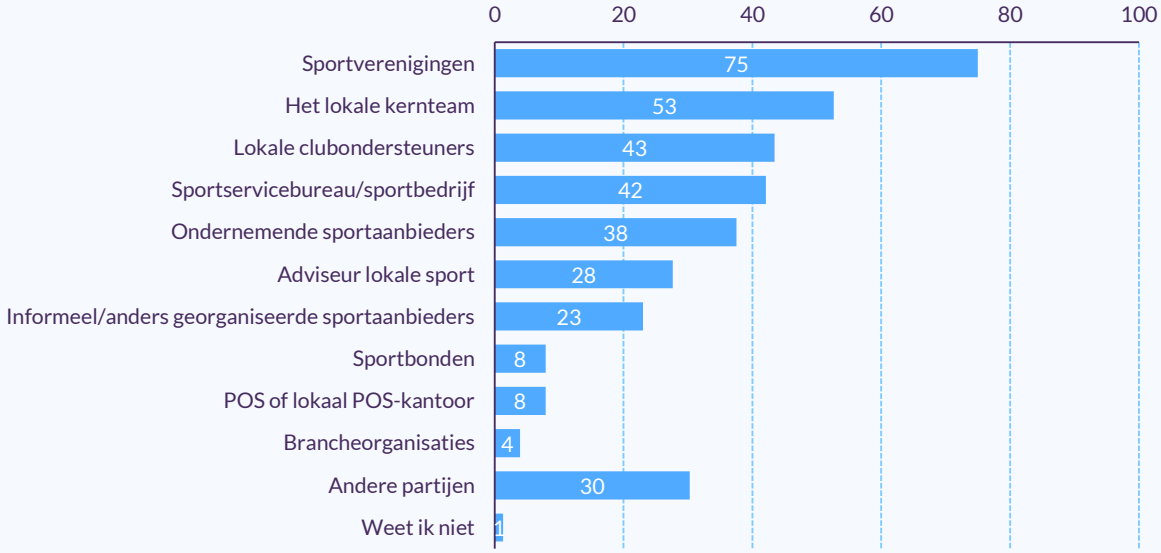

Bron: Mulier Instituut/VSG, vragenlijst onder gemeenteambtenaren, voorjaar 2025.

- **Aantal lokale POS-kantoren**

Een lokaal POS-kantoor is een vorm van een sportplatform dat speciaal bestaat voor ondernemende aanbieders. Dit zijn netwerken van ondernemende sportaanbieders die de maatschappelijke impact van de ondernemende sport lokaal beter voor het voetlicht willen brengen en willen verwezenlijken (De Kwaasteniet, Baggen et al., 2025).

Op dit moment bestaan er 42 POS-kantoren en bevinden zich er nog eens 72 in een voorbereidende/verkennende fase (POS; peildatum 14 juli 2025). Dit betekent een flinke stijging van het aantal POS-kantoren ten opzichte van ongeveer een jaar geleden. Toen waren er vijftien POS-kantoren actief en zestig in oprichting (Hoogendam, Kusters & Gutter, 2024).

Hoofdstuk 4

Inclusie en Diversiteit

In dit hoofdstuk bespreken we de stand van zaken bij het thema Inclusie & Diversiteit (I&D). We zoomen in op de voortgang binnen de opgaven van dit thema door stil te staan bij de werkafspraken van de strategische partners en andere ontwikkelingen op het niveau van deze landelijke partners. Tot slot presenteren we de langetermijnindicatoren om de stand van zaken bij de einddoelgroep in beeld te brengen.

4.1 Inleiding

Kansengelijkheid in én door sport- en beweegdeelname: dat is het streven vanuit het thema Inclusie & Diversiteit in het kader van SAII (Ministerie van VWS, 2022). Het thema omvat vier opgaven:

1. de financiële toegankelijkheid van sport en bewegen vergroten;
2. een effectieve begeleiding en toeleiding naar sport en bewegen;
3. de sociale toegankelijkheid van sport en bewegen vergroten;
4. de praktische toegankelijkheid van sport en bewegen vergroten.

In de volgende paragrafen gaan we in op de ontwikkelingen bij deze opgaven. Onder elke tabel met de voortgang op de werkafspraken lichten we enkele werkafspraken verder toe. Dit doen we door voorbeelden of resultaten te beschrijven die zijn voortgekomen uit acties van deze werkafspraken.

We bespreken vervolgens telkens nog een aantal andere relevante ontwikkelingen vanuit de strategische partners die niet gebonden zijn aan (een van) de werkafspraken, maar die wel van betekenis zijn voor het vergroten van de toegankelijkheid van sport en bewegen.

4.2 Financiële toegankelijkheid vergroten

Het vergroten van de financiële toegankelijkheid draait om het aanpakken van financiële drempels die mensen belemmeren om deel te nemen aan sport en bewegen.

Belangrijkste bevindingen over deze opgave

- Er wordt meer domeinoverstijgend gewerkt aan het thema financiële toegankelijkheid van sport. Er is ook een toename in beleidsaandacht voor het thema.
- Er is meer inzicht gekomen in de toegankelijkheid en vindbaarheid van financiële regelingen. Informatie over die regelingen is vaak lastig te vinden en begrijpen.
- Vrijwel iedere gemeente heeft financiële regelingen voor zowel jongeren als volwassenen. Gemeenten verschillen aanzienlijk in wat ze vergoeden en wat de (inkomens)criteria voor een vergoeding zijn.

Verder verschilt het per gemeente in hoeverre beleidsmakers ook goed overzicht hebben over financiële regelingen.

- Meer gemeenten zijn in 2024 gaan werken met het Volwassenenfonds Sport en Cultuur. Het aantal aanvragen is gestegen. Iets minder gemeenten werken in 2024 met het Jeugdfonds Sport en Cultuur dan in 2023. Het aantal aanvragen is ongeveer gelijk gebleven.
- Het aantal District Spots is uitgebreid naar 32. Momenteel zijn er 28 spots in de afrondingsfase en worden er 4 nieuwe opgestart. De spots zijn verspreid over 28 gemeenten. Verenigingsondersteuningsprojecten die vanuit verschillende sportorganisaties lopen, haken steeds vaker aan bij District Spots.
- Er vindt onderzoek plaats naar de ontwikkeling van de Sportpas. In 2026 start een pilot met de pas in drie gemeenten. De effecten hiervan worden in 2026 en 2027 via onderzoek in kaart gebracht. In het najaar van 2027 zijn de resultaten daarvan bekend.

Voortgang van de werkafspraken bij de strategische partners

In tabel 4.1 schetsen we de voortgang op de werkafspraken. Onder de tabel lichten we de voortgang verder toe, en beschrijven we enkele ontwikkelingen.

Tabel 4.1
Werkafspraken: financiële toegankelijkheid vergroten

Werkafspraak	Stand van zaken	Status
Het Mulier Instituut verkent het huidige aanbod en gebruik van financiële (stadspas)regelingen voor sport.	Het rapport 'Sport- en zwemlesregelingen voor mensen met een laag inkomen: onderzoek naar lokale aanwezigheid en aanvragen' van Stuij, Pulles et al. (2024) is de uitwerking van deze werkafspraak.	Afgerond – afgerond en afgesloten
Met pilots wordt een samenvoeging van regelingen onderzocht.	De pilotsmet betrekking tot de sportpas lopen van januari 2026 tot en met juni 2027. In het najaar van 2027 volgen de eerste resultaten van het onderzoek naar de effecten van de pilot, die in drie gemeenten plaatsvindt.	Lopend – beginfase
Samen met adviseurs lokale sport communiceren de strategische partners actief over bestaande regelingen zoals Jeugdfonds Sport en Cultuur en Volwassenenfonds Sport en Cultuur.	De partners brengen de fondsen meer onder de aandacht waar dat kan. Dit gebeurt onder andere bij de District Spots. Daarnaast is POS met beide fondsen in gesprek over het formaliseren/ optimaliseren van hun samenwerking. Tot slot worden adviseurs lokale sport en adviseurs van VSG de komende tijd uitgebreid geïnformeerd over de regelingen en geïnspireerd om met elkaar in gesprek te gaan.	Lopend – kernfase

De programma's District Spots en Fitness Loont worden uitgebreid.	Het aantal District Spots is uitgebreid naar 32. Momenteel zijn er 28 spots in de afrondingsfase en worden er vier nieuwe opgestart. De spots zijn verspreid over 28 gemeenten. Fitness Loont liep van 2022 tot en met 2024. Dit programma heeft het Mulier Instituut gemonitord. Of er een vervolg/uitbreiding komt, is nog niet bekend.	Afgerond – afgerond en afgesloten
Innovatieve projecten van Sportinnovator (project Sport en lage SES) krijgen meer aandacht.	POS en Sportinnovator maken plannen om een congres te organiseren, zodat innovatieve projecten meer aandacht krijgen.	Lopend – beginfase
Via onder meer de Hotspot -aanpak van NOC*NSF en POS etaleren deze beide organisaties inspirerende voorbeelden over het vergroten van financiële toegankelijkheid van de sport.	Hotspots zijn onder andere 'in de etalage gezet' op de regionale contact dagen die VSG in het voorjaar van 2025 organiseerde. Waar dat relevant is worden die tijdens de looptijd van. SAII opnieuw onder de aandacht gebracht. Dat geldt overigens ook voor andere relevante verhalen gerelateerd aan I&D.	Afgerond – ingeregeld en doorlopend
Het Kenniscentrum Sport en Bewegen deelt inspirerende voorbeelden en creëert bewustzijn over wat wel en niet werkt voor mensen in een lage sociaaleconomische positie (SEP).	Het Kenniscentrum heeft verschillende artikelen over dit thema gepubliceerd op hun eigen website. Ook hebben ze een video en infographic gepubliceerd en een kennissessie georganiseerd. Ze blijven voorbeelden delen waar relevant.	Afgerond – ingeregeld en doorlopend
Er wordt verkend of het Nationaal Fonds voor de Sport bij kan dragen aan een financieel toegankelijke sportsector. Ook onderzoeken NOC*NSF en het Ministerie van VWS 'een goede aansluiting' met de Voedselbank.	Op dit moment is er een pilot aan de gang met drie Voedselbanken in Eindhoven, Rotterdam en Den Haag. Eind 2025 kan NOC*NSF daarover resultaten delen.	Lopend – beginfase

Bron: Mulier Instituut, 2025.

- **Verkenning aanbod en gebruik van financiële regelingen**

Het Mulier Instituut heeft het huidige aanbod en het gebruik van financiële sport- en zwemlesregelingen voor minima onderzocht. Stuij, Pulles et al. (2024) concludeerden in dit onderzoek dat veel informatie over sport- en zwemlesregelingen op gemeentewebsites lastig te vinden of begrijpen is. Dat kan de weg naar financiële ondersteuning bemoeilijken voor mensen die daar behoefte aan hebben.

Een andere conclusie uit het rapport is dat vrijwel alle gemeenten sport- en zwemlesregelingen hebben, maar dat de vergoedingen die mensen vanuit die regelingen ontvangen ongelijk zijn. Vrijwel alle gemeenten hebben minimaal één

regeling voor jeugd (99%). Ook heeft 96 procent minimaal één regeling voor volwassenen op hun website staan.

Door het onderzoek van Stuij, Pulles et al. (2024) zijn er meer inzichten in de vindbaarheid en toegankelijkheid van bestaande financiële regelingen. Die inzichten zijn de opmaat om te verkennen of regelingen beter geïntegreerd of samengevoegd kunnen worden, of zijn te vereenvoudigen.

Dat gebeurde vooralsnog bijvoorbeeld door de uitkomsten van het onderzoek te bespreken met ongeveer 25 partijen, waaronder de VSG. Naar aanleiding van die bespreking werd op 2 juni 2025 een webinar georganiseerd voor gemeenten (beleidsambtenaren en wethouders), over 'samen werken aan zichtbaarheid van zwemlesregelingen' (Ministerie van VWS, 2025).

- **Aanvragen fondsen Sport & Cultuur**

Adviseurs lokale sport communiceren samen met de strategische partners actief over bestaande regelingen, zoals het Jeugdfonds en Volwassenfonds Sport en Cultuur.

Het Volwassenfonds is in 2020 gelanceerd. Sindsdien heeft het meer bekendheid gekregen, gezien het aantal toegenomen aanvragen, ook sinds de start van SAII. De genoemde actieve communicatie zal hier een rol in hebben gespeeld. Maar de toename kan ook betekenen dat meer mensen genoodzaakt zijn een van de fondsen aan te vragen. Of dat meer mensen in minimaposities de financiële mogelijkheden weten te benutten om te gaan sporten en bewegen.

Dit is terug te zien in het aantal aanvragen bij het Volwassenfonds. Het aantal aanvragen bij het Jeugdfonds, dat al langer bestaat, stijgt sinds Sportakkoord I en is in 2023 en 2024 – tijdens SAII – nagenoeg gelijk gebleven.

Het aantal aanvragen bij deze fondsen is een van de langetermijnindicatoren voor monitoring van SAII. Deze indicatoren bespreken we in principe aan het eind van elk hoofdstuk. Omdat deze specifieke langetermijnindicator een directe link heeft met deze werkafspraak, presenteren we deze indicator op deze plek.

  - **Aantal aanvragen Jeugdfonds Sport en Cultuur**

In 2024 zijn er in totaal 86.433 aanvragen voor een bijdrage voor sport of cultuur uit het Jeugdfonds Sport en Cultuur goedgekeurd. Dit is vergelijkbaar met 2023 (tabel 4.2). Wel zien we dat in 2024 in 290 gemeenten minimaal één aanvraag werd gedaan bij het Jeugdfonds Sport en Cultuur (Jeugdfonds Sport en Cultuur, 2024). Dit aantal ligt iets lager dan in 2023 (303 gemeenten; Jeugdfonds Sport en Cultuur, 2024).

Ten opzichte van 2021 ligt het aantal aanvragen in 2023 en 2024 hoger. In 2021 was er door de coronacrisis maar beperkt georganiseerde sport mogelijk in periodes van het jaar. Een andere mogelijke verklaring is dat er sinds die corona- én de

energiecrisis veel meer maatschappelijke aandacht is voor de noodzaak van ondersteuning voor mensen die niet rond kunnen komen (Stuij, Pulles et al., 2024).

Tabel 4.2
Aanvragen Jeugdfonds Sport en Cultuur
(in aantallen)

Jaar	Aantal aanvragen
2021	65.865
2022	77.309
2023	86.293
2024	86.433

Bron: Jeugdfonds Sport & Cultuur, 2025.

In 2024 werd een bijdrage uit het Jeugdfonds Sport en Cultuur het vaakst aangevraagd voor voetbal (28.472 keer) en zwemles (20.003 keer; **tabel 4.3**). Dit is vergelijkbaar met voorgaande jaren.

Tabel 4.3
Aanvragen Jeugdfonds Sport en Cultuur naar sportieve activiteit in 2024
(in aantallen)

Activiteit	Aantal aanvragen
Voetbal	28.472
Zwemles	20.003
Kickboksen/Thaiboksen	5.283
Fitness	3.912
Gymnastiek/turnen	3.394
Basketbal	1.673
Boksen	1.550
Paardrijden	1.475
Judo	1.439
Taekwondo	1.151

Bron: Jeugdfonds Sport & Cultuur, 2025.

- **Aantal aanvragen Volwassenenfonds Sport en Cultuur**

In 2024 zijn er in totaal 16.467 aanvragen voor een bijdrage voor sport of cultuur uit het Volwassenenfonds Sport en Cultuur goedgekeurd. Dat zijn er bijna 7.000 meer dan in 2023 (tabel 4.4).

Deze toename tussen 2023 en 2024 is deels te verklaren door het aantal deelnemende gemeenten. In 2024 werd in honderd gemeenten een aanvraag

gedaan voor het Volwassenenfonds Sport en Cultuur (Smit & Stuij, 2025, nog te verschijnen). Dit is een toename ten opzichte van 2021, toen 21 gemeenten met het Volwassenfonds Sport en Cultuur werkten (Volwassenfonds Sport & Cultuur, 2025)

Maar ook in alle gemeenten die sinds 2021 deelnemen, is het aantal aanvragen jaarlijks (flink) gestegen (Smit & Stuij, 2025, nog te verschijnen; Volwassenenfonds Sport & Cultuur, 2025).

Tabel 4.4
Aanvragen Volwassenenfonds Sport en Cultuur
(in aantallen)

Jaar	Aantal aanvragen
2021	949
2022	5.041
2023	9.521
2024	16.467

Bron: Volwassenenfonds Sport & Cultuur, 2025.

Veruit het vaakst werd een bijdrage uit het Volwassenenfonds Sport en Cultuur aangevraagd voor fitness (9.002 keer; tabel 4.5).

Tabel 4.5
Aanvragen Volwassenfonds Sport en Cultuur naar sportieve activiteit in 2024
(in aantallen)

Activiteit	Aantal aanvragen
Fitness	9.002
Banenzwemmen	2.424
Zwemles	906
Voetbal	428
Boksen/kickboksen	263
Zwemsport (incl. waterpolo, aqua-aerobics)	415
Yoga/Pilates	261
Zorgzwemmen	193
Atletiek	113

Bron: Volwassenenfonds Sport & Cultuur, 2025. Bewerking: Mulier Instituut.

- **Aanvragen ondernemende sport**

Ongeveer een kwart van de aanvragen bij het Jeugdfonds Sport en Cultuur is voor activiteiten bij ondernemende sportaanbieders (Stuij, Pulles et al., 2024). Bij het

Volwassenenfonds Sport en Cultuur gaat dit zelfs om vier op de vijf aanvragen. Veruit de meeste aanvragen worden gedaan voor fitness.

De aanvragen zijn qua bedrag vaak groter bij ondernemende sportaanbieders, omdat deze activiteiten over het algemeen duurder zijn (Stuij, Erdoğan et al., 2024). De activiteiten zijn bij hen duurder doordat sporten bij ondernemende aanbieders niet gesubsidieerd is. En doordat de kosten voor ondernemers vaak hoger zijn dan voor verenigingen (bijvoorbeeld huurtarieven).

- **District Spots en Fitness Loont**

De strategische partners zijn vanuit de werkafspraken ook gericht op de programma's District Spots en Fitness Loont. District Spots zijn sport- en ontmoetingsplekken waar een breed en kwalitatief goed sportaanbod voor jongeren wordt georganiseerd.

De partners zien dat de verenigingsondersteuningsprojecten die vanuit verschillende sportorganisaties lopen, steeds vaker aanhaken bij District Spots. Jongeren voor wie het financieel niet mogelijk of lastig is om lid te worden van een sportvereniging, worden daarvoor mogelijk vaker toegeleid naar District Spots. Dit vergroot de kans dat zij toch kunnen sporten en via die weg leeftijdsgenoten kunnen ontmoeten.

Via het programma Fitness Loont kunnen mensen met een laag inkomen tegen een verlaagd tarief fitnessen. In april 2022 startte bij fitnessaanbieders een tweejarige pilot met financiering vanuit de landelijke overheid. Momenteel is nog geen keuze gemaakt over het voortzetten van Fitness Loont. Een deel van de fitnessaanbieders begeleidt sporters die deelnamen aan het programma nog wel, en vangt de kosten daarvoor op een tijdelijke manier op.

Uit onderzoek van Stuij, Erdoğan et al. (2024) kwam naar voren dat er onder fitnessaanbieders zorgen zijn over het voortzetten van Fitness Loont, door een gebrek aan externe (overheids)financiering. Fitnessaanbieders hebben meer hulp nodig om daar structurele financiering voor te vinden (Stuij, Erdoğan et al., 2024).

Fitness Loont brengt positieve resultaten met zich mee. Fitnessaanbieders zagen onder sporters positieve veranderingen, bijvoorbeeld in hun gezondheid, sociale interactie en zelfvertrouwen. En aanbieders hebben door de pilot zelf kennis en expertise opgedaan om mensen met een laag inkomen (in het vervolg) te begeleiden.

- **Andere relevante ontwikkelingen**
  - **Domeinoverstijgend en integraal samenwerken**

VNG en VSG stimuleren gemeenten om meer domeinoverstijgend en integraal te werken aan het vergroten van de financiële toegankelijkheid van sport en bewegen. Een toenemend aantal gemeenten is daarmee aan de slag.

Zo wordt het vraagstuk van financiële toegankelijkheid binnen gemeenten in toenemende mate niet vanuit sport- en beweegbeleid en daarmee samenhangende

budgetten benaderd, maar vanuit wijk- en buurtbudgetten. Dit gaven de strategische partners van SAII aan in de themawerkgroep over I&D.

Financiële regelingen worden voornamelijk uit andere budgetten dan sportbudgetten betaald, zoals budgetten voor armoede, welzijn en het sociaal domein (Stuij, Pulles et al., 2024).

- **Pilot Sportpas**

De gedachte van de Sportpas is dat die een bepaald bedrag vertegenwoordigt dat besteed kan worden aan sport en bewegen (verschillend per gemeente en leeftijdscategorie). De pilot van de Sportpas richt zich op jongeren van 12-23 jaar, vanwege de uitdagingen die deze groep onder andere op financieel gebied kent (Ministerie van VWS, 2025).

Het ministerie van VWS neemt momenteel het voortbouw bij de ontwikkeling van de Sportpas en de pilot die in januari 2026 start in drie gemeenten. In 2026 en 2027 wordt in kaart gebracht wat het effect is van de Sportpas in de pilotgemeenten. Doel daarvan is om na te gaan wat de kosten en opbrengsten ervan (kunnen) zijn om een sportpas landelijk in te voeren (Ministerie van VWS, 2025). De resultaten van de pilot zijn in het najaar van 2027 bekend.

- **Btw-verhoging van de baan**

Een gunstige ontwikkeling voor de financiële toegankelijkheid van sport- en beweegaanbod bij zowel verenigingen als ondernemende sportaanbieders, is dat de btw-verhoging van 9 naar 21 procent niet doorging. Die verhoging had een negatieve impact kunnen hebben op de financiering van sport- en zwemlesregelingen. Een verhoging zou namelijk betekenen dat bij een gelijkblijvend budget minder mensen kunnen sporten of leren zwemmen. Het alternatief is dat er meer publieke middelen nodig zijn voor financiële regelingen voor mensen met een laag inkomen (Stuij, Pulles et al., 2024).

De verhoging had overigens ook een negatieve impact kunnen hebben op mensen die hun sport zelf betalen. Vanwege oplopende kosten via de btw-verhoging zouden sommigen wellicht besluiten daarmee te stoppen.

4.3 Effectieve begeleiding en toeleiding

Deze opgave richt zich op mensen beter begeleiden naar passend sport- en beweegaanbod, en hun deelname ondersteunen (Ministerie van VWS, 2022).

Belangrijkste bevindingen

- De regionale contactdagen van de VSG vormen een belangrijk platform om gemeenten te informeren over domeinoverstijgende samenwerking. Daarnaast staan die contactdagen in het teken van stimuleren om de mogelijkheden van clubondersteuning bekend te maken bij sportaanbieders, bonden en brancheorganisaties.

- NOC*NSF en Sportkracht 12 ontwikkelden een scan om sportorganisaties in staat te stellen de behoeften van 45-plussers in kaart te brengen. Dat is de opmaat om die behoeften te verbinden met relevant sport- en beweegaanbod.
- Met name BRC-functionarissen zetten de afgelopen jaren in op toeleiding/begeleiding en het initiëren van nieuw sport- en beweegaanbod voor specifieke groepen. Dat is vanaf 2027 niet meer mogelijk. Het is onzeker wat hier de gevolgen van zijn.

Voortgang op de werkafspraken van de strategische partners

In dit deel schetsen we de voortgang op de werkafspraken in tabel 4.6. Onder de tabel lichten we de voortgang verder toe, en beschrijven we enkele ontwikkelingen.

Tabel 4.6
Werkafspraken: effectieve toeleiding en begeleiding

Werkafspraak	Stand van zaken	Status
Lokale kernteams maken – samen met de adviseurs lokale sport en CSP's –afspraken over de toeleiding van mensen naar sportaanbod. De Maatschappelijke organisaties in de Sport (MOS) helpen lokale partijen bij het maken en uitvoeren van deze afspraken rond toeleiding naar sport.	Het Ministerie van VWS, MOS en het Kenniscentrum Sport & Bewegen hebben gesproken over hoe deze werkafspraak (beter uit te voeren. Daar wordt momenteel een plan voor ontwikkeld.	Lopend – beginfase
De beweeg- en buurtsportcoach kennen toeleiding naar sport- en beweegaanbod als één van de hoofdtaken. De inzet van deze functionarissen voor mensen met een achterstand in sport- en beweegdeelname wordt gestimuleerd.	Beweeg- en buurtsportcoaches worden continu gestimuleerd om met toeleiding bezig te zijn. Onder andere via regionale contact dagen van VSG en andere communicatiekanalen wordt dit onder de aandacht gebracht.	Afgerond – ingeregeld en doorlopend
Gemeenten worden ondersteund bij het domeinoverstijgend werken via kennisdeling en inspiratie met goede voorbeelden.	Tijdens de regionale contactdagen die VSG in het voorjaar van 2025 organiseerde, zijn deelsessies georganiseerd over domeinoverstijgende samenwerking. Dit gebeurde door kennis- en ondersteuningsorganisaties die bij GALA en SAII zijn aangesloten. VSG en KCSB agenderen domeinoverstijgend werken continu waar dat relevant is.	Afgerond – ingeregeld en doorlopend
NOC*NSF en POS maken de mogelijkheden van clubondersteuning bekend bij sportaanbieders, bonden en brancheorganisaties.	Via regionale contactdagen die VSG organiseert, en via zogeheten regionale ontwikkelagenda's, worden vooral gemeenten aangejaagd om zelf mogelijkheden te verkennen en te	Afgerond – ingeregeld en doorlopend

	benutten om clubondersteuning vaker en beter bekend te maken.	
NOC*NSF en Sportkracht 12 winnen oudere (65+) sporters door actief samen te werken aan implementatie van bestaand en nieuw (master)sportaanbod.	NOC*NSF en Sportkracht 12 werken hiervoor een strategie uit en richten zich daarbij op 45- in plaats van 65-plussers. Onderdeel van de strategie is een scan om de behoeften van sporters in kaart te brengen.	Lopend – beginfase
Afspraken met landelijke partners op het gebied I&D worden herijkt.	De partners die voorheen verenigd waren in de alliantie Sport en bewegen voor iedereen, kregen allen ook subsidie voor projecten om I&D te stimuleren. Een aantal projecten zijn hiervan afgerond. Met een aantal partijen zijn nieuwe afspraken gemaakt of juist de afspraken voortgezet. En er zijn nieuwe afspraken gemaakt met de MOS in 2024. Deze afspraken hebben betrekking op verschillende thema's, waaronder mensen met een handicap en lage SEP.	Afgerond – ingeregeld en doorlopend

Bron: Bron: Mulier Instituut, 2025.

- **Toeleiding vanuit beweeg- en buurtsportcoaches**

Scholen hebben de afgelopen jaren gymdocenten in kunnen zetten vanuit de Brede Regeling Combinatiefuncties (BRC), maar vanaf 2027 is dat niet meer mogelijk (Kools & Van Stam, 2024). In 2022 zette 55 procent van de gemeenten gymdocenten in vanuit de BRC; in 2023 41 procent. Scholen zijn dus al aan het afbouwen. Het is niet duidelijk wat precies het gevolg hiervan is voor het toeleiden en begeleiden van kinderen naar sport- en beweegaanbod.

Inzet buurtsportcoaches voor specifieke doelgroepen

Deze langetermijnindicator gaat over de inzet van buurtsportcoaches voor specifieke doelgroepen. We maken daarin onderscheid in leeftijdsgroepen en doelgroepen, zoals mensen met een beperking, mensen in minder kansrijke sociaaleconomische posities, mensen met overgewicht, vluchtelingen of LHBTIQ+-personen. Omdat deze specifieke langetermijnindicator een directe link heeft met deze werkafspraak, presenteren we deze indicator op deze plek.

- **Leeftijdsgroepen**

Gemeenten zetten in 2024 BRC-functionarissen in voor vrijwel alle leeftijdsgroepen (Goméz Berns et al., 2024). Dit is vergelijkbaar met 2023. Het vaakst zetten ze in op kinderen tussen de 4 en 12 jaar (94%), op jongeren tussen de 12 en 18 jaar (84%) en op ouderen boven de 65 jaar (80%). Ook dit is vergelijkbaar met 2023.

- **Doelgroepen**

De gemeenten die zich richten op specifieke doelgroepen, doen dat in 2024 het meest op mensen met een achterstand in sport- en beweegdeelname (83%) en mensen met een beperking, chronische aandoening of gedragsproblematiek (82%). Dit is vergelijkbaar met 2023.

80 procent van de gemeenten geeft aan zich niet te richten op een specifieke doelgroep. Dat neemt niet weg dat zij zich willen richten op het begeleiden en toeleiden van mensen die minder sporten en bewegen.

- **Mogelijkheden van clubondersteuning bekendmaken**

De partners proberen de mogelijkheden voor clubondersteuning vooral vanuit een ander thema dat centraal staat binnen SAII bekend te maken: Vitale sportaanbieders. Vanuit het project Onze Club Is Van Iedereen (OCIVI) bestaat er specifieke clubondersteuning gericht op antidiscriminatie en inclusie. Hier gaan we in paragraaf 3.4 nader op in.

- **Scan sportbehoeften van 45-plussers**

NOC*NSF en Sportkracht 12 richten zich op het stimuleren van 65-plussers om te sporten en bewegen, door actief samen te werken aan de implementatie van bestaand en nieuw sportaanbod.

In de praktijk richten zij zich niet alleen op 65-plussers, maar ook op 45-plussers. Dat gebeurt aan de hand van een scan die de organisaties en andere partners ontwikkelen om sportorganisaties in staat te stellen om de behoeften van 45-plussers in kaart te brengen. Dat is de opmaat om die behoeften te verbinden met relevant sport- en beweegaanbod. Zeven sportbonden gaan of zijn in de praktijk aan de slag met deze scan. Het project is vooralsnog gericht op hun achterban van verenigingen.

- **Andere relevante ontwikkelingen**
  - **Gemeenten ontvangen lagere SPUK vanaf 2026**

De BRC wordt gefinancierd vanuit de Specifieke Uitkering (SPUK) die gemeenten ontvangen. Iedere SPUK die gemeenten ontvangen, is vanaf 2026 10 procent lager.

Daar staat onder meer tegenover dat de administratieve- en controlelasten verminderen en gemeenten voor andere onderdelen van thema's uit de Brede SPUK (tijdelijk) middelen blijven ontvangen (die eerder eind 2025 zouden aflopen). Daarom laat het zich nu nog lastig raden wat het korten op de SPUK precies gaat betekenen voor de capaciteit aan en inzet van buurtsportcoaches.

  - **Verbinden sport en gezondheid**

De strategische partners zien in de praktijk terug dat buurtsportcoaches en beweegcoaches in toenemende mate gericht zijn op het verbinden van sport met gezondheid. De coaches stemmen volgens de partners vaker af en werken meer samen met leefstijlloketten, vanuit de Gezonde Leefstijlinterventie (GLI). Zo zien we dat in sommige gemeenten deze GLI-coördinator bijvoorbeeld een buurtsportcoach

is. Ook is in verschillende gemeenten een buurtsportcoach het aanspreekpunt voor leefstijlcoaches met vragen over de GLI (Smit & Heerschop, 2025).

Maar we zien dat de belangrijkste rol van de buurtsport- en beweegcoaches ligt in het stimuleren van blijven sporten en bewegen na de GLI. Meer dan de helft van de gemeenten geeft aan de buurtsport- of beweegcoach in te zetten voor dit doel (Smit & Heerschop, 2025). Dit kan er direct voor zorgen dat mensen met een achterstand in sport- en beweegdeelname meer gaan sporten. In die zin is er dus sprake van toeleiding/begeleiding.

Daarnaast is er vanuit de samenwerking van de Beweegalliantie met het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid (NPLV) in zeventien van de twintig geselecteerde 'kwetsbare' NPLV-wijken (waaronder Heerlen-Noord, Dordrecht-West en Leeuwarden-Oost) aandacht voor sport en bewegen. Die aandacht komt voort uit een samenwerking tussen bewoners en lokale en landelijke initiatieven én partners van SAII.

Een relevante ontwikkeling is tot slot dat de VSG pilots uitvoert met een 'Buurtsportcoach Plus'. Coaches kunnen een scholing of training volgen waarmee ze (beter) in staat worden gesteld kennis over leefstijl en sport en bewegen te combineren. Met als doel bij te dragen aan een gezondere leefstijl van inwoners.

4.4 Sociale toegankelijkheid vergroten

Deze opgave gaat over het creëren van een veilige, inclusieve en gastvrije sportomgeving waarin iedereen zich thuis voelt en mee kan doen.

Belangrijkste bevindingen

- Een belangrijke doelstelling van het anti-discriminatieprogramma Onze Club Is Van Iedereen (OCIVI) is dat 1.500 clubs en ondernemende sportaanbieders, tot en met 2026, gebruik maken van beschikbare interventies. Dat aantal is medio 2025 al ruimschoots gehaald. Toch zien sportaanbieders antidiscriminatie en inclusie niet als prioriteiten.
- Ongeveer de helft van de verenigingen heeft aandacht (of wil aandacht hebben) voor het tegengaan van discriminatie en racisme. Toch weten veel verenigingen deze intentie niet om te zetten naar concrete maatregelen.
- In het najaar van 2025 wordt een concept opgeleverd van de richtlijn voor transgender personen in topsport. De dienstverlening voor LHBTIQ+-personen vanuit sportbonden lijkt enerzijds verbeterd, maar staat anderzijds sterk onder druk vanuit (inter)nationale tegenbewegingen in en buiten de (top)sport.
- Sommigen gemeenten betrekken ervaringsdeskundigen bij beleid in de vorm van het opstellen van een Lokale Inclusie Agenda. Maar veel gemeenten hebben die agenda nog niet.

Voortgang op de werkafspraken van de strategische partners

In dit deel schetsen we de voortgang op de werkafspraken in tabel 4.7. Onder de tabel lichten we de voortgang verder toe, en beschrijven we enkele ontwikkelingen.

Tabel 4.7
Werkafspraken: sociale toegankelijkheid vergroten

Werkafspraak	Stand van zaken	Status
1.500 clubs en ondernemende aanbieders maken gebruik van het trainingsprogramma 'Onze Club Is Van Iedereen' tot en met 2026. Acht sportbonden en twee brancheorganisaties werken actief samen om clubs te mobiliseren met te doen aan het trainingsprogramma.	De doelstelling over 1.500 interventies is al behaald, want tot augustus 2025 zijn er 1.747 sportaanbieders en andere organisaties die de OCIVI-interventies afnamen. 792 interventies werden afgenomen door sportaanbieders. In totaal werden via de interventies naar inschatting van NOC*NSF 8.903 unieke deelnemers bereikt.	Lopend – kernfase
NOC*NSF en POS helpen sportbonden en branches een stap verder met het aan de slag gaan en blijven met Inclusie & Diversiteit op basis van de charter D&I.	Sportbonden zijn relatief veel bezig met LHBTIQ+-beleid en D&I-beleid van hun interne organisaties. Dat komt onder meer door de procesbegeleiding die ze daarvoor kunnen aanvragen, via NOC*NSF. Ook is dit een gevolg van de invoering van streefpercentages voor diversiteit in bondsbesturen.	Lopend – kernfase
Het Kenniscentrum Sport & Bewegen ontwikkelt, in samenspraak met de partners van het SAII en betrokkenen uit de sector, een gezamenlijke definitie van Inclusie en Diversiteit, en vertaalt dit naar een herkenbare, toepasbare code en handvatten.	Het Kenniscentrum heeft het kompas Inclusie en Diversiteit doorontwikkeld. Ook is een eerste fase van pilots gestart in samenwerking met sportserviceorganisaties.	Lopend – kernfase
Sportbonden, branches en maatschappelijke organisaties werken samen met en voor rolmodellen aan sportaanbod in lage-SEP-wijken, om dit passend en laagdrempelig te maken (onder andere via de District Spots).	Het aantal District Spots is uitgebreid (zie paragraaf 4.2) en de resultaten daarvan worden gemonitord. Begin 2026 zijn die te delen.	Lopend – kernfase
En strategische partners kijken waar kansen liggen voor verbinding met wijken in steden die deelnemen aan het Nationale Programma's Leefbaarheid en Veiligheid (NPLV).	De verbinding met de NPLV-wijken is en wordt gemaakt door de Beweegalliantie. Zij hebben hiervoor een financiële bijdrage vanuit VWS gekregen. Ook in 2026 maakt de Beweegalliantie de verbinding met de NPLV-wijken.	

Het Ministerie van VWS start een verkenning over het betrekken van mensen voor wie beleid bedoeld is bij het maken van sportbeleid.	Deze verkenning heeft plaatsgevonden en er ligt nu een stappenplan om ervaringsdeskundigen te betrekken bij het maken en uitvoeren van beleid. De fase is afgerond voor dit project, maar is een doorlopend aandachtspunt.	Afgerond – ingeregeld en doorlopend
Er wordt samengewerkt met de Alliantie Gelijkspelen om specifieke aandacht te leggen op LHBTIQ+. We vertalen de huidige handreiking gender- en seksediverse personen (2023) naar het Engels en maken deze beschikbaar ook voor inwoners van Nederland die geen Nederlands spreken.	In het najaar van 2025 wordt een concept opgeleverd van de richtlijn transgenders in topsport. De overige actiepunten die behoren tot deze werkafspraak, zijn uitgevoerd.	Lopend – afrondende fase
Landelijk leggen het Ministerie van VWS en VSG de verbinding met de Nationale strategie VN-verdrag handicap.	De werkagenda VN-verdrag Handicap 2025-2030 is in juli gepubliceerd. Momenteel kijken de strategische partners hoe die is te verbinden met sport in Nederland.	Lopend – beginfase
Het Ministerie van VWS, NOC*NSF, VSG en POS lichten iedere maand op websites en sociale media goede voorbeelden van sportaanbieders, sportbonden, branches en maatschappelijke organisaties (hotspots) toe ter inspiratie rondom de thema's Inclusie & Diversiteit.	Er vindt afstemming plaats over hoe de communicatie over I&D van NOC*NSF ook wordt meegenomen bij de Hotspots. In maart communiceerde NOC*NSF nadrukkelijk over antidiscriminatie en racisme, in relatie tot OCIVI. En in juli en augustus over LHBTIQ+ in relatie tot de 'Pride Month' en de Alliantie Gelijkspelen 5.0.	Lopend – kernfase

Bron: Mulier Instituut, 2025.

- **OCIVI-interventies relatief weinig afgenomen**

De doelstelling dat 1.500 clubs en ondernemende sportaanbieders OCIVI-interventies afnemen tot en met 2026, is medio augustus 2025 al ruimschoots gehaald. Een belangrijke kanttekening over de cijfers in tabel 4.7 is dat die gebaseerd zijn op het aantal interventies dat NOC*NSF registreert in hun online portaal. Sommige interventies zijn vaker afgenomen in het kader van OCIVI, maar deze zijn geregistreerd onder andere subsidielijnen.

Ondanks de positieve cijfers blijkt uit de OCIVI-monitoring van het Mulier Instituut dat sportaanbieders antidiscriminatie en inclusie niet als prioriteiten zien. Mede doordat discriminatie volgens hen relatief weinig voorkomt in hun context (De Kwaasteniet, Aydoğan et al., 2025).

Dat betekent niet dat sportomgevingen in Nederland inclusief zijn voor iedereen. Sportaanbieders focussen zich vooral op het draaiende houden van hun organisaties. Verenigingen zijn bijvoorbeeld vooral gericht op het werven en behouden van leden en vrijwilligers (De Kwaasteniet, Aydoğan et al., 2025).

Om de bekendheid van OCIVI én het belang van antidiscriminatie en inclusie te vergroten, brengen sportbonden en brancheorganisaties OCIVI voor het voetlicht op gemeentelijke bijeenkomsten die in het teken staan van sociale veiligheid (De Kwaasteniet, Aydoğan et al., 2025). Want, zo redeneren zij, sport- en beweegomgevingen zijn alleen sociaal toegankelijk/inclusief als de sociale veiligheid daarbinnen niet in het geding is (De Kwaasteniet, Aydoğan et al., 2025).

- **Andere relevante ontwikkelingen**
  - **Ervaringsdeskundigheid**

Een andere werkafspraak gaat over het betrekken van mensen voor wie sportbeleid bedoeld is. Met andere woorden, ervaringsdeskundigheid benutten. Gemeenten hebben hier aandacht voor vanuit de verplichting binnen de Lokale Inclusie Agenda (LIA). Hoewel dit niet specifiek toeziet op het benutten van ervaringsdeskundigheid binnen de sport, kan de sport hier mogelijk wel op meeliften.

4.5 Praktische toegankelijkheid vergroten

Bij de opgave om de praktische toegankelijkheid te vergroten draait het om het wegnemen van praktische belemmeringen die mensen tegenhouden om te sporten en bewegen.

Belangrijkste bevindingen

- Er bestaat een loket voor sporthulpmiddelen bij Uniek Sporten. Momenteel wordt gebouwd aan een duurzaam model van het loket, dat naar verwachting in 2028 gereed is.
- De website kennisoversportondersteuning.nl staat online. Hier kunnen professionals informatie vinden over vervoer, financiële regelingen en sporthulpmiddelen voor sporten voor mensen met een beperking.
- Het toegankelijker maken van sporten voor mensen met een beperking is verankerd in de Strategie Sporten voor mensen met een handicap is vanzelfsprekend in 2030 (hierna Strategie) 2030, waar veel partijen uit het veld zich aan committeren. Het Mulier Instituut monitort de voortgang van deze strategie en brengt jaarlijks een voortgangsrapport hierover uit.
- Er bestaan verschillende regionale samenwerkingsverbanden omtrent aangepast sporten en praktische toegankelijkheid. Deze samenwerkingen nemen verschillende vormen aan.
- Gedurende SAII is het platform Uniek Sporten dooronwikkeld. Inmiddels is het sport- en beweegaanbod van 340 gemeenten vindbaar (nog twee gemeenten ontbreken).

Voortgang op de werkafspraken van de strategische partners

In dit deel schetsen we de voortgang op de werkafspraken in tabel 4.8. Onder de tabel lichten we de voortgang verder toe, en beschrijven we enkele ontwikkelingen.

Tabel 4.8
Werkafspraken: Praktische toegankelijkheid vergroten

Werkafspraak	Stand van zaken	Status
Het Ministerie van VWS werkt samen met stakeholders zoals Fonds gehandicaptensport, Special Heroes Nederland, Gehandicaptensport Nederland, Esther Vergeer Foundation en Kenniscentrum Sport & Bewegen om sporthulpmiddelen ingezet voor breedte- en topsport beter te organiseren.	Er is al een loket voor sporthulpmiddelen bij Uniek Sporten. Op dit moment wordt gewerkt aan een duurzaam model van het loket. Hiervoor starten pilots eind 2025, die lopen tot medio 2026. Op basis daarvan wordt verder gebouwd en worden afspraken gemaakt met gemeenten en zorgverzekeraars. De verwachting is dat het duurzame loket pas in 2028 gereed is.	Lopend – beginfase
Special Heroes Nederland, Gehandicaptensport Nederland en Kenniscentrum Sport & Bewegen ontwikkelen een kennisplatform om de kennis over vervoer, sporthulpmiddelen en financiële regelingen bij professionals (lokaal en regionaal) te vergroten.	De website kennisoversportondersteuning.nl staat online. Hier kunnen professionals informatie vinden over vervoer, financiële regelingen en sporthulpmiddelen. In augustus 2025 wordt deze informatie nog verder uitgebreid (Van Lindert et al., 2025, nog te verschijnen).	Afgerond – ingeregeld en doorlopend
NOC*NSF werkt in samenwerking met de partners van SAII aan toegankelijkheidsscans voor accommodaties van clubs, zowel verenigingen als ondernemende aanbieders, om hen te ondersteunen en de BOSA goed te kunnen benutten.	De scans zijn nog niet beschikbaar en het is ook nog niet zeker of die er komen.	Lopend – beginfase/ kernfase
Het Ministerie van VWS ontwikkelt de huidige vervoersvoorziening voor gehandicapte teamsporters verder door. Daarbij toetsen ze of het haalbaar is die ook voor individuele sporters in te zetten.	De landelijke sportvervoersvoorziening is opgenomen in de nieuwe aanbesteding voor het Valys-vervoer. Verwachting is dat de uitvoering in het vierde kwartaal van 2026 start.	Lopend – kernfase
Alle partners van SAII committeren zich aan de strategie 'Sporten en bewegen voor mensen met een handicap is vanzelfsprekend in 2030!' en werken samen met alle betrokken stakeholders om de strategie te realiseren.	De partners hebben zich op 14 oktober 2024 aan de strategie gecommitteerd, op de Uniek Sporten Dag. De uitvoeringsplannen op acht specifieke pijlers zijn gereed en worden 3 november 2025 gelanceerd.	Lopend – kernfase

Bron: Mulier Instituut, 2025.

- **Landelijk loket sporthulpmiddelen**

Het Ministerie van VWS wil met Fonds Gehandicaptensport en de Esther Vergeer Foundation tot één landelijk loket komen voor de verstrekking van sporthulpmiddelen (Ministerie van VWS, 2025).

De vraag naar zo'n loket en de knelpunten om dat te realiseren, worden sinds 2024 in kaart gebracht. Op basis van inzichten daarover is een nieuw duurzaam model ontwikkeld dat voorziet in een centrale loketfunctie en een efficiënter proces om sporthulpmiddelen te verstrekken. En om de bruikleen van die middelen mogelijk te maken. Het duurzame model van het loket is naar verwachting in 2028 gereed.

Gemeenten streven er vanuit SAII zoveel mogelijk naar om aan te sluiten bij het landelijke loket voor hulpmiddelen. Op dit moment kunnen mensen met een beperking bij Uniek Sporten Uitleen gratis een sporthulpmiddel uitproberen voor maximaal vier maanden. Uniek Sporten Uitleen wordt ondersteund door partners als Welzorg, NOC*NSF en Sunrise Medical en is beschikbaar in 81 procent van de gemeenten in Nederland.

- **Strategie 2030**

De Strategie 2030 is ontwikkeld in co-creatie met 57 organisaties. Deze krijgt gestalte via uitvoeringsplannen op acht pijlers. De pijler waaronder praktische toegankelijkheid voor mensen met een handicap valt, heet 'Randvoorwaarden'. De uitvoeringsplannen zijn inmiddels gereed en worden op 3 november 2025 gelanceerd.

Vanuit de Strategie 2030 werken de strategische partners van SAII, in samenwerking met de MOS, aan het uitvoeren van andere werkafspraken voor de opgave praktische toegankelijkheid (en zo ook aan afspraken voor andere opgaven). De werkafspraken zijn dus in feite samengevoegd. Dat is een uitkomst van het samenwerkend besturen dat aan SAII ten grondslag ligt (vgl. hoofdstuk 1).

De strategische partners van SAII kwamen tot het inzicht dat de afspraken integraal nakomen vanuit de Strategie 2030 beter werkt dan ze één voor één en meer los van elkaar na te komen.

- **Monitoring Strategie 2030**

Strategie 2030 is de leidende strategie voor mensen met een beperking. Daarom is daar aparte monitoring voor ingericht, die het Mulier Instituut uitvoert. Het eerste rapport verscheen in 2023; het tweede in 2024.

Van Lindert et al. (2024) maken daarin duidelijk dat er meer beleidsaandacht is gekomen voor sporten en bewegen voor mensen met een beperking. Toch is die aandacht nog niet vanzelfsprekend. (Meer) veranderingen zijn nodig op het gebied van vervoer, sporthulpmiddelen, betaalbaarheid en sociale toegankelijkheid (Van Lindert et al., 2025, nog te verschijnen). Dit zijn dan ook onderdelen die vanuit de werkafspraken van SAII aandacht krijgen.

- **Andere relevante ontwikkelingen**
  - **Samenwerking spreiding sportvoorzieningen**

Een focuspunt vanuit de Strategie 2030 en SAII is dat gemeenten in regionaal verband en met provincies samenwerken, om zorg te dragen voor een goede spreiding van speciale, goed toegankelijke sportvoorzieningen voor mensen met een beperking. En voor het vervoer naar deze voorzieningen.

Er bestaan verschillende regionale samenwerkingsverbanden op het gebied van aangepast sporten (RIVM/ Uniek Sporten, 2024). Die hebben een impuls gehad via het programma Grenzeloos Actief. Gelet op de focus op samenwerkend besturen en praktische toegankelijkheid in SAII, is het aannemelijk dat ook dit beleidsprogramma een impuls gaf aan het ontstaan van regionale samenwerkingsverbanden. Momenteel zijn er veertig samenwerkingsverbanden (te vinden op sportenbewegenincijfers.nl).

De samenwerkingsverbanden hebben als doel de match tussen de vraag naar en het aanbod van sporten voor mensen met een handicap te verbeteren. Via het platform Uniek Sporten is het sport- en beweegaanbod van 340 gemeenten vindbaar (nog twee gemeenten ontbreken). Daarbij wordt samengewerkt met 283 buurtsportcoaches en vijftien sportbonden. Dit platform is mede door SAII doorontwikkeld. Mensen met een beperking kunnen met buurtsportcoaches en regionale coördinatoren contact opnemen voor het aanbod op het platform.

Sportkracht 12 vroeg provinciale sportservicebureaus, op verzoek van het Mulier Instituut, wat in hun provincies de voortgang is bij het samenwerken aan een goede spreiding van en het vervoer naar sportvoorzieningen. Via die oproep hebben we inzicht gekregen in de voortgang in negen provincies. Een overzicht hiervan staat in bijlage 1. In het kader hieronder lichten we twee voorbeelden van regionale en provinciale samenwerkingen en regelingen uit.

Voorbeelden regionale en provinciale samenwerkingen

- In de provincie Noord-Brabant is de gemeente Meijerijstad bezig met het opzetten van een 'Uniek Sporten Centrum', waarbij zij samenwerken met buurgemeenten Den-Bosch, Sint-Michielsgetel, Boxtel, Vught en Heusden. De provincie is hier ook bij betrokken.
- De provincie Limburg is sinds kort een regeling 'Gratis openbaar vervoer voor minima' gestart, gericht op mensen met een inkomen tot 100 procent van het sociaal minimum.

4.6 Langetermijnindicatoren

In deze paragraaf schetsen we de voortgang van de langetermijnindicatoren die van toepassing zijn op het thema Inclusie en Diversiteit. Alle resultaten zijn afkomstig uit de jaren tot en met 2024.

Belangrijkste bevindingen

- Er zijn flinke verschillen in het voldoen aan de beweegrichtlijnen, wekelijkse sportdeelname, lidmaatschap van een vereniging en het hebben van een sportabonnement naar sociaaleconomische status, fysieke beperking of aandoening en herkomst. Mensen met een lager inkomen, lager opleidingsniveau, een beperking/aandoening en/of een migratieachtergrond doen al deze vormen van sport en bewegen relatief minder vaak.
- Twee derde van de mensen met een laag inkomen vindt de kosten om te sporten te hoog, tegenover ongeveer de helft van de midden- en hoge inkomens. Ook geven vooral mensen met een laag inkomen aan dat er na het betalen van de vaste lasten te weinig geld overblijft voor sportieve activiteiten.
- Verenigingsbesturen zijn minder divers als het gaat om de vertegenwoordiging van mensen met een beperking, mensen met een migratieachtergrond en LHBTIQ+-personen dan naar geslacht. Daarnaast zijn mensen met een migratieachtergrond en lhbtiq+-personen relatief vaker actief als trainer dan als bestuurslid; voor vrouwen geldt het omgekeerde.
- De bondsbesturen van olympische sportbonden bestaan voor 34 procent uit vrouwen en slechts één bond heeft alleen mannen in het bestuur (3%). Dit is een toename in genderdiversiteit ten opzichte van 2021. Bij niet-olympische bondsbesturen is het aandeel vrouwen 23 procent en betstaat bijna een op de drie bondsbesturen alleen uit mannen (31%).

Voldoen aan beweegrichtlijnen

Deze kernindicator geeft inzicht in hoeveel mensen voldoen aan de beweegrichtlijnen. Die bestaat voor volwassenen (van 18 jaar en ouder) uit: 150 minuten per week matig intensief bewegen (zoals wandelen en fietsen), en minstens twee keer per week spier- en botversterkende activiteiten. Kinderen (4-17 jaar) voldoen aan de beweegrichtlijnen als zij minstens elke dag een uur matig intensief bewegen en driemaal per week spier- en botversterkende activiteiten doen.

In 2024 voldeed 51 procent van de Nederlanders van 4 jaar en ouder en 45 procent van de Nederlanders van 12 jaar en ouder aan de beweegrichtlijnen. Tussen 2016 en 2020 was een licht stijgende trend te zien. Sinds 2021 is deze stabiel en op het niveau van 2016.

We presenteren deze kernindicator naar een aantal achtergrondkenmerken; sociaaleconomische positie, langdurige aandoening of fysieke beperking, en herkomst.

- **Sociaaleconomische positie**

Het percentage Nederlanders van 25 jaar en ouder dat voldoende beweegt, neemt toe met het opleidingsniveau (figuur 4.1). In 2024 was het percentage hbo'ers en wo'ers dat voldoet aan de beweegrichtlijnen, meer dan anderhalf keer zo groot als het percentage onder mensen met basisonderwijs of een vmbo-diploma (51% vs. 33%).

Van 2001 tot 2018 lieten alleen de Nederlanders met een hbo- of wo-opleiding een stijging in het voldoen aan de beweegrichtlijnen zien (niet in figuur). Het percentage voor de andere twee opleidingsgroepen was tot 2018 min of meer stabiel. In 2021 is het percentage gedaald voor mensen met een havo-, vwo- of mbo-diploma, hbo'ers en universitair geschoolden. Voor de laatste groep zet deze daling ook in 2022 verder door. Sinds 2022 lijkt het percentage voor alle opleidingsniveaus stabiel te blijven.

Figuur 4.1
Voldoen aan de beweegrichtlijnen naar opleidingsniveau in de periode 2022-2024
(Nederlandse bevolking 25 jaar en ouder, in procenten)

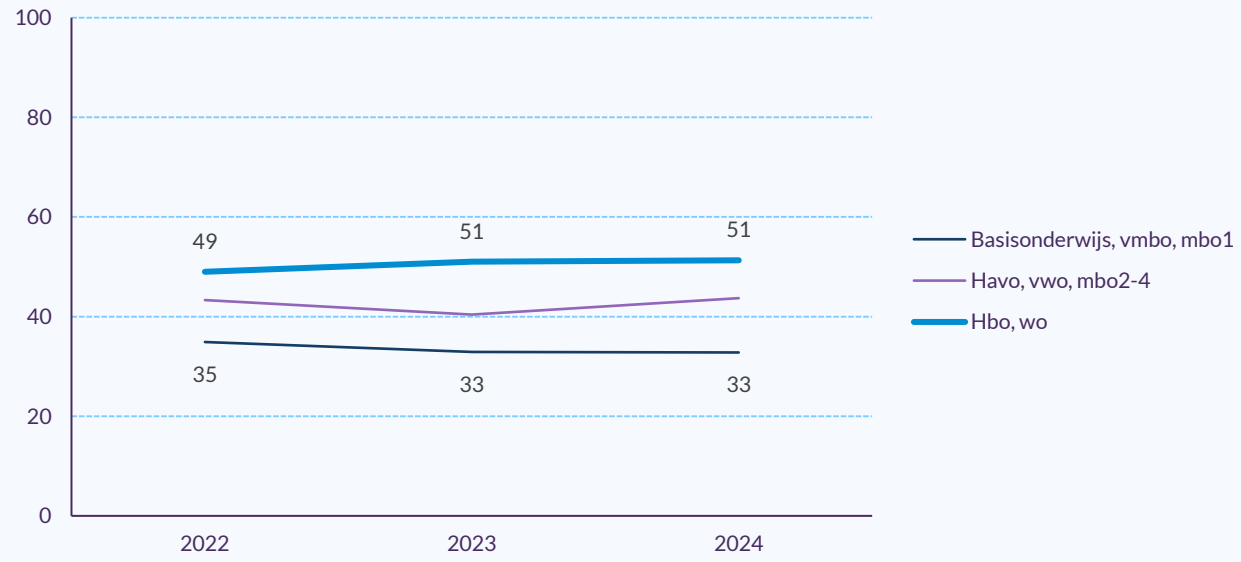

Bron: Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor CBS i.s.m. het RIVM (2022-2024).

Ook naar inkomen zijn verschillen zichtbaar in het voldoen aan de beweegrichtlijnen (figuur 4.2). Het aandeel Nederlanders dat aan de beweegrichtlijnen voldoet, stijgt naarmate het inkomen toeneemt. Het aandeel dat voldoet, varieert licht over de tijd, waarbij er geen duidelijke trend zichtbaar is tussen 2014 en 2024.

Figuur 4.2

Voldoen aan de beweegrichtlijnen naar gestandaardiseerd inkomen* in de periode 2022-2024

(Nederlandse bevolking 4 jaar en ouder, in procenten)

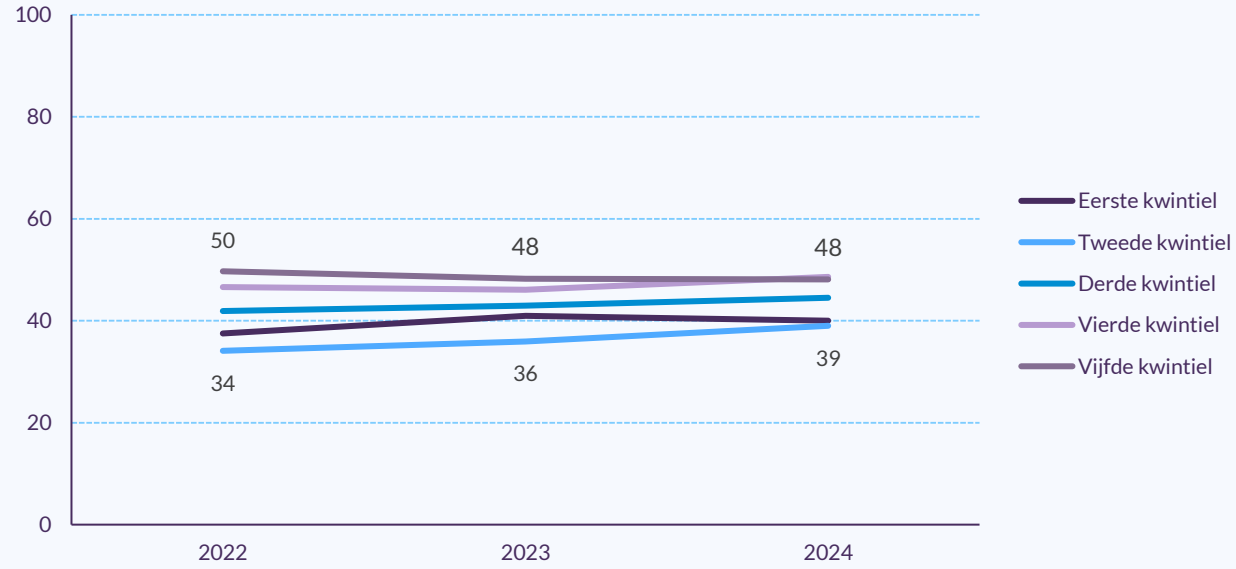

Bron: Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor CBS i.s.m. het RIVM (2022-2024).

* Een kwintiel duidt op een verdeling van vijf gelijke delen op basis van rangorde (inkomens van laag naar hoog).

Daarnaast laat de combinatie van opleidingsniveau en inkomen duidelijke verschillen zien in het voldoen aan de beweegrichtlijnen. Onder mensen met basisonderwijs, vmbo of mbo 1 en een laag inkomen voldoet 25 procent aan de richtlijnen (tabel 4.9). Tegenover 54 procent van de hbo- en wo-geschoolden met een laag inkomen Uit deze gegevens blijkt dat opleiding sterker samenhangt met voldoen aan de beweegrichtlijnen dan inkomen.

Tabel 4.9

Voldoen aan beweegrichtlijnen naar sociaaleconomische positie in 2024

(Nederlands bevolking 25 jaar en ouder, in procenten)

	Eerste kwintiel* (laagste inkomens)	Tweede tot vierde kwintiel (middeninkomens)	Vijfde kwintiel (hoogste inkomens)
Basisonderwijs, vmbo, mbo1	25	35	35
Havo, vwo, mbo 2-4	40	45	43
Hbo, wo	54	51	52

Bron: Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor CBS i.s.m. het RIVM (2024).

* Een kwintiel duidt op een verdeling van vijf gelijke delen op basis van rangorde (inkomens van laag naar hoog).

- **Langdurige aandoening of fysieke beperking**

Mensen met een beperking en/of langdurige aandoening van 12 jaar en ouder voldoen minder vaak aan de beweegrichtlijnen. In 2024 voldeed 20 procent van de mensen met zowel een lichamelijke beperking als een langdurige aandoening aan de beweegrichtlijnen (tabel 4.10).

Ook het voldoen aan de beweegrichtlijnen voor mensen met alleen een beperking of alleen een aandoening ligt structureel onder het landelijke gemiddelde. In de afgelopen drie jaar is hierin nauwelijks verandering zichtbaar.

Tabel 4.10
Voldoen aan beweegrichtlijnen met langdurige aandoening en/of fysieke beperking in de periode 2022-2024
(Nederlandse bevolking 12 jaar en ouder, in procenten)

	Langdurige aandoening en fysieke beperking	Alleen lichamelijke beperking	Alleen langdurige aandoening	Geen langdurige aandoening of lichamelijke beperking
2022	18	31	44	47
2023	17	37	43	48
2024	20	34	43	50

Bron: Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor CBS i.s.m. het RIVM (2022-2024).

- **Herkomst**

Nederlanders die zelf buiten Europa geboren zijn (40%) of die ouders hebben die buiten Europa geboren zijn (42%), voldoen het minst aan de beweegrichtlijnen (figuur 4.3). In de periode 2022 tot en met 2024 is het aandeel dat aan de beweegrichtlijnen voldoet het meest toegenomen onder de groep Nederlanders die buiten Europa geboren is: van 36 procent in 2022 tot 40 procent in 2024, al is deze toename niet significant. Belangrijk om te vermelden is dat de cijfers in de figuur betrekking hebben op personen die de Nederlandse taal spreken.

Figuur 4.3
Voldoen aan de beweegrichtlijnen naar herkomst in de periode 2022-2024
(Nederlandse bevolking 4 jaar en ouder, in procenten)

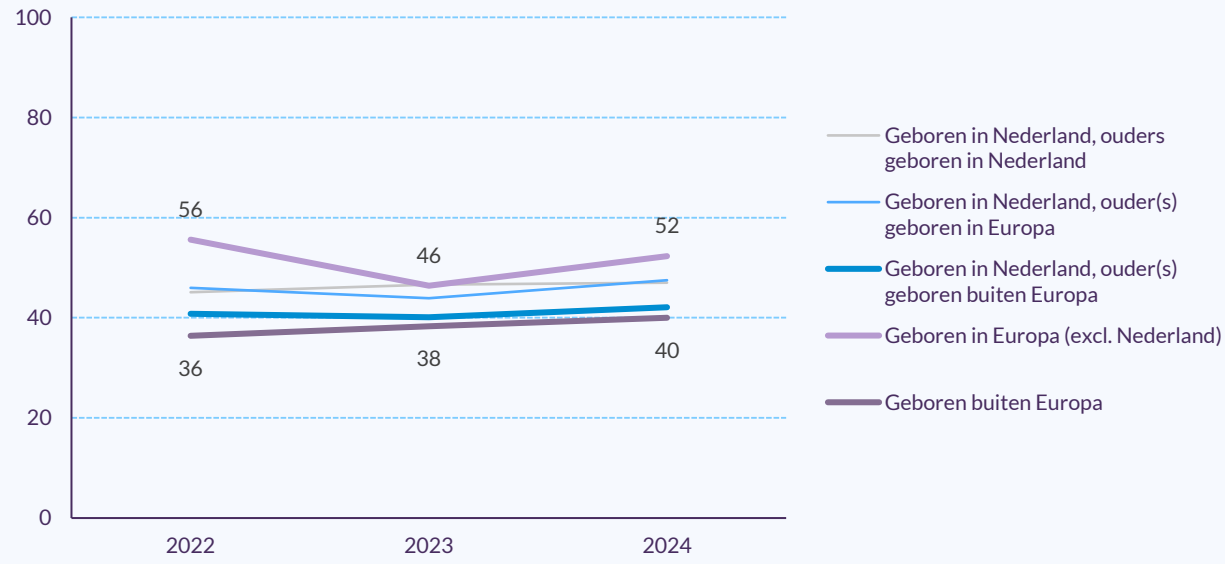

Bron: Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor CBS i.s.m. het RIVM (2022-2024).

Het is relevant dit verder uit te splitsen naar geslacht. Los van herkomst voldoen mannen in 2024 vaker aan de beweegrichtlijnen (49%) dan vrouwen (43%, niet in tabel). Tussen 2001 en 2016 zijn de verschillen tussen mannen en vrouwen klein, sinds 2023 nemen deze toe.

In vrijwel alle herkomstgroepen voldoen vrouwen minder vaak aan de beweegrichtlijnen dan mannen. Vooral onder mensen geboren buiten Europa is dit verschil groot: in 2024 voldeed 46 procent van de mannen en 34 procent van de vrouwen aan de beweegrichtlijnen (tabel 4.11). Personen geboren in Europa (buiten Nederland) voldoen het vaakst aan de beweegrichtlijnen, mogelijk mede omdat dit een relatief jonge groep is.

Tabel 4.11
Voldoen aan beweegrichtlijnen naar herkomst en geslacht in 2024
(Nederlandse bevolking 4 jaar en ouder, in procenten)

	Man	Vrouw
Geboren in Nederland, twee ouders geboren in Nederland	50	44
Geboren in Nederland, herkomst Europa	51	44
Geboren in Nederland, herkomst buiten Europa	44	40
Geboren in het buitenland, herkomst Europa	56	49
Geboren in het buitenland, herkomst buiten Europa	46	34

Bron: Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor CBS i.s.m. het RIVM (2024).

- **Seksuele voorkeur**

In 2024 voldeed ongeveer de helft van de mannen met een homoseksuele, biseksuele of aseksuele voorkeur (50%) aan de beweegrichtlijnen. Dat is vergelijkbaar met het aandeel onder heteroseksuele mannen (48%; tabel 4.12). Vrouwen voldoen minder vaak aan de richtlijnen dan mannen, ongeacht seksuele voorkeur. Voor vrouwen is er, net als bij mannen, nauwelijks verschil te zien tussen de verschillende voorkeuren.

Tabel 4.12
Voldoen aan beweegrichtlijnen naar seksuele voorkeur en geslacht in 2024
(Nederlandse bevolking 4 jaar en ouder, in procenten)

	Man	Vrouw
Heteroseksueel	48	43
Homoseksueel, lesbisch, biseksueel+ of aseksueel	50	44

Bron: Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor CBS i.s.m. het RIVM (2024).

Wekelijkse sportdeelname

Deze kernindicator geeft inzicht in hoeveel mensen wekelijks minstens één keer per week sporten. We presenteren deze kernindicator naar de achtergrondkenmerken sociaaleconomische positie, langdurige aandoening of beperking, herkomst en seksuele voorkeur.

- **Sociaaleconomische positie**

Het opleidings- en inkomensniveau blijkt ook hier sterk bepalend: wekelijks sporten neemt toe met zowel het inkomen als de opleiding. De invloed van opleiding is hierbij groter dan die van inkomen.

In 2024 was het percentage wekelijkse sporters van 25 jaar en ouder in Nederland ruim twee keer zo hoog onder hbo'ers en universitair geschoolden (69%) als onder

mensen met als hoogste opleiding het basisonderwijs, vmbo of mbo 1 (31%; figuur 4.4). De verschillen tussen opleidingsniveaus zijn door de jaren heen groter geworden: hbo- en wo-geschoolden zijn vaker wekelijks gaan sporten, terwijl dat onder mensen met vmbo-niveau of vergelijkbaar stabiel gebleven is.

Figuur 4.4
Wekelijkse sportdeelname naar opleidingsniveau in de periode 2022-2024
(Nederlandse bevolking 25 jaar en ouder, in procenten)

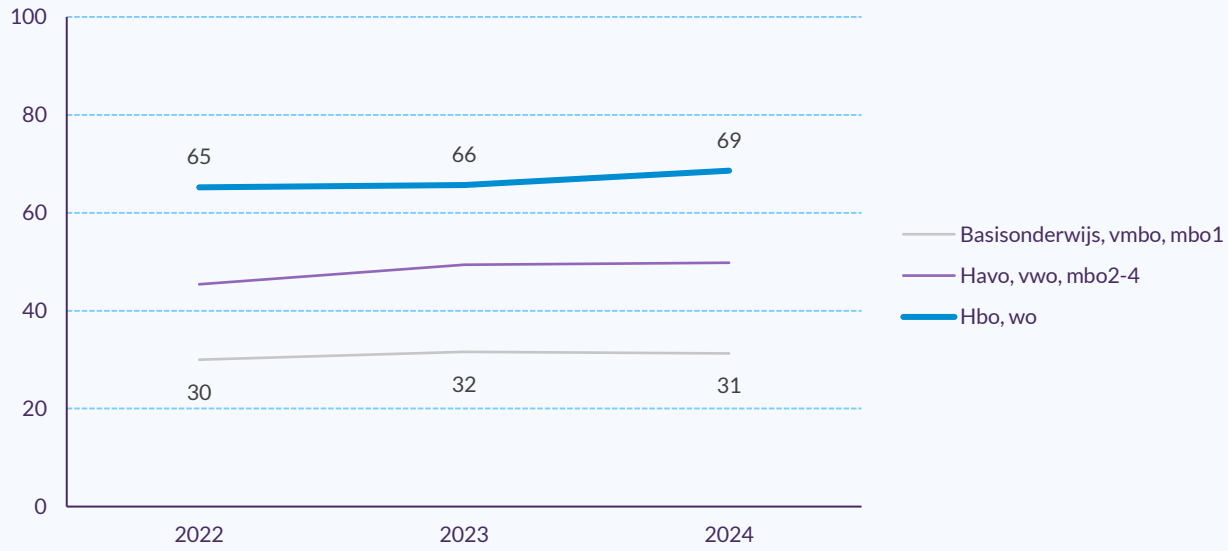

Bron: Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor CBS i.s.m. het RIVM (2022-2024) .

Ook naar inkomen zijn er verschillen in wekelijkse sportdeelname (figuur 4.5), al zijn die naar opleidingsniveau groter. Mensen met een hoog huishoudinkomen sporten vaker wekelijks dan mensen met een laag huishoudinkomen. Dit is redelijk stabiel over de jaren.

Figuur 4.5

Wekelijkse sportdeelname naar gestandaardiseerd inkomen* in de periode 2022-2024

(Nederlandse bevolking 4 jaar en ouder, in procenten)

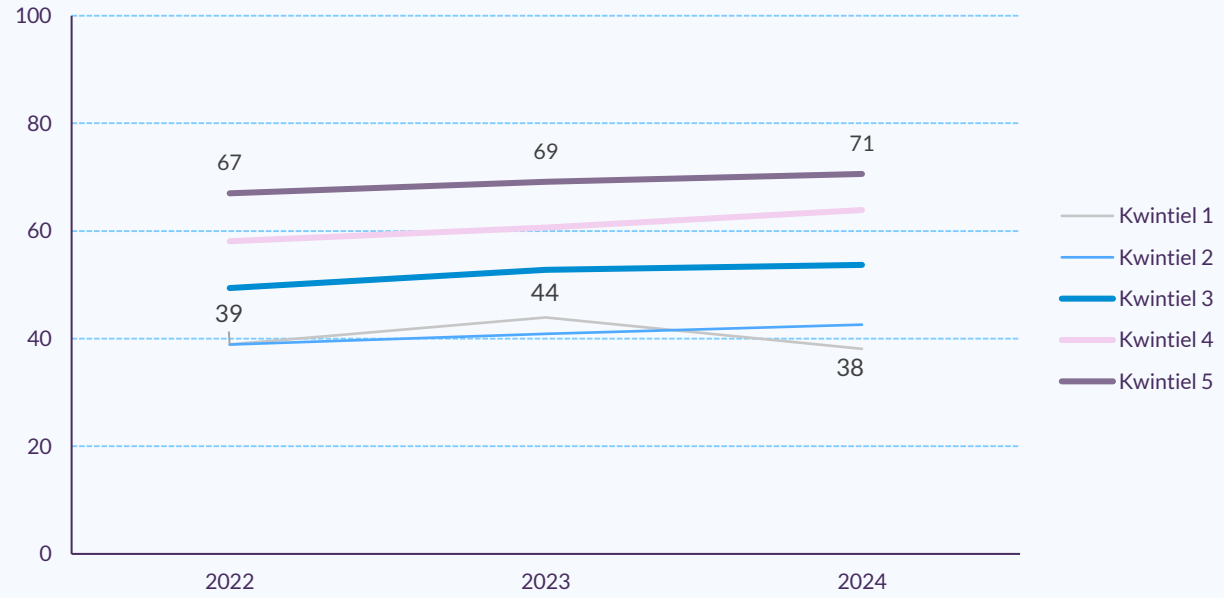

Bron: Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor CBS i.s.m. het RIVM (2022-2024).

* Een kwintiel duidt op een verdeling van vijf gelijke delen op basis van rangorde (inkomens van laag naar hoog).

Verder sporten hbo- of wo-opgeleiden met een laag inkomen (57%) vaker wekelijks dan laagopgeleiden met een hoog inkomen (50%; tabel 4.13). De verschillen tussen opleidingsniveaus zijn kleiner in hogere inkomensklassen.

Tabel 4.13

Wekelijkse sportdeelname naar sociaaleconomische positie in 2024

(Nederlandse bevolking 25 jaar en ouder, in procenten)

	Eerste kwintiel* (laagste inkomens)	Tweede tot vierde kwintiel (middeninkomens)	Vijfde kwintiel (hoogste inkomens)
Basisonderwijs, vmbo, mbo 1	18	34	50
Havo, vwo, mbo 2-4	34	50	61
Hbo, wo	57	66	74

Bron: Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor CBS i.s.m. het RIVM (2024).

* Een kwintiel duidt op een verdeling van vijf gelijke delen op basis van rangorde (inkomens van laag naar hoog).

- **Langdurige aandoening of fysieke beperking**

In 2024 sportten Nederlanders van 12 jaar en ouder met een lichamelijke beperking en/of een langdurige aandoening minder vaak wekelijks dan mensen zonder beperking of aandoening (tabel 4.14). De groep met zowel een lichamelijke

beperking als een langdurige aandoening sportte het minst (27%). Dit aandeel lijkt sinds 2023 licht te zijn toegenomen. Ook bij mensen zonder aandoening of beperking is vanaf 2023 een stijgende lijn zichtbaar.

Voor mensen met uitsluitend een lichamelijke beperking lag het aandeel wekelijkse sporters in 2023 hoger dan in 2022 en 2024, al is dit verschil niet significant. Bij mensen met alleen een langdurige aandoening bleef het percentage sporters in deze periode relatief stabiel rond de 50 procent.

Tabel 4.14
Wekelijkse sportdeelname naar langdurige aandoening of fysieke beperking
(Nederlandse bevolking 12 jaar en ouder, in procenten)

	Langdurige aandoening en lichamelijke beperking	Alleen lichamelijke beperking	Alleen langdurige aandoening	Geen langdurige aandoening of lichamelijke beperking
2022	20	33	50	59
2023	25	38	52	62
2024	27	33	50	64

Bron: Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor CBS i.s.m. het RIVM (2024).

- **Herkomst**

In 2024 sportte meer dan de helft van de Nederlandse bevolking die in Nederland of in een ander land in Europa is geboren wekelijks (figuur 4.6). Mensen die buiten Europa zijn geboren, sportten het minst vaak wekelijks (45%). Dit beeld is sinds 2022 gelijk, al is de wekelijkse sportdeelname van Nederlanders geboren buiten Europa wel toegenomen van 37 procent in 2022 tot 45 procent in 2024.

Figuur 4.6
Wekelijkse sportdeelname naar herkomst in de periode 2022-2024
(Nederlandse bevolking 4 jaar en ouder, in procenten)

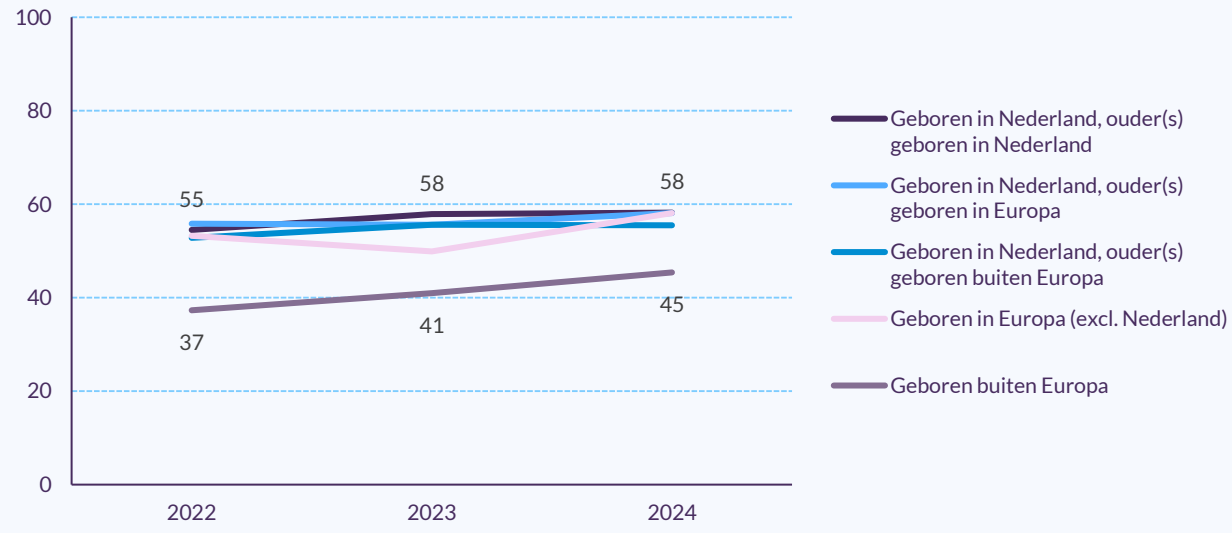

Bron: Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor CBS i.s.m. het RIVM (2022-2024).

Over het algemeen zijn er nauwelijks verschillen tussen mannen en vrouwen in de mate waarin zij wekelijks sporten (niet in tabel). Voor beide groepen is de laatste jaren een licht stijgende trend zichtbaar.

Bij mensen met Nederlandse ouders zijn er ook nauwelijks verschillen tussen mannen en vrouwen in wekelijkse sportdeelname. In andere herkomstgroepen sporten vrouwen stelselmatig minder vaak dan mannen, met de grootste verschillen bij mensen met een herkomst buiten Europa. Zo sportte in 2024 binnen deze groep 64 procent van de mannen wekelijks, tegenover 47 procent van de vrouwen (tabel 4.15).

Tabel 4.15
Wekelijkse sportdeelname naar herkomst en geslacht in 2024
(Nederlandse bevolking 4 jaar en ouder, in procenten)

	Man	Vrouw
Geboren in Nederland, twee ouders geboren in Nederland	59	58
Geboren in Nederland, herkomst Europa	60	56
Geboren in Nederland, herkomst buiten Europa	63	47
Geboren in het buitenland, herkomst Europa	65	52
Geboren in het buitenland, herkomst buiten Europa	48	43

Bron: Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor CBS i.s.m. het RIVM (2024).

- **Seksuele voorkeur**

Mensen met een biseksuele voorkeur sporten iets vaker wekelijks (62%) dan mensen met een heteroseksuele en homoseksuele voorkeur (beide 56%; figuur 4.7). Het aandeel wekelijkse sporters naar seksuele voorkeur is stabiel over de jaren. Vanwege de lage aantallen hebben we mensen met een aseksuele voorkeur niet in de figuur meegenomen.

Figuur 4.7
Ontwikkeling in wekelijkse sportdeelname naar seksuele voorkeur in de periode 2022-2024
(Nederlandse bevolking van 12 jaar en ouder, in procenten)

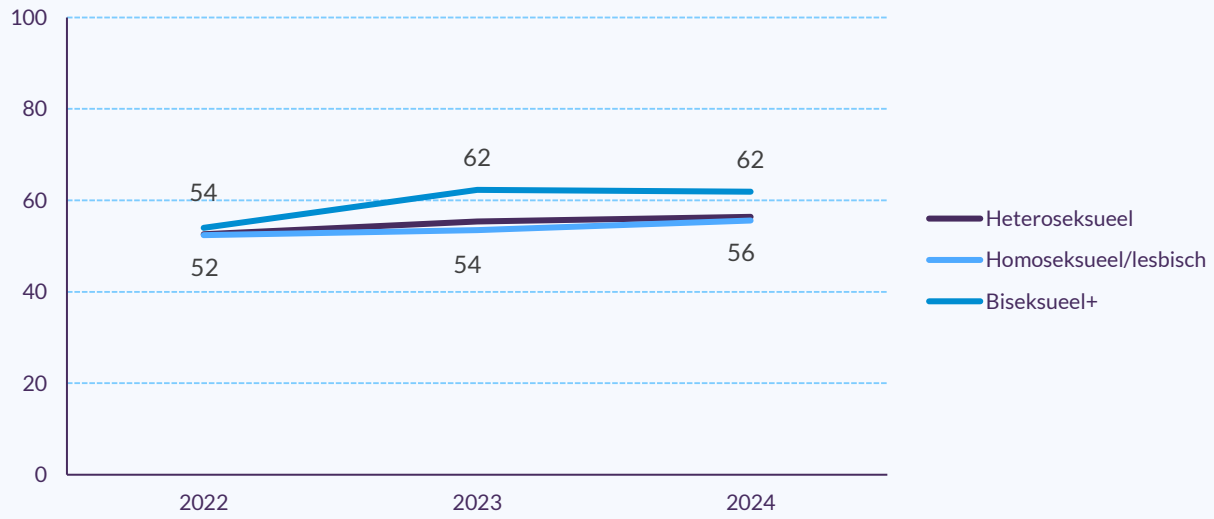

Bron: Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor CBS i.s.m. het RIVM (2022-2024).

In 2024 sportten vrouwen met een lesbische, biseksuele of aseksuele voorkeur even vaak wekelijks (57%) als mannen met dezelfde voorkeur (53%; tabel 4.16). Er lijken kleine verschillen te zijn tussen de groepen, maar deze zijn niet significant.

Tabel 4.16
Wekelijkse sportdeelname naar seksuele voorkeur in 2024
(Nederlandse bevolking van 12 jaar en ouder, in procenten)

	Man	Vrouw
Heteroseksueel	58	55
Homoseksueel, lesbisch, biseksueel+ of aseksueel	53	57

Bron: Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor CBS i.s.m. het RIVM (2024).

Clublidmaatschap en abonnement van een sportaanbieder[6]

- **Sociaaleconomische positie**

In 2024 waren ruim twee keer zo veel mensen met een hbo- of wo-diploma lid van een sportvereniging (23%) als mensen met een vmbo-diploma of vergelijkbaar (9%; figuur 4.8).

Figuur 4.8
Lidmaatschap van een sportvereniging naar opleidingsniveau in de periode 2022-204
(Nederlandse bevolking 25 jaar en ouder, in procenten)

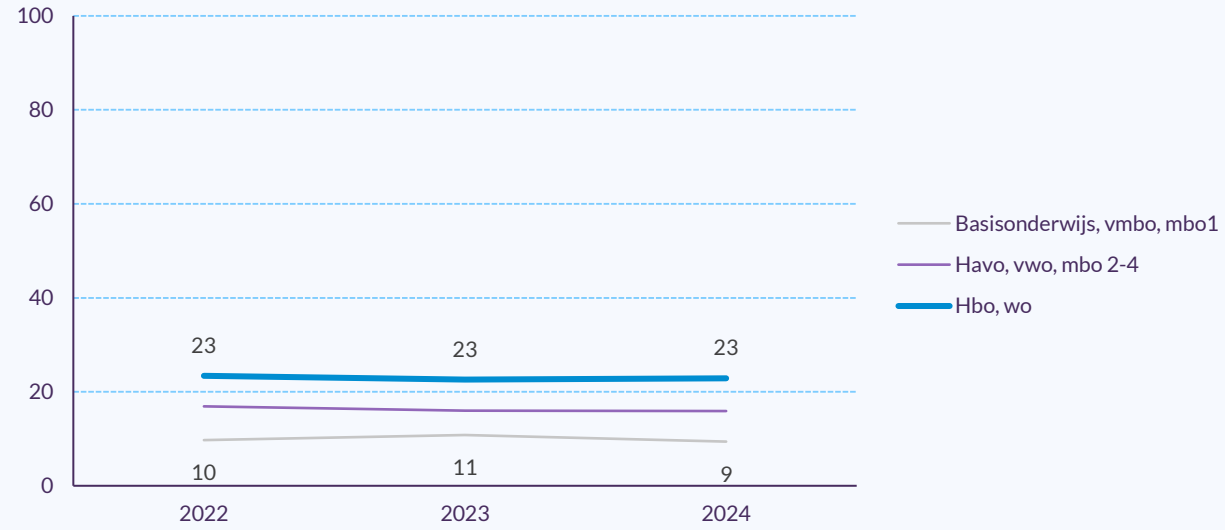

Bron: Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor CBS i.s.m. het RIVM (2022-2024).

Eenzelfde beeld zien we naar inkomen (figuur 4.9). Voor alle groepen is de trend over de tijd stabiel.

[6] Officieel heet deze indicator 'Clublidmaatschap en sportbondleden'. We hebben hier een titel gekozen die beter op de inhoud aansluit.

Figuur 4.9
Lidmaatschap van een sportvereniging naar gestandaardiseerd inkomen* in de periode 2022-2024
(Nederlandse bevolking, 4 jaar en ouder)

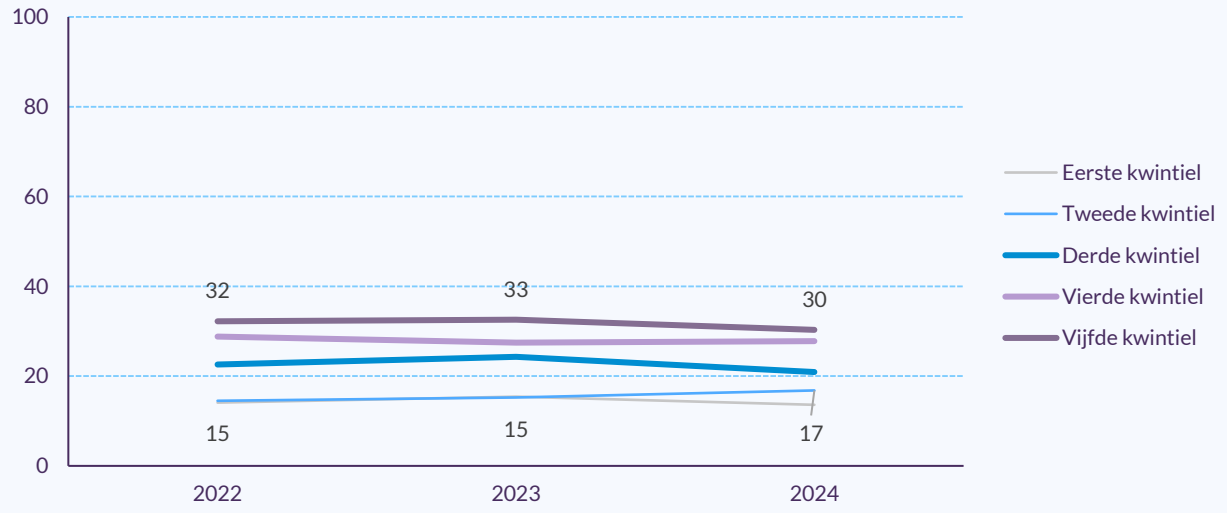

Bron: Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor CBS i.s.m. het RIVM (2022-2024).

* Een kwintiel duidt op een verdeling van vijf gelijke delen op basis van rangorde (inkomens van laag naar hoog).

In 2024 waren mensen met een hoger inkomen in elke opleidingsgroep vaker lid van een sportvereniging dan mensen met een lager inkomen (tabel 4.17). Mensen met als hoogst behaalde onderwijsvorm vmbo of vergelijkbaar zijn minder vaak lid van een sportvereniging dan mensen met een hbo- of wo-opleiding en een vergelijkbaar inkomen. Hbo- of wo-opgeleiden met een laag inkomen zijn ongeveer even vaak lid van een sportvereniging als mensen met basisonderwijs, vmbo, mbo 1 en een hoog inkomen.

Tabel 4.17
Lidmaatschap van een sportvereniging naar sociaaleconomische positie in 2024
(Nederlandse bevolking 25 jaar en ouder, in procenten)

	Eerste kwintiel* (laagste inkomens)	Tweede tot vierde kwintiel (middeninkomens)	Vijfde kwintiel (hoogste inkomens)
Basisonderwijs, vmbo, mbo 1	7	10	18
Havo, vwo, mbo 2-4	10	15	23
Hbo, wo	17	21	27

Bron: Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor CBS i.s.m. het RIVM (2024).

* Een kwintiel duidt op een verdeling van vijf gelijke delen op basis van rangorde (inkomens van laag naar hoog).

In 2024 hadden bijna drie keer zo veel mensen met een hbo- of wo-diploma een sportabonnement bij een ondernemende sportaanbieder (34%) als mensen met een vmbo-diploma of vergelijkbaar (12%; figuur 4.10). Onder mensen met een middelbareschool- of mbo-diploma en mensen met een hbo- of wo-diploma is tussen 2016 en 2024 een licht stijgende trend te zien (niet geheel in figuur). Voor mensen met maximaal een vmbo-diploma is de trend over tijd gelijk gebleven.

Figuur 4.10
Abonnement om te sporten naar opleidingsniveau in de periode 2022-2024
(Nederlandse bevolking, in procenten)

Bron: Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor CBS i.s.m. het RIVM (2022-2024).

Ook naar inkomen zijn flinke verschillen zichtbaar. In 2024 hadden mensen met een hoger huishoudinkomen vaker een abonnement om te sporten dan mensen met een lager inkomen (figuur 4.11). Zo heeft 17 procent van de mensen met een inkomen uit kwintiel 1 of 2 een sportabonnement, tegenover 33 procent van de mensen met een inkomen uit kwintiel 5.

Figuur 4.11

Abonnement van een sportaanbieder naar gestandaardiseerd inkomen* in de periode 2022-2024

(Nederlandse bevolking 4 jaar en ouder, in procenten)

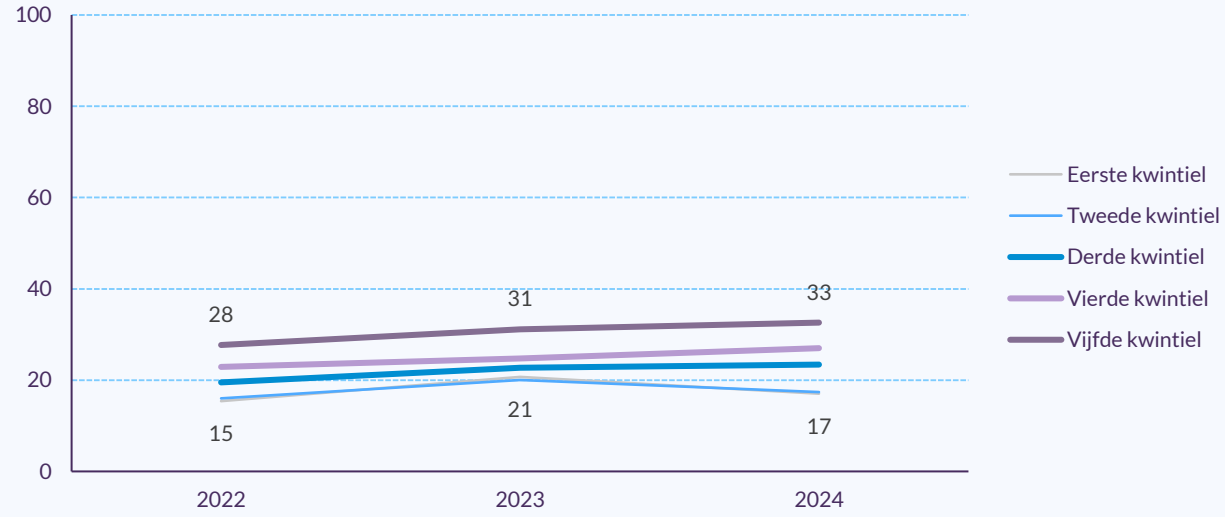

Bron: Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor CBS i.s.m. het RIVM (2022-2024).

* Een kwintiel duidt op een verdeling van vijf gelijke delen op basis van rangorde (inkomens van laag naar hoog).

Voor alle opleidingsgroepen neemt het aandeel mensen met een sportabonnement toe met het inkomen (tabel 4.18). Het verschil tussen de inkomensgroepen is het kleinst onder mensen met een hbo- en wo-diploma en het grootst onder mensen met een vmbo-opleiding of vergelijkbaar. Voor deze laatste groep lijkt inkomen van grotere invloed dan voor de andere opleidingsgroepen.

Tabel 4.18

Abonnement van een sportaanbieder naar sociaaleconomische positie in 2024

(Nederlandse bevolking 25 jaar en ouder, in procenten)

	Eerste kwintiel* (laagste inkomens)	Tweede tot vierde kwintiel (middeninkomens)	Vijfde kwintiel (hoogste inkomens)
Basisonderwijs, vmbo, mbo1	7	12	23
Havo, vwo, mbo 2-4	16	22	31
Hbo, wo	28	32	37

Bron: Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor CBS i.s.m. het RIVM (2024).

* Een kwintiel duidt op een verdeling van vijf gelijke delen op basis van rangorde (inkomens van laag naar hoog).

- **Langdurige aandoening of fysieke beperking**

Een kwart van de Nederlanders zonder langdurige aandoening of lichamelijke beperking is lid van een sportvereniging (figuur 4.12). Onder Nederlanders met een langdurige aandoening en fysieke beperking ligt dit aanzienlijk lager (6%).

Figuur 4.12
Lidmaatschap van een sportvereniging naar langdurige aandoening of fysieke beperking in de periode 2022-2024
(Nederlandse bevolking 12 jaar en ouder, in procenten)

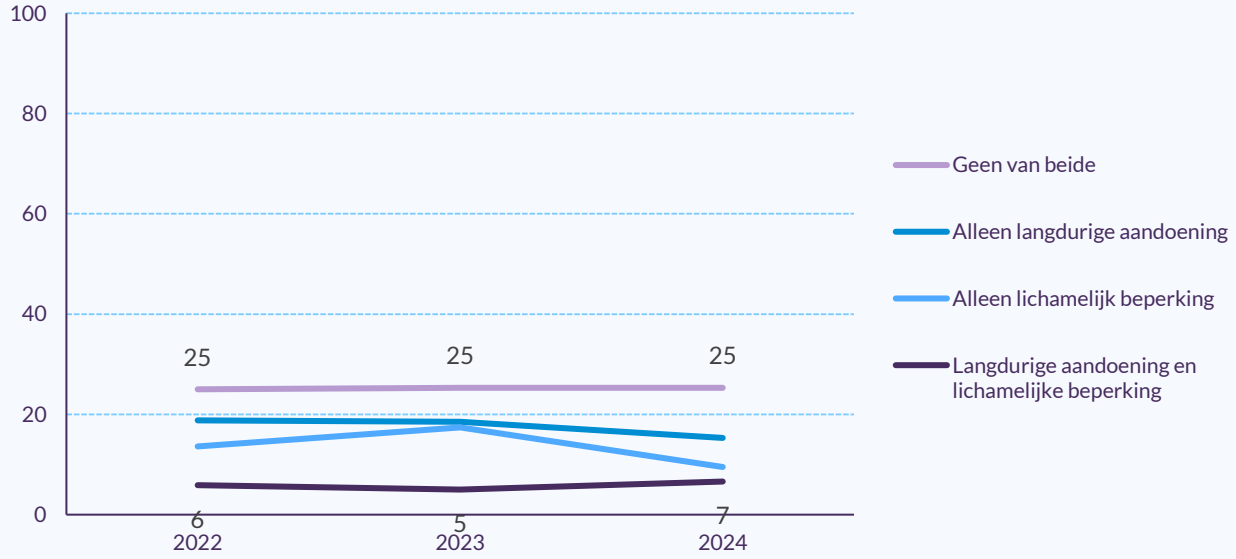

Bron: Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor CBS i.s.m. het RIVM (2024).

Hetzelfde beeld geldt voor sportabonnementen (figuur 4.13). Al wijken hier de mensen met alleen een langdurige aandoening minder af van de mensen zonder aandoening of beperking.

Figuur 4.13
Abonnement van een sportaanbieder naar langdurige aandoening of fysieke beperking in de periode 2022-2024
(Nederlandse bevolking 12 jaar en ouder, in procenten)

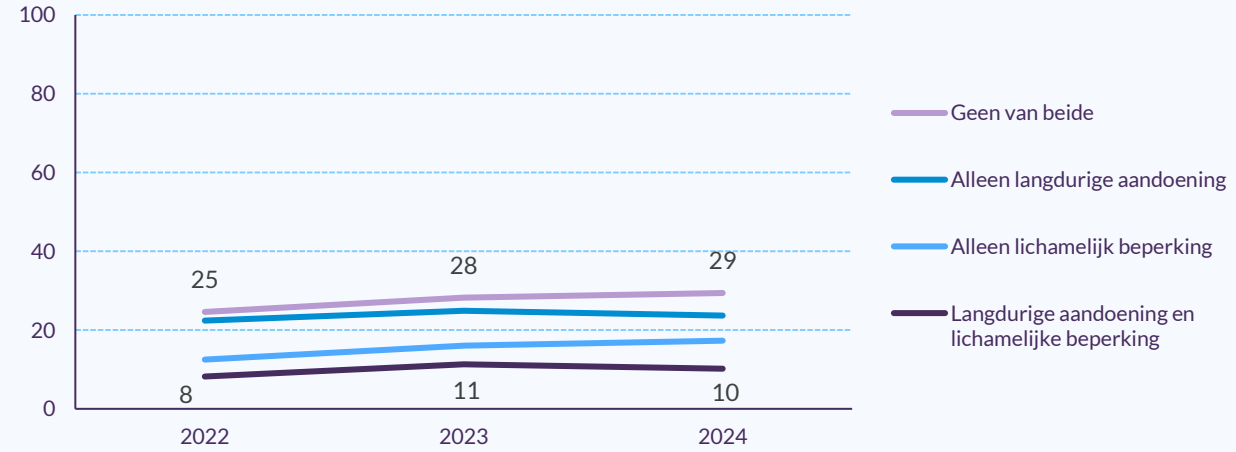

Bron: Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor CBS i.s.m. het RIVM (2024).

- **Herkomst**

In 2024 was ongeveer een kwart van de mensen die in Nederland zijn geboren (met ouders al dan niet geboren in Nederland) lid van een sportvereniging (figuur 4.14). Onder mensen die buiten Nederland zijn geboren was dit aandeel lager. Dit is vergelijkbaar met de eerdere twee meetjaren.

Figuur 4.14
Lidmaatschap van een sportvereniging naar herkomst in de periode 2022-2024
(Nederlandse bevolking van 4 jaar en ouder, in procenten)

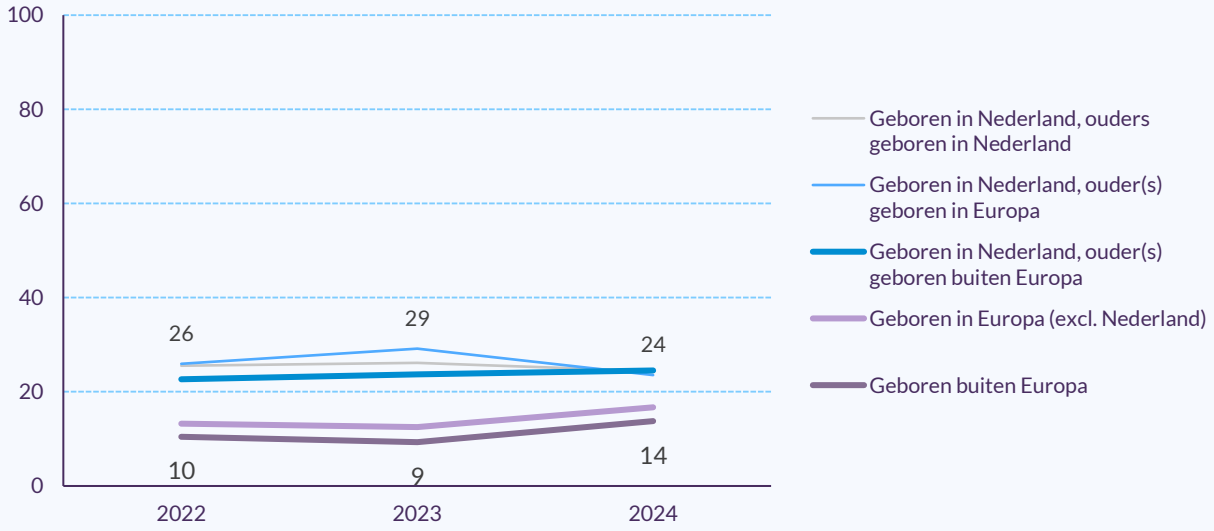

Bron: Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor CBS i.s.m. het RIVM (2022-2024).

In 2024 waren er naar herkomst kleinere verschillen te zien in het aandeel mensen met een sportabonnement (figuur 4.15). Onder mensen die zijn geboren buiten Europa, had het kleinste aandeel een abonnement om te sporten (20%). In de andere herkomstgroepen was dit aandeel ongeveer een kwart. Het beeld blijft over de jaren redelijk stabiel. Wel ligt het aandeel mensen geboren buiten Europa met een sportabonnement in 2024 hoger (20%) dan in 2022.

Figuur 4.15

Abonnement van een sportaanbieder naar herkomst in de periode 2022-2024

(Nederlandse bevolking van 4 jaar en ouder, in procenten)

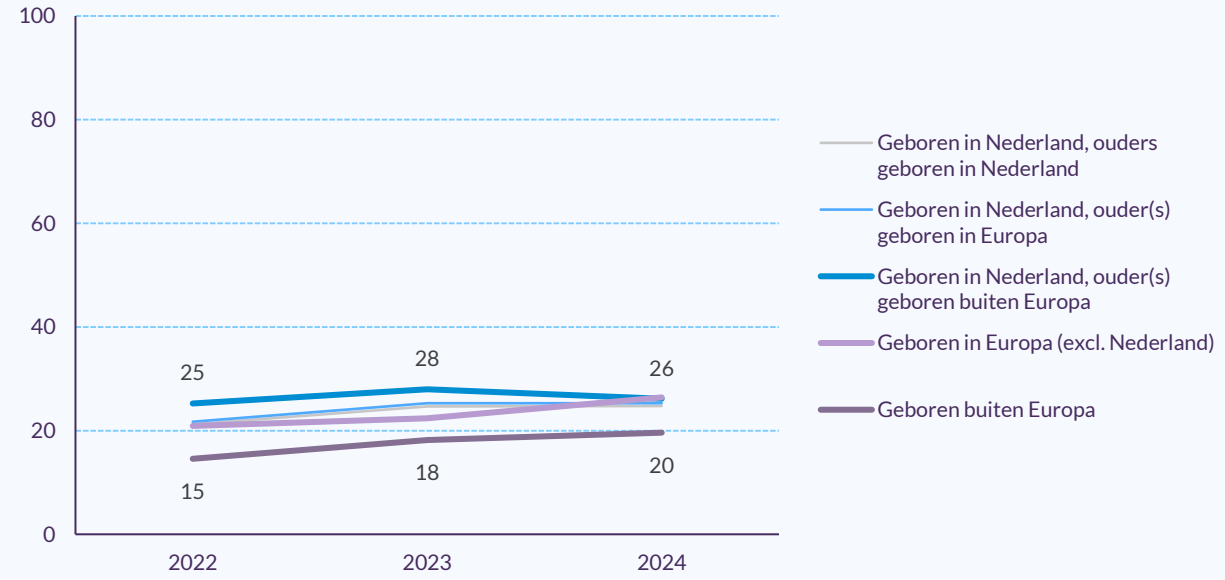

Bron: Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor CBS i.s.m. het RIVM (2022-2024).

In 2024 waren mannen van elke afkomst vaker lid van een sportvereniging dan vrouwen (tabel 4.19). Dit verschil was het grootst onder mensen die zelf in Nederland zijn geboren, maar hun ouder(s) buiten Europa: 34 procent van deze mannen heeft een lidmaatschap van een sportvereniging, tegenover 16 procent van de vrouwen.

Tabel 4.19

Lidmaatschap van een sportvereniging naar herkomst en geslacht in 2024

(Nederlandse bevolking 4 jaar en ouder, in procenten)

	Man	Vrouw
Geboren in Nederland, twee ouders geboren in Nederland	28	21
Geboren in Nederland, herkomst Europa	25	22
Geboren in Nederland, herkomst buiten Europa	34	16
Geboren in het buitenland, herkomst Europa	23	11
Geboren in het buitenland, herkomst buiten Europa	17	11

Bron: Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor CBS i.s.m. het RIVM (2024).

Waar mannen ongeacht hun herkomst vaker lid van een sportvereniging zijn (tabel 4.19), geldt dat voor sportabonnementen niet altijd. In 2024 was het aandeel mensen met een sportabonnement hoger onder vrouwen dan onder mannen die zijn

geboren in Nederland (respectievelijk 26% en 23%; tabel 4.20). De overige verschillen tussen mannen en vrouwen zijn niet significant.

Tabel 4.20
Abonnement van een sportaanbieder naar herkomst en geslacht in 2024
(Nederlandse bevolking 4 jaar en ouder, in procenten)

	Man	Vrouw
Geboren in Nederland, twee ouders geboren in Nederland	23	26
Geboren in Nederland, herkomst Europa	21	30
Geboren in Nederland, herkomst buiten Europa	28	24
Geboren in het buitenland, herkomst Europa	28	25
Geboren in het buitenland, herkomst buiten Europa	20	19

Bron: Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor CBS i.s.m. het RIVM (2024).

- **Seksuele voorkeur**

Mensen met een heteroseksuele voorkeur zijn iets vaker lid van een sportvereniging (19%) dan mensen met een homoseksuele/lesbische (16%) of biseksuele voorkeur (15%; figuur 4.16). Dit beeld is de laatste jaren stabiel. Vanwege de lage aantallen hebben we mensen met een aseksuele voorkeur niet in de figuur meegenomen.

Figuur 4.16
Lidmaatschap van een sportvereniging naar seksuele voorkeur in de periode 2022-2024
(Nederlandse bevolking van 12 jaar en ouder, in procenten)

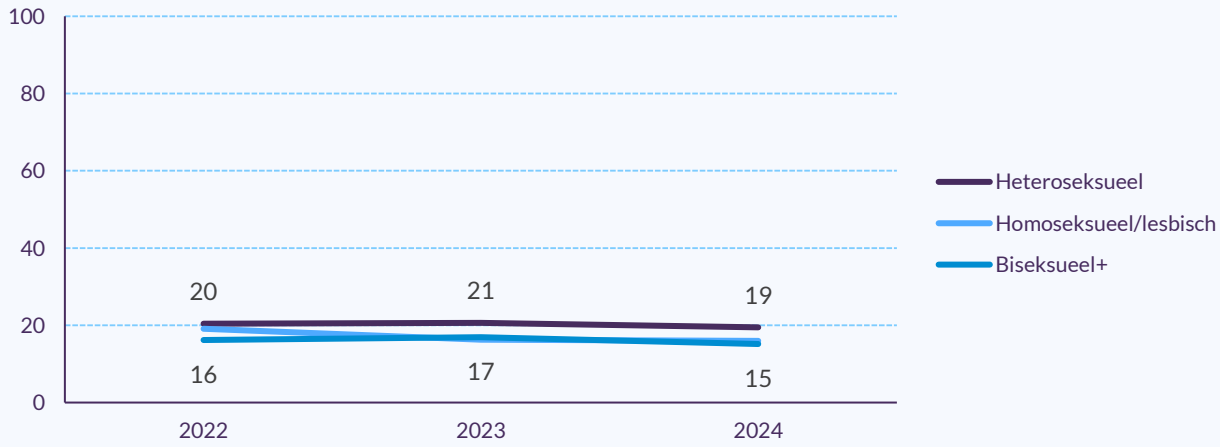

Bron: Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor CBS i.s.m. het RIVM (2022-2024).

Uit de voorgaande figuur bleek dat mensen met een heteroseksuele voorkeur iets vaker lid van een sportvereniging zijn dan mensen met een homoseksuele/lesbische of biseksuele voorkeur. Dit blijkt alleen op te gaan voor heteroseksuele mannen (tabel 4.21). Heteroseksuele mannen zijn significant vaker lid van een

sportvereniging (24%) dan heteroseksuele vrouwen (15%), homoseksuele, biseksuele of aseksuele mannen (16%) en lesbische, biseksuele of aseksuele vrouwen (14%). Waar bij mensen met een heteroseksuele voorkeur dus verschillen naar gender zijn, zijn die er niet bij mensen met een homoseksuele, lesbische, biseksuele of aseksuele voorkeur.

Tabel 4.21
Lidmaatschap van een sportvereniging naar seksuele voorkeur en geslacht in de periode 2022-2024
(Nederlandse bevolking van 12 jaar en ouder, in procenten)

	Man	Vrouw
Heteroseksueel	24	15
Homoseksueel, lesbisch, biseksueel+ of aseksueel	16	14

Bron: Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor CBS i.s.m. het RIVM (2024).

Voor abonnementen bij een sportaanbieder zien we een ander beeld dan bij lidmaatschap van een sportvereniging. Mensen met een biseksuele voorkeur hebben in 2024 het vaakst een abonnement bij een sportaanbieder (34%), gevolgd door mensen met een homoseksuele/lesbische (28%) en mensen met een heteroseksuele voorkeur (27%; figuur 4.17). Het aandeel mensen met een sportabonnement is voor de eerste twee groepen de laatste jaren stabiel. Voor mensen met een heteroseksuele voorkeur is dit tussen 2022 en 2024 toegenomen.

Figuur 4.17
Abonnement van een sportaanbieder naar seksuele voorkeur in de periode 2022-2024
(Nederlandse bevolking van 12 jaar en ouder, in procenten)

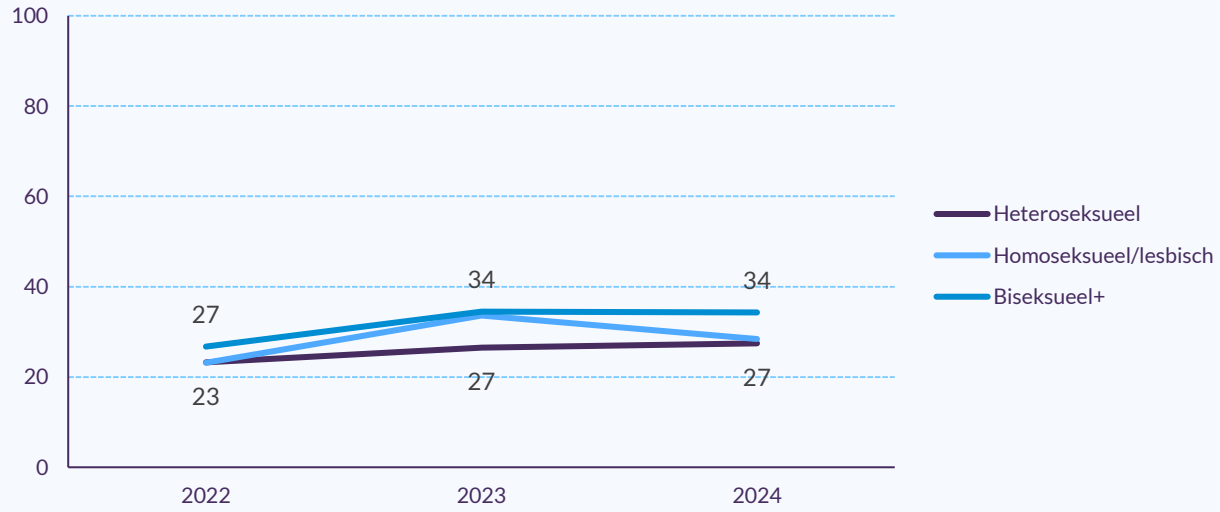

Bron: Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor CBS i.s.m. het RIVM (2022-2024).

Uit de figuur hiervoor bleek dat mensen met biseksuele voorkeur het vaakst een abonnement bij een sportaanbieder hebben, gevolgd door mensen met een homoseksuele/lesbische voorkeur. Alleen binnen de groep mensen met een heteroseksuele voorkeur zijn er significante verschillen tussen mannen en vrouwen (tabel 4.22). Waarbij vrouwen vaker dan mannen een abonnement van een sportaanbieder hebben.

Tabel 4.22
Abonnement van een sportaanbieder naar seksuele voorkeur en geslacht in 2024
(Nederlandse bevolking van 12 jaar en ouder, in procenten)

	Man	Vrouw
Heteroseksueel	26	29
Homoseksueel, lesbisch, biseksueel+ of aseksueel	25	31

Bron: Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor CBS i.s.m. het RIVM (2024).

Financiële kosten als ervaren drempel om actief te zijn

Op basis van drie stellingen hebben we inzicht gecreëerd in de betaalbaarheid van sport en bewegen.

66 procent van de mensen met een laag inkomen vindt de kosten om te sporten te hoog (tabel 4.23). Dit percentage ligt lager bij de midden- (56%) en hoge inkomens (45%). Ook geven vooral mensen met een laag inkomen aan dat er na het betalen van de vaste lasten te weinig geld overblijft voor sportieve activiteiten (38%). En dat ze liever geld besteden aan andere dingen dan sportieve activiteiten (40%).

Tabel 4.23
Ervaren financiële drempels voor sportieve activiteiten in 2024
(Nederlandse bevolking 18 jaar en ouder, in procenten (helemaal) mee eens)

	Totaal	Laag inkomen	Middeninkomen	Hoog inkomen
De kosten om te sporten zijn te hoog	55	66	56	45
Na de vaste lasten blijft er te weinig geld over voor eigen sportieve activiteiten	20	38	16	8
Ik besteed geld liever aan andere dingen dan aan sportieve activiteiten	29	40	29	21

Bron: Vrijetijdsomnibus (VTO) CBS, bewerking: Mulier Instituut, 2024.

Discriminerende uitingen of kwetsende opmerkingen in de sport

In 2024 was 2 procent van de bevolking ouder dan 12 jaar in de afgelopen twaalf maanden slachtoffer geweest van discriminatie of ongelijke behandeling in de sport.

Dit kan zijn tijdens het sporten, maar bijvoorbeeld ook tijdens het werk als trainer of scheidsrechter of als toeschouwer bij een wedstrijd.

Deze indicator is onderdeel van de nieuwe vraagstelling 'meemaken van wangedrag'. Deze is in 2024 voor het eerst uitgevraagd en voor discriminatie meemaken nog niet uitgesplitst naar achtergrondkenmerken.

Ander recent onderzoek naar de prevalentie van discriminatie in de sport liet zien dat 4 procent van de sporters zich gediscrimineerd voelde in de afgelopen twaalf maanden. Dit percentage ligt vooral onder moslims en Marokkaanse Nederlanders fors hoger (Verian, 2025).

In 2024 werd de langetermijnindicator 'meemaken van wangedrag' ook nog volgens de oude vraagstelling uitgevraagd (split-run). 8 procent van de maandelijkse sporters of wedstrijdbezoekers had discriminerende uitingen of kwetsende opmerkingen in de sport meegemaakt of was daar getuige van geweest. Dit percentage is stabiel over de tijd.

Beleid voor diversiteit onder medewerkers sportaanbieders

- **Verenigingen**

In 2024 had 16 procent van de Nederlandse sportverenigingen doelstellingen of beleid gericht op het vergroten of behouden van de sociale diversiteit onder (kader)functies, zoals bestuurders, trainers en coaches (tabel 4.24). Eén op de tien (11%) had nog geen diversiteitsbeleid, maar wel de intentie om dit in te voeren. In 2021 had 16 procent een diversiteitsbeleid gericht op kaderfuncties (niet in tabel).

Voor 2024 is niet inzichtelijk op welke groepen het diversiteitsbeleid van de verenigingen zich richt. In 2021 richtte zich dat vooral op diversiteit naar geslacht en/of leeftijd.

Tabel 4.24
Verenigingen met beleid gericht op het vergroten van inclusie en diversiteit onder (kader)leden
(in procenten, ongewogen n=363)

	%
Wel beleid	16
Geen beleid, wel intentie	11
Geen beleid	73

Bron: Mulier Instituut, Verenigingspanel, winter 2024/2025.

- **Sportbonden**

Alle sportbonden zijn sinds 1 december 2023 verplicht om beleid te voeren voor het vergroten van inclusie en diversiteit binnen kaderfuncties: 'De bond beschikt over

beleid dat discriminatie vermindert, inclusie bevordert en bijdraagt aan diversiteit in het eigen bestuur, de (werk-)organisatie en bij aangesloten sportclubs' (NOC*NSF, 2021).

Inmiddels is de minimale kwaliteitseis voor Diversiteit & Inclusie als volgt: 'Het lid hanteert een uitgewerkt en vastgesteld beleid voor diversiteit en inclusie, waarbij verschillende dimensies – waaronder gender, etniciteit, leeftijd, seksuele geaardheid, cultuur en andere relevante kenmerken – integraal worden meegenomen.

- Het jaarverslag bevat een verslaglegging van de doelstellingen, inspanningen en behaalde resultaten ten aanzien van dit brede diversiteits- en inclusiebeleid.
- Het bestuur/Raad van Toezicht is zodanig samengesteld dat er sprake is van een afdoende diversiteit op het gebied van deskundigheid, ervaring, competenties, overige persoonlijke kwaliteiten, geslacht of genderidentiteit, leeftijd, nationaliteit en culturele achtergrond.' (NOC*NSF, 2025).

In 2021 gaf 71 procent van de 51 ondervraagde sportbonden aan rekening te houden met diversiteit bij de werving en keuze van bestuurders en/of trainers/coaches.

Diversiteit onder medewerkers sportaanbieders

- **Verenigingen**

Zeven op de tien ondervraagde sportverenigingen (n=363) hadden in 2024 ten minste één vrouw in hun bestuur (69%; **figuur 4.18**). Dat is vergelijkbaar met 2021 (30% verenigingsbesturen zonder vrouwen).

Verenigingsbesturen zijn minder divers als het gaat om de vertegenwoordiging van mensen met een beperking, mensen met een migratieachtergrond en LHBTIQ+-personen. 71 procent de verenigingen had ten minste één persoon uit ondervertegenwoordigde groepen in het bestuur (niet in figuur). Dat komt met name doordat zeven op de tien sportverenigingen een vrouw in het bestuur hebben.

Figuur 4.18

Verenigingen met ten minste één persoon uit genoemde minderheidsgroepen in het bestuur of onder trainers/coaches in 2024

(in procenten, ongewogen, n=363)

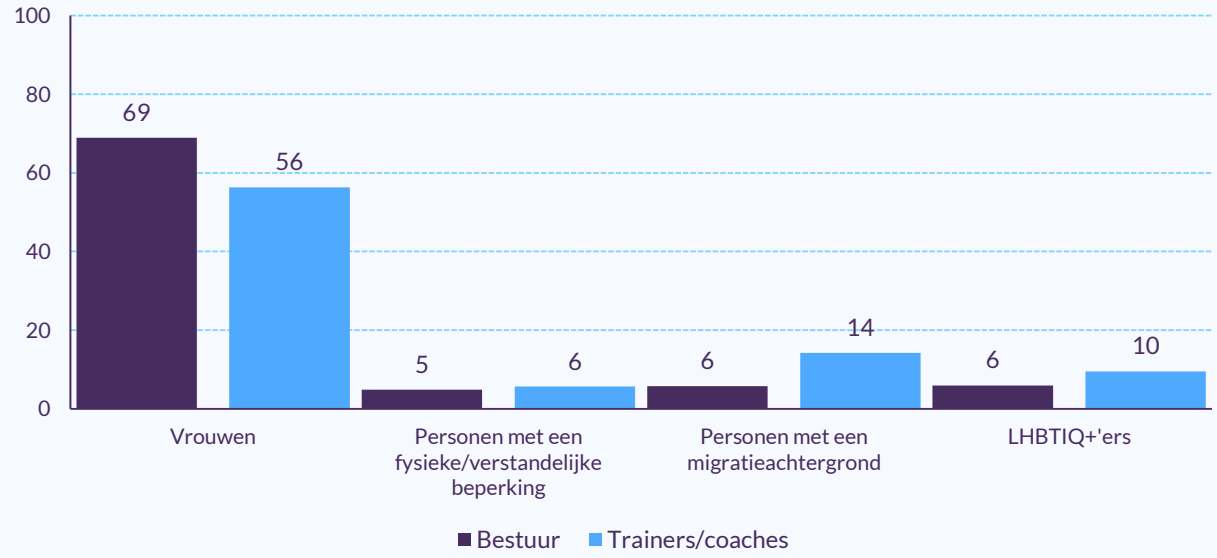

Bron: Mulier Instituut, Verenigingspanel, winter 2024/2025.

Bij iets meer dan de helft van de ondervraagde verenigingen zijn één of meerdere vrouwen als trainer/coach actief (56%; figuur 4.18). Hiermee lijken zij vaker vertegenwoordigd in het bestuur dan in het trainersbestand.
Naar migratieachtergrond en seksuele voorkeur is vaker sprake van diversiteit onder trainers/coaches dan in het bestuur. 14 procent van de ondervraagde verenigingen heeft een of meerdere mensen met een migratieachtergrond als coach of trainer en 10 procent iemand met een LHBTIQ+-voorkeur.

59 procent van de verenigingen heeft ten minste één persoon uit de ondervertegenwoordigde groepen in het trainersbestand. Dat komt met name doordat meer dan de helft een vrouw als trainer/coach heeft.

Hoe groter een vereniging, hoe groter de diversiteit in zowel het bestuur als het trainersbestand (niet in tabel). Grote verenigingen met meer dan 250 leden hebben vaker diversiteit in kaderfuncties dan middelgrote (101 t/m 250 leden) en kleine verenigingen (tot 100 leden). Daarnaast lijken teamsportverenigingen (78%) en individuele sportverenigingen (75%) vaker een divers bestuur te hebben dan verenigingen voor semi-individuele sport (55%). Als het gaat om trainers/coaches, zijn teamsportverenigingen veruit het meest divers (73%), gevolgd door verenigingen voor individuele (52%) en semi-individuele sport (49%).

- **Sportbonden**

In 2025 bestaan de bondsbesturen van olympische sportbonden voor 34 procent uit vrouwen (figuur 4.19). Dit is een toename ten opzichte van 2021: toen was een

kwart van de bestuursleden vrouw (24%) Ook is dit aandeel hoger dan in 2002 (10%) en 2012 (17%; niet in figuur). Waar in 2021 nog een kwart van de olympische sportbonden (24%) geen vrouwen in het bestuur had, is dat in 2025 afgenomen tot 3 procent (**figuur 4.19**). In 2002 had nog ruim de helft van de olympische sportbonden (53%) geen vrouw in het bestuur, en in 2012 nog 34 procent.

In de Minimale Kwaliteitseisen voor 2022 en verder (NOC*NSF, 2021) worden sportbonden gestimuleerd om voor maximaal 70 procent uit hetzelfde geslacht te bestaan. Deze eis ging in vanaf december 2023. Inmiddels wordt niet meer naar een specifieke verdeling gestreefd en gaat het om 'voldoende diversiteit' (zie eerder).

Figuur 4.19
Diversiteit in gender in de bondsbesturen van olympische sportbonden in 2021 (n=33) en 2025 (n=34)
(in procenten)

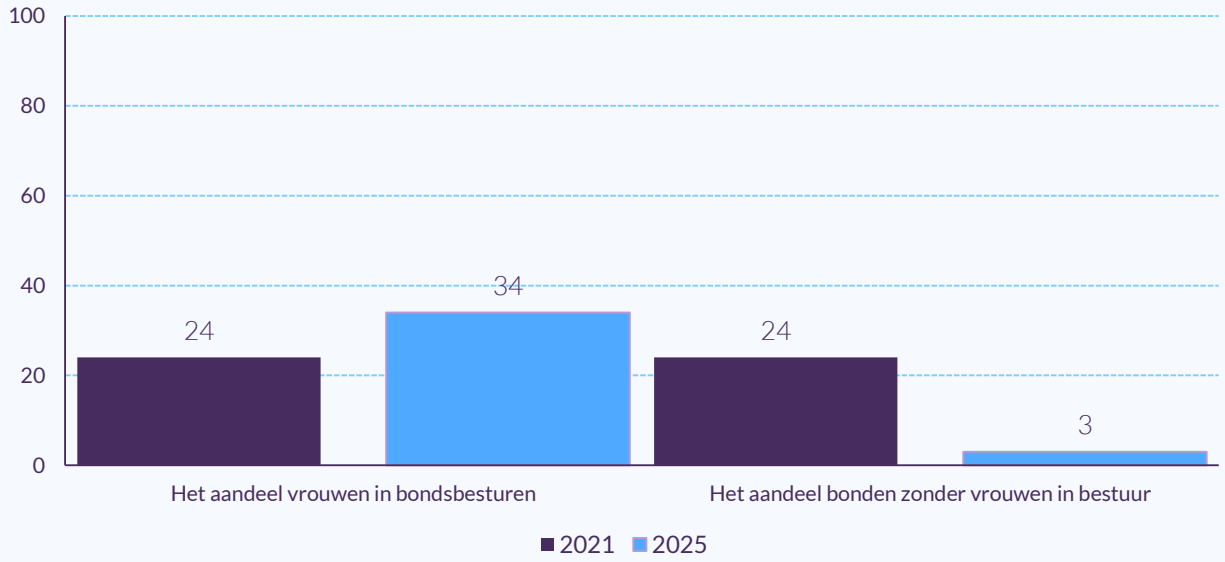

Bron: Bondenmonitor NOC*NSF, 2021; Bestuursinformatie op websites sportbonden, Mulier Instituut, 2021 en 2025.

In tabel 4.25 en tabel 4.26 presenteren we de diversiteit naar gender en migratieachtergrond in kaderfuncties bij olympische en niet-olympische sportbonden.

Over het algemeen is er sprake van iets meer diversiteit in het topkader van de olympische sportbonden. In 2025 is een derde van de leden in de besturen van deze bonden vrouw (34%), tegenover 23 procent bij de niet-olympische bonden (tabel 4.25).

De diversiteit naar migratieachtergrond is het hoogst onder trainers, mede door de aanstelling van buitenlandse trainers. Dit is onder olympische sportbonden iets hoger (27%) dan onder niet-olympische (22%; tabel 4.26).

Tabel 4.25
Aandeel vrouwen in kaderfuncties bij olympische en niet-olympische sportbonden in 2025
(in procenten)

	Olympisch	Niet-olympisch
Bondsbestuur	34	23
Bondstrainers	18	17
Management	19	14

Bron: Bestuursinformatie op websites sportbonden, Mulier Instituut, 2025.

Tabel 4.26
Aandeel personen met migratieachtergrond in kaderfuncties bij olympische en niet-olympische sportbonden in 2025
(in procenten)

	Olympisch	Niet-olympisch
Bondsbestuur	5	5
Bondstrainers	27	22
Management	16	10

Bron: Bestuursinformatie op websites sportbonden, Mulier Instituut, 2025. Bondenmonitor NOC*NSF, 2025.

- **Ondernemende sportaanbieders**

In 2024 en 2025 hebben we voor het eerst data verzameld over inclusie en diversiteit bij drie groepen ondernemende aanbieders (o.a. in het kader van OCIVI), maar deze hebben we hier nog niet in mee genomen.

Geen recente data beschikbaar

Over de overige langetermijnindicatoren zijn geen recente data (2024) beschikbaar. Daarom nemen we deze niet mee. Nieuwe data over deze indicatoren verschijnen in 2026. Het gaat om de indicatoren:

- op gemak voelen bij sportaanbieder;
- sportaanbieders met aandacht voor belemmeringen;
- plezier beleven aan zelf sporten.

Hoofdstuk 5

Vaardig in bewegen

In dit hoofdstuk bespreken we de stand van zaken voor het thema Vaardig in bewegen. We zoomen in op de voortgang binnen de opgaven van dit thema, door stil te staan bij de werkafspraken van de strategische partners en andere ontwikkelingen op het niveau van deze landelijke partners. Tot slot presenteren we de langetermijnindicatoren om de stand van zaken bij de einddoelgroep in beeld te brengen.

5.1 Inleiding

Acties binnen het thema Vaardig in bewegen streven naar kansen voor ieder kind en iedere jongere om vaardig en veelzijdig te (leren) sporten en bewegen – onder de juiste begeleiding – waarbij plezier en ontwikkeling centraal staan (Ministerie van VWS, 2022). Hiervoor heeft de sport- en beweegsector zich ten doel gesteld om aan vier opgaven te voldoen:

1. motorische ontwikkeling en veelzijdig bewegen bij kinderen;
2. sportdeelname verhogen en sportuitval verlagen bij jongeren;
3. meer aandacht voor bewegen bij de jongste jeugd;
4. betere kansen voor kinderen om sporten en bewegen te ontdekken[7].

In de volgende paragrafen gaan we in op de ontwikkelingen bij deze opgaven. Onder elke tabel met de voortgang op de werkafspraken lichten we enkele werkafspraken verder toe. Dit doen we door voorbeelden of resultaten te beschrijven die zijn voortgekomen uit acties van deze werkafspraken.

Voordat we ingaan op de ontwikkelingen binnen de opgaven van dit thema, staan we eerst stil bij de toepassing van het concept 'beweegwijsheid' binnen het thema Vaardig in bewegen. Dit is geïnitieerd door de strategische partners en kennispartners van SAII. Deze ontwikkeling is niet los te zien van de bestaande werkafspraken binnen het thema, en leidt mogelijk tot nieuwe en aanvullende werkafspraken.

5.2 Concept beweegwijsheid

De werkafspraken van de strategische partners binnen het thema Vaardig in bewegen waren tot dusver vooral gericht op het verbeteren van de motoriek en bevorderen van plezier onder de jeugd. Gaandeweg SAII ontstond het inzicht dat een meer holistische aanpak[8] nodig is om de beoogde doelstellingen te halen. De strategische partners en kennispartners van SAII hebben daarom samen een nieuw plan van aanpak opgesteld rondom jeugdsport en talentontwikkeling.

[7] Deze opgave hebben we in de monitoring geïntegreerd met de opgave 'motorische ontwikkeling en veelzijdig bewegen bij kinderen'. De werkafspraken bij deze opgave hebben we dan ook gevoegd bij de werkafspraken van de opgave motorische ontwikkeling.
[8] Dit betekent dat de aanpak als geheel wordt bekeken of behandeld, waarbij alle onderdelen met elkaar verbonden zijn en elkaar beïnvloeden.

In de Najaarsbrief Sport en Bewegen 2024 kondigde de toenmalige staatssecretaris van VWS een plan van aanpak voor jeugdsport en talentontwikkeling aan. In dit plan staat het ontwikkelen van beweegwijsheid (of 'physical literacy' in het Engels) van de jeugd centraal.

Dit concept richt zich op het leggen van een basis ('beweegwijs maken') bij kinderen, als fundament voor een leven lang bewegen. Het beschrijft of iemand nu en onder veranderende omstandigheden passend sport- en beweeggedrag vertoont. De meerwaarde van beweegwijsheid zit in de holistische insteek.

Bij bewegen en sporten ligt de nadruk op het fysieke domein en de elementen daarvan, zoals motorische vaardigheden, kracht of fitheid. Deze nadruk op het fysieke domein vertaalt zich ook in beweegrichtlijnen. De holistische benadering van het concept beweegwijsheid schuilt in het dynamische samenspel van factoren uit verschillende domeinen. Hieruit volgt dat sport en bewegen niet alleen positieve effecten heeft op de fysieke of mentale gezondheid, maar ook op sociale interacties (en de voordelen die deze bieden) en welzijn.

De betekenis van bewegen is vanuit dit perspectief breder dan alleen de fysieke prestatie. Met andere woorden, beweegwijsheid zorgt ervoor dat ook andere factoren die er in belangrijke mate voor zorgen dat mensen graag bewegen, gewaardeerd worden (Singh et al., 2025).

In figuur 5.1 laten we deze verschillende uitgangspunten van beweegwijsheid zien. De (ontwikkeling van de) verschillende componenten en contexten (of sectoren) zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Ze dragen samen bij aan 'een leven lang bewegen'. De focus ligt daarom op het totaalbeeld van alle componenten bij elkaar én de interactie tussen de componenten (Singh et al., 2025).

Meer lezen over het concept beweegwijsheid?
Lees meer over beweegwijsheid in het visiedocument: Beweegwijsheid: de basis voor een leven lang bewegen.

Figuur 5.1
Beweegwijsheid: transsectorale samenwerking als voorwaarde om alle kinderen te kunnen ondersteunen om beweegwijs te worden

Bron: Mulier Instituut.

Rol strategische partners SAII voor beweegwijsheid

De strategische partners van SAII geven aan vooral gericht te zijn op de sportcontext. Daarmee is dus nog geen sprake is van een integrale aanpak waarbij alle relevante partners samenwerken die veranderingen teweeg kunnen brengen in de schoolomgeving, de publieke ruimte en de thuisomgeving.

In het plan van aanpak beschrijven de partners van SAII de bestaande inzet en wat er in de komende maanden en jaren extra nodig is. Zij geven aan dat in de eerste plaats de eigen inzet op beweegwijsheid nog explicieter en beter moet worden bezien in het licht van de bestaande inzet. Hierbij denken ze aan:

- scholing van het kader;
- kennisontsluiting;
- een lerende omgeving inrichten;
- passend en veelzijdig aanbod opzetten;
- de kweekvijver vergroten;
- talent verantwoord herkennen en ontwikkelen.

Ook beschrijven de partners in het plan de gewenste integratie van het begrip beweegwijsheid in andere beleidsdomeinen en sectoren. De partners benoemen het initiëren van deze samenwerkingen en samenhang met andere contexten als aparte strategie.

Komend jaar worden in een programmaplan Jeugdsport en talentontwikkeling 2026-2032 beleidsaanbevelingen, concrete acties, maatregelen en voorwaarden van beleid opgenomen. Daarbij wordt ook gekeken naar de huidige werkafspraken binnen SAII en wat daaruit meegenomen en/of vertaald kan worden naar beweegwijsheid.

Door de introductie van beweegwijsheid en de ontwikkeling van het programmaplan Jeugdsport en talentontwikkeling is een deel van de bestaande werkafspraken uit SAII niet (meer) uitgelijnd op de nieuwste ontwikkelingen. We lopen hieronder wel de bestaande werkafspraken door en reflecteren in de slotbeschouwing op hoe de inzet binnen SAII zich verhoudt tot de nieuwe ontwikkelingen vanuit de aandacht voor beweegwijsheid.

5.3 Motorische ontwikkeling en veelzijdig bewegen bij kinderen

In dit deel schetsen we de voortgang op de werkafspraken voor de opgave 'motorische ontwikkeling en veelzijdig bewegen bij kinderen'. De acties daarbij richten zich op het stimuleren van een brede motorische basis bij kinderen. Daarvoor is aandacht voor het testen van motorische vaardigheden en verspreiding van bestaande kennis over motorische ontwikkeling en veelzijdig bewegen.

We beschrijven de voortgang van deze werkafspraken in tabel 5.1. Onder de tabel lichten we waar nodig de voortgang verder toe en beschrijven we enkele relevante ontwikkelingen.

De onderstaande werkafspraken hebben een relatief sterke focus op de fysieke component (in tegenstelling tot de brede focus bij beweegwijsheid). Toen deze afspraken een aantal jaar geleden werden gemaakt, was het concept 'beweegwijsheid' nog niet verwerkt in (het gedachtegoed van) SAII.

Belangrijkste bevindingen

- NOC*NSF stimuleert veelzijdig bewegen in jeugdtraining (waar dat kan) bij sportbonden. De principes van veelzijdig bewegen zien de strategische partners als een belangrijk onderdeel voor de beweegvaardigheid, maar niet langer als het enige onderdeel.
- Voortaan zien ze veelzijdig bewegen als een onderdeel van het concept beweegwijsheid. De uitwerking hiervan is nog een uitdaging voor de strategische partners.
- NOC*NSF heeft een integrale zienswijze rondom jeugdsport en talentontwikkeling gepubliceerd, en werkt samen met VSG aan een pilot voor wat er nodig is om deze bij gemeenten te implementeren. Bovendien wordt deze integrale zienswijze geïntegreerd in het concept beweegwijsheid.
- Vanaf 2027 kunnen er geen vakleerkrachten bewegingsonderwijs meer worden gefinancierd uit de BRC-gelden. Het is onzeker welke gevolgen dit heeft voor het stimuleren van sport en bewegen onder kinderen en jongeren.

Tabel 5.1
Werkafspraken: motorische ontwikkeling en veelzijdig bewegen bij kinderen

Werkafspraak	Stand van zaken	Status
NOC*NSF en POS verkennen met bonden en brancheorganisaties wat er nodig is voor meer inzet van tools voor veelzijdig bewegen in jeugdtraining.	NOC*NSF voert hiervoor gesprekken met de tien grootste jeugdsportbonden. De meeste daarvan geven aan veelzijdig bewegen al goed toe te passen (als onderdeel van basistrainersopleiding of kant-en-klaar trainersaanbod). POS haakt aan en werkt samen met NOC*NSF. POS bewaakt dat brancheorganisaties ook worden meegenomen. Daarin zijn ze initiatiefnemer.	Lopend – afrondende fase
NOC*NSF publiceert een integrale zienswijze rondom jeugdsport en talentontwikkeling, met aandacht voor selectie en competitiebeleid.	De integrale zienswijze is opgesteld en gedeeld met gemeenten en sportbonden. Er loopt een pilot met vier gemeenten voor hoe de zienswijze lokaal kan worden geïmplementeerd.	Afgerond – Ingeregeld en doorlopend
In het profiel van de combinatiefunctionaris onderwijs (CFO) is meer aandacht voor ondersteuning rondom motorische ontwikkeling en 'dynamische schooldag'. Hiervoor komt nieuw scholingsaanbod via Landelijke Academie Buurtsportcoaches (LAB).	VSG heeft aandacht voor motorische ontwikkeling en dynamische schooldag opgenomen in het profiel van de CFO. Vanuit LAB wordt scholing hiervoor opgestart.	Lopend – kernfase
Het Kenniscentrum Sport & Bewegen ontwikkelt de handreiking Vaardig in Bewegen door, en verspreidt deze breed onder stakeholders.	De handreiking is doorontwikkeld door ook aandacht te hebben voor 'kinderen met een motorische achterstand'. De handreiking is ook verspreid (gebruik blijft beperkt; circa 300 gebruikers). Om de handreiking op de juiste plek te bezorgen wordt een gericht marketing- en communicatieplan ingezet. Eind 2025 volgt een uitgebreidere evaluatie waarin gebruikerservaringen worden opgehaald.	Lopend – afrondende fase
Het ministerie van VWS stimuleert een betere samenwerking tussen scholen en de sportsector breed om leerlingen een diversiteit aan sporten aan te bieden. Hiervoor heeft het Kenniscentrum in 2023 een QuickScan ontwikkeld en is het	Het Kenniscentrum heeft een QuickScan (achtergronddocument) opgeleverd met werkzame elementen om vanuit het onderwijs de verbinding met sport te maken. Het ministerie van VWS heeft hiervoor financiële steun beschikbaar gesteld.	Lopend – kernfase

ministerie in gesprek met partijen om vanaf 2024 hier extra activiteiten op te ontwikkelen.		
Het ministerie van VWS en het Kenniscentrum Sport & Bewegen vergroten via landelijke communicatie het bereik van het Bewegend Leren-platform voor professionals in het primair onderwijs.	Het Bewegend Leren-platform is ondergebracht bij het Kenniscentrum (circa 900 gebruikers) en bevat inspirerende praktijkvoorbeelden voor professionals om bewegend leren in het onderwijs toe te passen. Het ministerie van VWS heeft een gesprek gevoerd met het ministerie van OCW, om te verkennen hoe het platform breder kan worden verspreid. Samen is vastgesteld dat dit nu niet passend is bij het (generieke) onderwijsbeleid.	Afgerond – afgerond en afgesloten
Het programma School & Omgeving werkt aan het verbinden van scholen met o.a. de sportaanbieders in de wijk. Er wordt een projectleider aangesteld vanuit NOC*NSF die de verbinding tussen het programma en de sport maakt.	De inzet van de projectleider leverde concrete tools op en bracht inspirerende praktijkvoorbeelden in beeld. Na afloop van de subsidie (en inzet projectleider) is opvolging nodig voor verdere doorontwikkeling en aansturing van dit programma.	Afgerond – afgerond en afgesloten
Het ministerie van VWS en VSG stellen als voorwaarde aan gemeenten bij de herijking van het lokale sportakkoord om een lokaal kernteam te vormen met daarin ook maatschappelijke instellingen, waaronder het onderwijs.	VSG heeft bij de herijking van de lokale sportakkoorden gestuurd op de aanwezigheid van een lokaal kernteam. Waar dit niet het geval is ,wordt ondersteuning geboden vanuit VSG-regioadviseurs. 78 procent van de gemeenten heeft een lokaal kernteam (tabel 3.2), en in 41 procent daarvan is het onderwijs vertegenwoordigd (figuur 3.1).	Afgerond – afgerond en afgesloten
Het Mulier Instituut ontwikkelt een beweegadvies op maat voor kinderen in het primair onderwijs.	Het Mulier Instituut is bezig met het beweegadvies. We leveren dit eind 2026 op.	Lopend – kernfase
NOC*NSF ondersteunt sport-aanbieders bij de uitvoering van het Jeugdsportplan, waarin verschillende randvoorwaarden staan om jeugdsport te stimuleren en laagdrempelig te maken.*	NOC*NSF ondersteunt de tien grootste jeugdsportbonden bij de implementatie van het Jeugdsportplan. Ook heeft NOC*NSF in kaart gebracht hoe sportbonden omgaan met de zeven randvoorwaarden van het Jeugdsportplan. Hiermee proberen ze kennisdeling tussen sportbonden te stimuleren.	Lopend – kernfase
Het ministerie van VWS en NOC*NSF bouwen voort op het succes en het bereik	Door de overgang naar een instellings-subsidie zijn de Koningsspelen structureel	Tijdelijk stilgelegd

van de Koningsspelen, specifiek met betrekking tot de sportieve activiteiten en het initiatief van de Koningsmatch.	geborgd en erkend als vast onderdeel van het sport- en beweegaanbod voor kinderen. De ambitie was om sportclubs beter aan te laten haken bij de Koningsspelen, om kinderen door te laten stromen naar bestaand sportaanbod van verenigingen. Hiervoor was budget beschikbaar, maar dat is teruggegeven aan het ministerie van VWS, omdat er onvoldoende capaciteit was om dit duurzaam te organiseren.	
VWS versterkt het programma Gezonde School met ondersteunings-aanbod voorextra scholen.	Door VWS is het programma Gezonde School doorgezet. Voor het schooljaar 2025/2026 is daarbovenop een eenmalige investering gedaan.	Afgerond – ingeregeld en doorlopend
Het ministerie van VWS, NOC*NSF en POS betrekken de jeugd bij initiatieven en beleid door meer in gesprek te gaan via (sport-/jeugd)panels en de jeugdraad van de sportbond.	Het ministerie van VWS vervult een ondersteunende rol via financiering, terwijl NOC*NSF en POS de uitvoering van deze werkafspraak oppakken. Er is geen vaste jeugdraad opgericht, maar NOC*NSF organiseert drie keer per jaar gesprekken met jeugd (sporters en niet-sporters). De gesprekken hebben een thema en vinden plaats op scholen. POS agendeert dit thema bij de ondernemende sportaanbieders, maar gaat ervan uit dat zij in de basis al (meer) vraaggericht te werk gaan vanuit ondernemerschap.	Lopend – kernfase

Bron: Mulier Instituut, 2025.

* Deze werkafspraak wordt samen opgepakt met de werkafspraak over veelzijdig bewegen in jeugdtraining.

- **Veelzijdig bewegen in jeugdtraining**

Ondanks de aandacht voor veelzijdig bewegen bij sportbonden en brancheorganisaties, blijft volgens NOC*NSF het 'op orde brengen van de basis' het grootste aandachtspunt. Daarmee doelen ze op het hebben van voldoende pedagogisch-didactisch geschoolde jeugdtrainers bij sportverenigingen. Pas daarna kunnen ook trainingsprincipes voor veelzijdig bewegen worden geïmplementeerd.

Bij ondernemende sportaanbieders is vaak al sprake van opgeleide werknemers waarbij hieraan aandacht is besteed, hoewel volgens POS verbeteringen nog wel mogelijk zijn.

Het principe veelzijdig bewegen positioneren de strategische partners voortaan onder het concept beweegwijsheid.

- **De integrale zienswijze rondom jeugdsport en talentontwikkeling**

NOC*NSF biedt ondersteuning bij de implementatie van de integrale zienswijze bij gemeenten. Dit ligt in het verlengde van de oorspronkelijke werkafspraak. Daarvoor is een pilot gestart met vier gemeenten. Hieruit is tot dusver gebleken dat maatwerk essentieel is om de zienswijze succesvol te implementeren.

Voor het implementatietraject werkt NOC*NSF samen met VSG. Zo stond de integrale zienswijze centraal tijdens VSG-bijeenkomsten met lokale beleidsmakers. Dit laat zien dat de strategische partners elkaar goed weten te vinden en dat de integrale zienswijze ook lokaal bij gemeenten belandt, die hier uiteindelijk mee aan de slag gaan.

- **Het programma School & Omgeving**

Het programma School & Omgeving is gericht op het vergroten van kansengelijkheid voor kinderen en jongeren, door hen tijdens schooltijd extra leer- en ontwikkeltrajecten aan te bieden. Daarbij wordt ingezet op meer verbinding tussen scholen en lokale sportaanbieders. Om deze verbinding te stimuleren is een projectleider (kartrekker) aangesteld voor dit programma.

De inzet van de projectleider voor dit programma heeft een aantal concrete producten en diensten opgeleverd waar veel verschillende partijen, zoals sportbonden, scoutingorganisaties en cultuurorganisaties, mee aan de slag kunnen gaan om sport en scholen te verbinden.[9] Daarnaast zijn er inspirerende praktijkvoorbeelden verzameld van scholen die op een goede manier gebruik maken van het programma School & Omgeving.

NOC*NSF heeft voor dit programma aansluiting gezocht met haar project ‘District Spots’.[10] Dit project initieert lokale sport- en ontmoetingsplekken 'voor en door jongeren', waar een breed en kwalitatief goed sportaanbod wordt aangeboden voor jongeren uit de wijk. Daarmee toont District Spots veel overlap met het programma School & Omgeving.

- **Combinatiefunctionaris onderwijs en motorische ontwikkeling**

In het functieprofiel van de CFO is meer aandacht voor ondersteuning rondom motorische ontwikkeling en de dynamische schooldag. Gemeenten en basisscholen krijgen wel te maken met een belangrijke ontwikkeling voor de inzet van docenten lichamelijke opvoeding (wat een combinatiefunctionaris onderwijs kan zijn). Zo kunnen zij (net als ook het vo) vanaf 2027 geen docenten lichamelijke opvoeding meer inzetten die vanuit de BRC worden gefinancierd (Kools & Van Stam, 2024). Zoals eerder aangegeven, zijn scholen de inzet al aan het afbouwen.

[9] Het betreft een brede variatie aan partijen, omdat het programma bewust is ingestoken vanuit de Nationale Jeugdcoalitie.
[10] District Spots zijn (sportieve) locaties waar jongeren samen komen en kunnen sporten en bewegen, en waar aandacht is voor persoonlijke ontwikkeling.

5.4 Sportdeelname verhogen en sportuitval verlagen bij jongeren

In dit deel bespreken we de voortgang op de werkafspraken voor de opgave 'verhogen sportdeelname en verlagen sportuitval bij jongeren'. De acties die daarbij horen, gaan over het stimuleren van jongeren vanaf 12 jaar om te gaan sporten en ervoor te zorgen dat degenen die al sporten, dat ook blijven doen. We beschrijven de voortgang van deze werkafspraak in tabel 5.2. Onder de tabel lichten we waar nodig de voortgang verder toe en beschrijven we enkele relevante ontwikkelingen.

Belangrijkste bevindingen

- Vijftien sportbonden en twee brancheorganisaties zijn een adviestraject aangegaan met twee externe partijen over de vernieuwing van het sportaanbod. Dit heeft al geresulteerd in een aantal concreet toepasbare adviezen voor aanpassing van het aanbod.
- De samenwerking tussen sportbonden en Olympic Moves is verstevigd. Zo gebruiken sportbonden Olympic Moves als testomgeving voor nieuw gediferentieerd sportaanbod, en zijn relatief 'nieuwe' sporten aangesloten, waardoor scholieren kennismaken met nieuwe sporten.

Tabel 5.2
Werkafspraken: verhogen sportdeelname en verlagen sportuitval bij jongeren

Werkafspraak	Stand van zaken	Status
NOC*NSF en POS helpen sportbonden en brancheorganisaties om hun spelvorm(en) – denk hierbij o.a. aan manier van aanbieden, (competitie)opzet en teamindeling – tegen het licht te houden en te analyseren, en waar nodig te helpen met het ontwikkelen van vernieuwend sport- en spelaanbod. Dit resulteert in concrete en toepasbare adviezen.	Vijftien sportbonden en twee brancheorganisaties werken samen met twee externe partijen (Jongerenbureau Coen en Jeugdsport Innovatiecentrum) aan vernieuwend aanbod. De eerste adviezen vanuit Jongerenbureau Coen liggen bij de sportbonden en brancheorganisaties. De trajecten bij Jeugdsport Innovatiecentrum lopen nog. Voor zowel NOC*NSF als POS is de volgende stap om alle kennis bij elkaar te brengen en te delen met de achterban.	Lopend – kernfase
NOC*NSF en POS brengen en delen succesfactoren van jeugdsportclubs die goed zijn in het binden en behouden van jongeren.	NOC*NSF heeft praktijkvoorbeelden gepubliceerd. Daarbij ontwikkelen zij een stappenplan, zodat ook andere clubs deze voorbeelden kunnen overnemen. De rol van POS hierin is het aandragen van aanbieders en het delen van succesfactoren met haar achterban.	Lopend – afrondende fase

De landelijke schoolsportcompetitie Olympic Moves laat scholieren kennismaken met diverse, nieuwe vormen van sport en bewegen.	Olympic Moves wordt ingezet als testomgeving voor nieuwe spelvormen van sportbonden. Sportbonden nemen deze ervaringen mee bij de doorontwikkeling ervan. Daarnaast is er tijdens Olympic Moves aandacht voor 'nieuwe' sporten, zoals Simracen, Pumptrack en American Football.	Afgerond – ingeregeld en doorlopend
In het profiel van de buurtsportcoach komt te staan dat het sportaanbod voor jongeren wordt vormgegeven samen met jongeren.	Deze wijziging is doorgevoerd in de profielomschrijving van buurtsportcoaches.	Afgerond – afgerond en afgesloten

Bron: Mulier Instituut, 2025.

- **Ontwikkelingen van vernieuwend sport- en spelaanbod**

Vijftien sportbonden en twee brancheorganisaties zijn een traject aangegaan met Jongerenbureau Coen en Jeugdsport Innovatiecentrum. Jongerenbureau Coen onderzoekt in een kortlopend traject voor sportbonden en brancheorganisaties hoe jongeren aankijken tegen het sport- en spelaanbod. Jeugdsport Innovatiecentrum ontwikkelt en test in een langlopend traject vernieuwend sport- en spelaanbod.

Vijf sportbonden en twee brancheorganisaties hebben op dit moment adviezen ontvangen van Jongerenbureau Coen voor vernieuwing van het sport- en spelaanbod. NOC*NSF en POS helpen vervolgens door mee te denken over vervolgstappen: hoe ga je dit implementeren en hoe neem je sportclubs hierin mee?

Tijdens een gezamenlijke bijeenkomst in september 2025 worden alle adviezen (en het vervolg daarop) gedeeld met andere sportbonden, brancheorganisaties en stakeholders. In onderstaand kader lichten we een voorbeeldadvies voor een van de brancheorganisaties uit.

Voorbeeldadvies voor Dansondernemers Nederland

Dans is populair onder jongeren, maar toch haken tieners van 13-18 jaar af. Uit het adviestraject kwam naar voren dat dansondernemers jongeren die twijfelen om door te gaan, kunnen aanspreken en aan zich kunnen binden. Daarvoor is een aantal tips opgesteld die dansondernemers kunnen toepassen.

Een van de aandachtspunten is dat zij zich vooral moeten richten op de twijfelaars: jongeren die openstaan voor dans, maar drempels ervaren. Daarbij is het van belang om in te spelen op de juiste momenten (instroommomenten), gelegenheid te bieden om verschillende dansstijlen uit te proberen (laagdrempelig aanbod), en herkenbaar en positief te communiceren.

Lees meer in het volledige advies.

Bron: POS.

- **Ontwikkelingen in het binden en behoud van jongeren aan sportclubs**

NOC*NSF heeft inspirerende praktijkvoorbeelden gepubliceerd van sportclubs die jongeren goed aan zich weten te binden. Het doel hiervan is inspiratie voor andere sportclubs. In onderstaand kader lichten we een mooi voorbeeldadvies van een sportclub uit dat eventueel ook voor andere sporten kan worden ingezet. Een vervolgstap van NOC*NSF is om een stappenplan te ontwikkelen, dat andere clubs kunnen gebruiken om die voorbeelden ook toe te passen. Dat stappenplan is nog in ontwikkeling.

Voorbeeld van Volleybalvereniging Aetos

Volleybalvereniging Aetos uit Arnhem onderscheidt zich van andere volleybalverenigingen met een uniek jeugdmodel, waarin spelers zelf kiezen of ze op een prestatieve of recreatieve manier willen sporten. In tegenstelling tot veel andere clubs, waar trainers en technische commissies bepalen wie in een selectieteam speelt, ligt de keuze bij Aetos volledig bij de spelers. Vanaf ongeveer 11 jaar kunnen jeugdleden kiezen uit de topsportlijn, wedstrijdlijn I of II, of de Just4Fun-lijn. De individuele keuze van iedere speler is leidend.

Deze aanpak heeft geleid tot een hogere tevredenheid onder jeugdleden en ouders (waardering tussen 7 en 8), en daarnaast is het aantal jeugdteams verdubbeld.

Lees meer over dit voorbeeld én andere praktijkvoorbeelden.

Bron: NOC*NSF.

Sportbonden hebben daarnaast in de afgelopen jaren gewerkt aan een positieve sportcultuur. Zo zijn ze – in samenwerking met NOC*NSF – aan de slag gegaan met onder andere het aanpassen van het aanbod en spelregels voor de jeugd, voor meer sportplezier. Ook daarbij heeft NOC*NSF een overzicht gemaakt van wat sportbonden hebben gedaan of aan het doen zijn voor aanpassingen in aanbod of spelregels. Hieronder lichten we een voorbeeld van een van de aanpassingen toe.

Voorbeeld van de Nederlandse Basketball Bond

De NBB heeft zich gefocust op twee punten. Ten eerste het 3-tegen-3-competitiemodel. Door deze nieuwe competitie aan te bieden kunnen basketballers die geen lid zijn van een club, toch meedoen met een officiële competitie. Waarbij ze de flexibiliteit hebben hun eigen tijd in te delen. Dit concept sluit volledig aan bij de behoeften van de spelers.

Ten tweede heeft de NBB zich gefocust op het STAR-programma. Dat staat voor Sportiviteit, Teamwork, Acceptatie en Respect voor de deelnemers. In dit programma worden de technische aspecten van basketbal gekoppeld aan de normen en waarden van de sport. Dit programma zit momenteel nog in de ontwikkelfase.

Bron: NOC*NSF.

- **Scholencompetitie Olympic Moves**

De samenwerking tussen Olympic Moves en sportbonden is aangescherpt. Zo zijn sportbonden beter aangehaakt bij Olympic Moves en is duidelijker hoe Olympic Moves kan 'werken' voor sportbonden.

Een concreet resultaat is de samenwerking rondom arbitrage. Zo maakte Olympic Moves gebruik van jonge hockeybondscheidsrechters, waardoor er voor het eerst geen tekort was aan hockeyscheidsrechters tijdens Olympic Moves. Tegelijkertijd beschikt de hockeybond hierdoor over een extra podium voor de ontwikkeling van jonge scheidsrechters.

Een ander resultaat van de samenwerking is dat de hockeybond een nieuwe spelvorm (Hockey5s en Hockey7s[11]) heeft getest tijdens Olympic Moves, voordat ze deze bij sportclubs introduceerden.

Tot slot is tijdens Olympic Moves een plek gecreëerd waar nieuwe (of onbekende) sporten een podium krijgen, zoals Simracen, Pumptrack en American football. Dat zijn voornamelijk sporten die normaliter te klein zijn om als vast aanbod te dienen tijdens Olympic Moves.

5.5 Meer aandacht voor bewegen bij de jongste jeugd (0-4 jaar)

In dit deel bespreken we de voortgang op de werkafspraken voor de opgave 'meer aandacht voor bewegen bij de jongste jeugd (0-4 jaar)'. De acties die daarbij horen, gaan over het stimuleren van bewegen bij jonge kinderen, met als doel hun algehele ontwikkeling te bevorderen. We beschrijven de voortgang van de werkafspraken in tabel 5.3. Onder de tabel lichten we waar nodig de voortgang verder toe en beschrijven we enkele relevante ontwikkelingen.

Belangrijkste bevindingen

- Voor het programma Gezonde Kinderopvang is een module ontwikkeld om de kennis over bewegen van pedagogisch medewerkers van de kinderopvang te vergroten. Maar verdere acties blijven tot dusver uit, terwijl uit onderzoek blijkt dat kennis over bewegen bij pedagogisch medewerkers (nog altijd) ontbreekt.
- Er is een menukaart ontwikkeld met beweegprogramma's voor 0-6-jarigen die worden aangeboden door sportbonden en brancheorganisaties. Deze beweegprogramma's worden aangeboden op 43 kinderopvanglocaties.

[11] Hockey5s of hockey7s is een nieuwe hockeyvorm op een kleiner veld met boarding en eenvoudige spelregels.

Tabel 5.3
Meer aandacht voor beweging bij de jongste jeugd (0-4 jaar)

Werkafspraak	Stand van zaken	Status
In 2022-2023 is er via het programma Gezonde Kinderopvang een module op bewegen voor pedagogisch medewerkers ontwikkeld, om kennis over bewegen over te dragen en het handelingsperspectief te vergroten. Het ministerie van VWS en het Kenniscentrum Sport & Bewegen blijven de inzet van deze module binnen de kinderopvang stimuleren en zetten in op uiteindelijke borging in beleid van de kinderopvang.	Het keuzedeel over bewegen is ontwikkeld en geactualiseerd, maar de verdere inzet en borging in de kinderopvang zijn nog onduidelijk. Het Kenniscentrum vervult hierin vooral een signalerende rol.	Tijdelijk stilgelegd
Het ministerie van VWS gaat in gesprek met de Brancheverenigingen Kinderopvang om te verkennen wat er nodig is voor meer kennis en inzet van instrumenten op spelen en bewegen voor de doelgroep.	Het ministerie ondersteunt de Beweegalliantie die bij deze werkafspraak actief is met de Beweegcirkel 0-4 jaar.	Lopend – kernfase
NOC*NSF en POS ondersteunen een aantal specifieke sportbonden bij de uitrol van hun beweegprogramma voor de leeftijdsgroep 0-6 jaar.	In samenwerking met 'Partou' en de 'Brancheorganisatie Kinderopvang' zijn 43 kinderopvanglocaties geïnventariseerd die beweegprogramma's gaan uitvoeren bij deze doelgroep. Zowel sportbonden als brancheorganisaties zijn daarbij de aanbieders van beweegprogramma's.	Afgerond – ingeregeld en doorlopend
Met de doorontwikkeling van het nieuwe profiel combinatiefunctionaris onderwijs wordt ook de link gemaakt met de doelgroep 0-4-jarigen, bijvoorbeeld via IKC's (integrale kind-centra).	De profielwijziging is doorgevoerd.	Afgerond – afgerond en afgesloten
Het ministerie van VWS stimuleert via het Kenniscentrum Sport & Bewegen en het Mulier Instituut om instrumenten, kennis en data (en via monitoring) te blijven ontwikkelen en breed te verspreiden voor deze doelgroep richting relevante professionals, zoals jeugdgezondheidszorg.	Het Mulier Instituut heeft onderzoek gedaan naar de aandacht voor bewegen bij consultatiebureaus en de wensen en belemmeringen van professionals in de Jeugdgezondheidszorg (Veldman & Westerbroek, 2024). Daarnaast heeft het Mulier Instituut onderzoek gedaan onder lokale beleidsmedewerkers en professionals bij kinderdagverblijf en peuteropvang. Dit onderzoek richt zich op hoe het beleid in deze settings tot uiting komt, met wie er wordt samengewerkt en welke belemmeringen en behoeften professionals ervaren.	Lopend – kernfase

	Dit onderzoek publiceren we in het voorjaar van 2026.	
Op lokaal niveau richten de strategische partners zich op meer bekendheid en deelname aan beweegprogramma's (aangeboden door diverse sportaanbieders).	Werkafspraak komt te vervallen. Er worden geen verdere acties meer ondernomen.	Geannuleerd
De strategische partners gaan meer samenwerken en optrekken met de Beweegalliantie, zodat de bekendheid en het handelingsperspectief van professionals vanuit het beweegadvies van 0-4-jarigen meer bereik krijgt.	Het ministerie van VWS biedt financiële ondersteuning aan de Beweegalliantie. VSG heeft de profielomschrijving CFO aangepast met aandacht voor het beweegadvies voor 0-4 jaar, maar de inzet daarop blijft een keuze van gemeenten, werkgevers en functionarissen. Vanuit NOC*NSF neemt iemand plaats in de 'beweegcirkel 0-4 jaar'. Het doel is om initiatieven vanuit NOC*NSF in lijn te brengen met de Beweegalliantie. POS en KCSB nemen ook plaats in de 'beweegcirkel 0-4 jaar'.	Lopend – kernfase

Bron: Mulier Instituut, 2025.

- **Programma Gezonde Kinderopvang**

Het programma Gezonde Kinderopvang ondersteunt kinderopvangorganisaties bij het structureel bevorderen van een gezonde leefstijl van kinderen (0-12 jaar) én bij de ontwikkeling van deskundigheid bij medewerkers.

Op basis van eerder onderzoek weten we dat de mate waarin bewegen op de kinderopvang wordt gestimuleerd sterk varieert tussen locaties, zowel in omvang als in vorm (Westerbroek et al., 2024a). Dat wil zeggen dat er veel verschillen bestaan tussen professionals in hoe ze bewegen bij jonge kinderen stimuleren. Vaak is dat afhankelijk van hun kennis en vaardigheden en zelfvertrouwen daarvoor.

Het tekort aan vaardigheden bij deze professionals komt mede doordat bewegen geen vast onderdeel is in de opleiding tot pedagogisch professional (die professionals van kinderopvangorganisaties vaak hebben gevolgd). Dit kan zorgen voor handelingsverlegenheid, aangezien zij niet weten hoe ze bewegen bij jonge kinderen moeten stimuleren (Westerbroek et al., 2024b).

Daarom wordt aanbevolen dat kinderopvangorganisaties of -locaties beleid ontwikkelen voor beweegstimulering, dat opleidingen het thema bewegen een structureel onderdeel maken en dat er meer wordt samengewerkt om de verbinding tussen onderwijs en praktijk te vergroten (Westerbroek et al., 2024a). De rol van de strategische partners hierin vanuit SAII is niet duidelijk.

- **Beweegprogramma's voor de leeftijdsgroep 0-6 jaar**

NOC*NSF en POS hebben een 'Menukaart' ontwikkeld met beweegprogramma's voor de leeftijdsgroep 0-6 jaar. De beweegprogramma's worden aangeboden via sportbonden en brancheorganisaties. Vervolgens hebben NOC*NSF en POS 43 kinderopvanglocaties geselecteerd die de beweegprogramma's uit de menukaart gaan toepassen.

Voor de uitvoering van de beweegprogramma's ontvangen kinderopvanglocaties een korting vanuit de SAII-gelden, zodat het voor hen laagdrempeliger (goedkoper) wordt om het programma uit te rollen.

5.6 Langetermijnindicatoren

In deze paragraaf schetsen we de voortgang van de langetermijnindicatoren die specifiek van toepassing zijn op het thema Vaardig in bewegen.

Belangrijkste bevindingen

- Er werd in het schooljaar 2024/2025 voldaan aan de wettelijke norm van 90 minuten bewegingsonderwijs: in groep 1 en 2 werd per week gemiddeld 109 minuten bewegingsonderwijs gegeven en in groep 3 t/m 8 gemiddeld 92 minuten. Dit betekent overigens niet dat *alle* leerlingen minimaal 90 minuten bewegingsonderwijs per week krijgen.
- In groep 3-8 wordt in iets meer dan de helft van de klassen bewegingsonderwijs door een vakleerkracht verzorgd. In groep 1-2 doet een bevoegde vakleerkracht of een combinatie van een bevoegde groepsleerkracht en vakleerkracht dit meestal.
- In 2024 sportte zeven op de tien jongeren (4 t/m 17 jaar) wekelijks. Oudere kinderen (12 t/m 17 jaar) sportten iets vaker wekelijks dan jonge kinderen (4 t/m 11 jaar). Er zijn tussen deze leeftijdsgroepen nauwelijks verschillen in het hebben van een lidmaatschap bij een sportvereniging. Voor beide groepen geldt dat ongeveer de helft lid is van een sportvereniging. Deze cijfers zijn redelijk stabiel over de jaren heen.
- Scholen werken weinig structureel – op wekelijkse of maandelijkse basis – samen met andere organisaties. Dit beeld is vergelijkbaar met 2023.
- Een leerlingvolgsysteem en/of motorische test wordt op vier op de tien basisscholen gebruikt om de kwaliteit van het bewegingsonderwijs te borgen. De meest toegepaste manier is het gebruiken van een doorlopende leerlijn.

Het aantal uren bewegingsonderwijs

In het schooljaar 2024/2025 kregen leerlingen in groep 1 en 2 per week gemiddeld 109 minuten bewegingsonderwijs, en leerlingen in groep 3 t/m 8 gemiddeld 92 minuten (tabel 5.4). Hiermee wordt voldaan aan de wettelijke norm van 90 minuten bewegingsonderwijs per week, gegeven door een vakleerkracht of bevoegde leerkracht. Deze wettelijke verplichting geldt sinds 2023.

Ten opzichte van schooljaar 2020/2021 is er een lichte daling, in deze periode waren er 119 minuten bewegingsonderwijs per week.

De ingeroosterde lestijd voor groep 3 t/m 8 is stabiel: in 2024/2025 waren er gemiddeld 92 minuten bewegingsonderwijs per week, ten opzichte van 91 minuten in 2020/2021.

Tabel 5.4
Gemiddeld aantal ingeroosterde lestijden bewegingsonderwijs per week op basisscholen in schooljaar 2024/2025
(in minuten, n=793)

	2020/2021	2024/2025
Groep 1-2	119	109
Groep 3-8	91	92

Bron: Monitor bewegingsonderwijs en sport primair onderwijs, Mulier Instituut, 2024.

Maar deze cijfers moeten we iets nuanceren. Dat het gemiddelde aantal minuten bewegingsonderwijs zich boven de wettelijke norm bevindt, betekent niet dat *alle* leerlingen minimaal 90 minuten bewegingsonderwijs per week krijgen. Zo laat onderzoek van Vrieswijk et al. (2024) zien dat in groep 1-2 ongeveer twee derde (60-69%) van de leerlingen minimaal 90 minuten bewegingsonderwijs per week krijgt. In groep 3-8 ligt dit op 72-83 procent.

Vooral voor leerlingen in groep 1-2 wordt dus niet altijd aan de wettelijke norm voldaan. Dat komt doordat bewegen vaak wordt vervangen door buitenspelen. Hoewel dit wel ervoor zorgt dat kinderen bewegen, leidt dit niet ertoe dat kinderen ook daadwerkelijk 'leren' bewegen. Het lijkt erop dat basisscholen nog niet helemaal zijn doordrongen van het belang van 'leren' bewegen en de rol die een vakleerkracht daarin speelt.

- **Bewegingsonderwijs per school**

Niet alle scholen halen de norm van 90 minuten bewegingsonderwijs. Hoewel het gemiddelde boven deze norm ligt (groep 3-8: 92 minuten per week), zijn er verschillen tussen scholen. Een deel van de scholen heeft minder dan 90 minuten lestijd. Vrieswijk et al. (2024) stelden, op basis van een steekproef onder 932 schoolleiders, groepsleerkrachten en vakleerkrachten in het basisonderwijs, vast dat ongeveer twee derde van de scholen de norm haalt, en een derde niet.

De inzet van een vak- of groepsleerkracht voor bewegingsonderwijs

In groep 1 en 2 wordt bewegingsonderwijs het vaakst gegeven door een bevoegde groepsleerkracht, soms in combinatie met een vakleerkracht (respectievelijk 38% en 34%).[12] In 22 procent van de gevallen gebeurt dit door alleen een vakleerkracht (tabel 5.5).

[12] Een groepsleerkracht is verantwoordelijk voor het lesgeven van een vaste groep leerlingen in alle vakken binnen een bepaalde jaarlaag van het basisonderwijs. Een vakleerkracht is gespecialiseerd in een bepaald vakgebied, zoals gym, muziek of handvaardigheid.

In groep 3 t/m 8 is het beeld anders: daar verzorgt bij 54 procent van de basisscholen uitsluitend een vakleerkracht het bewegingsonderwijs. Bij 11 procent doet een bevoegde vakleerkracht dat. Bij 24 procent van de basisscholen wordt het bewegingsonderwijs verzorgd door een combinatie van een bevoegde groepsleerkracht en een vakleerkracht (tabel 5.5).

In het schooljaar 2020/2021 heeft het Mulier Instituut uitgevraagd of het bewegingsonderwijs wordt gegeven door alleen vakleerkrachten, door van- en groepsleerkrachten of door alleen groepsleerkrachten. Toen bleek dat groep 1-2 voornamelijk door alleen groepsleerkrachten bewegingsonderwijs kreeg (81%) en soms door vak- en groepsleerkrachten (13%) of alleen vakleerkrachten (5%).

Voor groep 3-8 is dit anders: hier kreeg 24 procent van de leerlingen les van alleen groepsleerkrachten, 33 procent door vak- en groepsleerkrachten en 44 door alleen vakleerkrachten. Deze data zijn niet goed te vergelijken met de uitkomsten over schooljaar 2024/2025, omdat de vraagstelling en antwoordopties anders zijn.

Tabel 5.5
Welke leerkrachten geven bewegingsonderwijs op de basisschool in 2024?
(in procenten, n=818)

	Groep 1-2	Groep 3-8
Bevoegde groepsleerkracht en vakleerkracht	34	24
Bevoegde groepsleerkracht	38	11
Vakleerkracht	22	54
Deels onbevoegde en deels bevoegde mensen	6	11
Alleen onbevoegde mensen	1	1

Bron: Monitor bewegingsonderwijs en sport primair onderwijs, Mulier Instituut, 2024.

Sportdeelname wekelijks jongeren (4-18 jaar)
In 2024 sportte 68 procent van de kinderen van 4-17 jaar wekelijks. Bij kinderen van 4-11 jaar was dit 65 procent, en bij jongeren van 12-17 jaar 73 procent (tabel 5.6). Het aandeel kinderen in Nederland dat wekelijks sport, is relatief stabiel over de tijd.

Tabel 5.6
Wekelijkse sportdeelname Nederlandse kinderen jaar in de periode 2022-2024
(Nederlandse bevolking 4-17 jaar, in procenten)

	Totaal 4-17 jaar	4-11 jaar	12-17 jaar
2022	65	58	72
2023	68	62	76
2024	68	65	73

Bron: Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor CBS i.s.m. het RIVM (2022-2024).

Clublidmaatschap en abonnement van een sportaanbieder

Het aandeel jongeren dat lid is van een sportvereniging, is redelijk stabiel over de jaren heen. Het varieert onder zowel jongeren van 4-11 jaar als jongeren van 12-17 jaar licht (figuur 5.2).

Ongeveer de helft van de jongeren is lid van een sportvereniging. Het aandeel jongeren van 12-17 jaar met een sportabonnement is stabiel op ongeveer 20 procent. Dit aandeel varieert tussen de 8 en 12 procent onder jongeren van 4-11 jaar (figuur 5.3).

Figuur 5.2
Aandeel jongeren van 4-11 jaar en 12-17 jaar dat lid is van een sportvereniging
(in procenten)

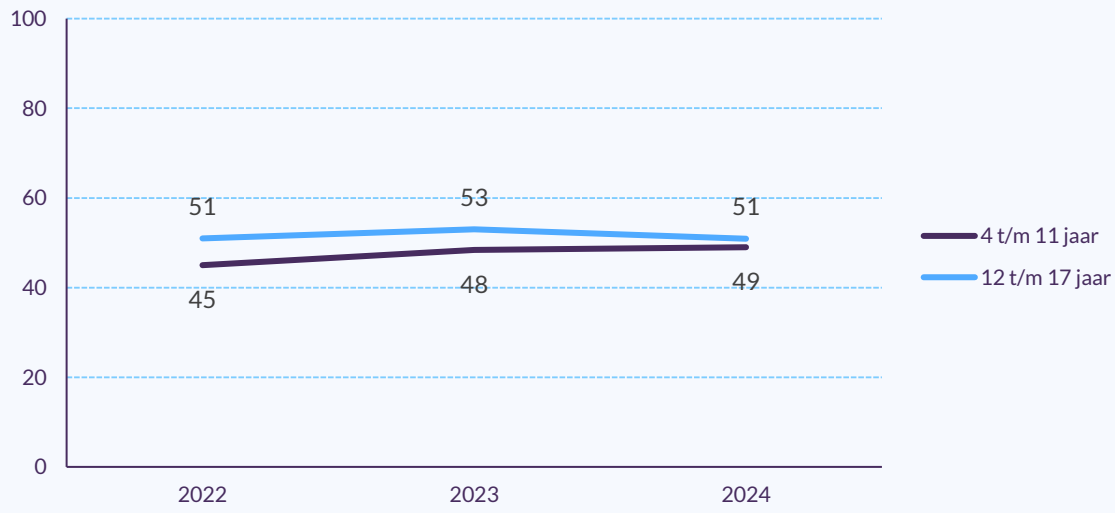

Bron: Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor CBS i.s.m. het RIVM (2022-2024).

Figuur 5.3
Aantal jongeren van 4-11 jaar en 12-17 jaar met een sportabonnement
(in procenten)

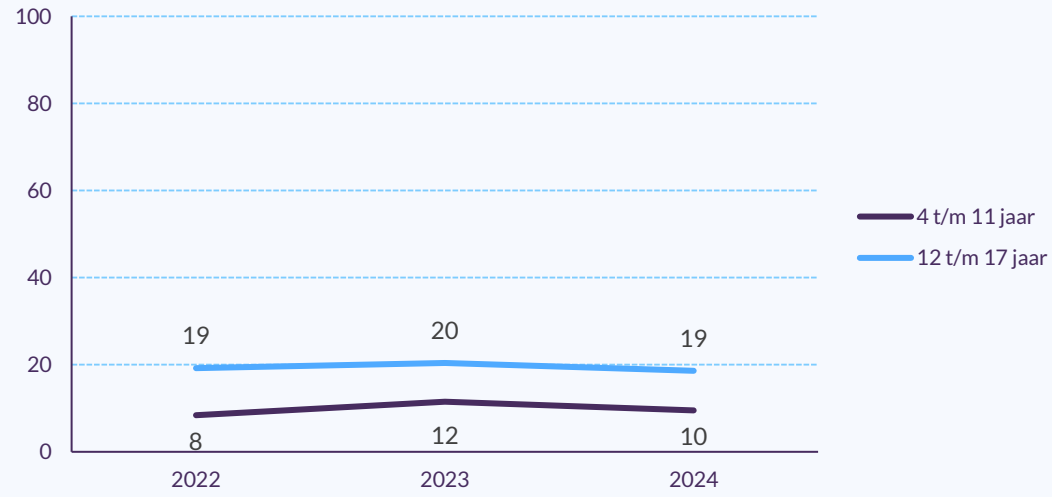

Bron: Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor CBS i.s.m. het RIVM (2022-2024).

Scholen met buitenschoolse beweegactiviteit

Basisscholen kunnen op verschillende manieren buitenschoolse beweegactiviteiten aanbieden. Zoals sportdagen (tegen eigen leerlingen en tegen andere scholen), sportkennismakingslessen, schoolsportverenigingen, sportinstuiven en naschools sportaanbod (tabel 5.7).

Het vaakst organiseren scholen sportdagen tegen andere scholen, met een frequentie van enkele keren per jaar (78%). Daarna volgen sportkennismakingslessen (72%) en sportdagen tegen eigen leerlingen (69%). De meest genoemde frequentie voor alle vormen van buitenschoolse sport- en beweegactiviteit is 'enkele keren per jaar'.

Over het speciaal onderwijs is informatie uit 2023 beschikbaar. Hier is alleen informatie beschikbaar over de frequentie en niet over de vorm van buitenschoolse sport- en beweegactiviteit. 63 procent van de scholen in het speciaal onderwijs organiseert nooit buitenschoolse beweegactiviteiten en 19 procent een enkele keer per jaar (niet in figuur). 18 procent doet dit maandelijks of vaker.

Tabel 5.7
Aantal basisscholen met buitenschoolse sport- en beweegactiviteiten in het schooljaar 2024/2025
(in procenten, n=818)

	Sportdagen tegen eigen leerlingen	Sportdagen tegen andere scholen	Sportkennis-makingslessen	Schoolsport-vereniging	Sport-instuif	Naschools sport-aanbod
Nooit	27	15	14	70	71	45
Enkele keren per jaar	69	78	72	24	23	26
Maandelijks	2	7	13	2	3	11
Wekelijks	1	0	2	3	2	14
Dagelijks	0	0	0	0	0	3

Bron: Monitor bewegingsonderwijs en sport primair onderwijs en speciaal (basis)onderwijs, Mulier Instituut (2025).

78 procent van de basisscholen werkt enkele keren per jaar samen met een sportvereniging, 55 procent met de gemeente en 39 procent met een sport- of dansschool (tabel 5.8). Scholen werken weinig structureel – op wekelijkse of maandelijkse basis – samen met andere organisaties. Dit beeld is vergelijkbaar met 2023.

Tabel 5.8
Samenwerkingen van basisscholen met sport- en beweegorganisaties in het schooljaar 2024/2025
(in procenten, n=818)

	Sportvereniging	Buitenschoolse opvang	Sportschool/ dansschool	Gemeente	Zorg en welzijn	Bedrijfs leven	Andere scholen
Nooit	14	49	57	25	75	90	60
Enkele keren per jaar	78	29	39	55	22	9	38
Maandelijks	5	8	2	12	2	1	1
Wekelijks	3	14	2	8	1	0	1

Bron: Monitor bewegingsonderwijs en sport primair onderwijs en speciaal (basis)onderwijs, Mulier Instituut (2025).

Basisscholen die een leerlingvolgsysteem gebruiken

Basisscholen kunnen op verschillende manieren de kwaliteit van het bewegingsonderwijs borgen. Een van die manieren is het gebruik van een leerlingvolgsysteem[13] en/of motorische test. 38 procent van de basisscholen maakt daar gebruik van (tabel 5.9). De meest gebruikte manier van kwaliteitsborging voor het bewegingsonderwijs is het gebruik van een doorlopende leerlijn (60%).

[13] Een leerlingvolgsysteem is een systeem dat scholen gebruiken om de ontwikkeling en resultaten van leerlingen te volgen over meerdere jaren.

Tabel 5.9

Kwaliteitsborging van het bewegingsonderwijs op basisscholen in het schooljaar 2024/2025

(in aantallen en procenten, n=818)

	Aantal	Percentage
Werken volgens een vakwerkplan	422	51
Werken volgens een jaarplan	375	46
Een lesmethode toepassen	297	36
Een doorlopende leerlijn gebruiken	488	60
Een leerlingvolgsysteem en/of motorische test gebruiken	317	38
Leerkrachten bewegingsonderwijs volgen (bij)scholing(en)	335	41
Zorgen voor een goed onderhouden gymzaal	368	45
Investeren in voldoende en gevarieerd sport- en spelmateriaal	412	51

Bron: Monitor bewegingsonderwijs en sport primair onderwijs, Mulier Instituut (2025).

Geen recente data beschikbaar

Over twee langetermijnindicatoren zijn geen recente data (2024) beschikbaar:

- beweeggedrag kinderen jonger dan 4 jaar;
- hoe belangrijk ouders buitenspelen, sport en gymles door vakleerkracht voor hun kind vinden.

Omdat er geen recente data beschikbaar zijn, nemen we deze indicatoren niet mee. Op www.sportenbewegenincijfers.nl staan deze indicatoren wel vermeld, maar dan met gegevens uit 2023. In 2026 verschijnen nieuwe data over deze indicatoren.

Hoofdstuk 6

Slotbeschouwing

In dit hoofdstuk trekken we conclusies over de mate waarin gemeenten de lokale randvoorwaarden hebben ingeregeld en de voortgang op de opgaven binnen de ambitie 'een groter bereik' van SAII. We geven hier ook een beschouwing op.

Meer mensen voelen zich uitgenodigd en aangesproken om te sporten en bewegen: dat is de kern van de hoofdambitie 'een groter bereik' uit SAII. Deze valt uiteen in twee hoofddoelstellingen:

- kansengelijkheid in én door sport- en beweegdeelname (thema Inclusie & Diversiteit); en
- kansen voor ieder kind en iedere jongere om vaardig en veelzijdig te sporten en bewegen (thema Vaardig in bewegen).

Beide doelstellingen krijgen gestalte vanuit lokale sportakkoorden. Maar dat kan alleen als strategische partners van SAII daar de juiste condities voor creëren, via de werkafspraken die zij maken en uitvoeren. Én als de lokale randvoorwaarden in gemeenten op orde zijn.

In dit slothoofdstuk beschouwen we de voortgang van SAII dan ook (vooral) door conclusies te trekken over de status van de lokale randvoorwaarden en werkafspraken.

6.1 Samenwerkend besturen: perspectief op voortgang SAII

Partners van SAII zijn gericht op het aangaan, versterken en borgen van samenwerkingen, die nodig zijn om de randvoorwaarden te creëren om via lokale sportakkoorden te voldoen aan de opgaven waarvoor de sport- en beweegsector zich gesteld ziet. Zoals: het vergroten van de sociale toegankelijkheid van sport en bewegen binnen het thema Inclusie & Diversiteit, of het verhogen van de sportdeelname en het verlagen van sportuitval bij jongeren binnen het thema Vaardig in bewegen. Deze en andere opgaven komen voort uit samenwerkend besturen, want ze zijn bepaald door het Ministerie van VWS en de strategische partners van SAII.

De centrale gedachte achter samenwerkend besturen is dat geen van de organisaties die samenwerken, in staat is om de soms venijnige opgaven die in de context van sport en bewegen centraal staan, zelf op te lossen. Net als voor andere akkoorden is de intentie dat SAII 'scheppende kracht' heeft (vgl. Reitsma et al., 2022); vanuit *consensus-building* hebben organisaties samen meer vermogen om tot nieuwe perspectieven en inzichten te komen dan alleen (vgl. Reitsma et al., 2022).

Samenwerkend besturen resoneert in de doelstellingen die in SAII centraal staan. SAII werkt primair op het niveau van het systeem. Het richt zich niet op individuele gedragsverandering, maar op het versterken van de omgeving en contextfactoren waarin mensen bewegen en sporten. Zo gaat het om het verbeteren van ondersteuningsstructuren voor sportaanbieders, het stimuleren van meervoudig samenwerken (multi-level, -sector en -actor, vgl. Reitsma et al., 2022), en het scheppen van de juiste condities waarin sport- en beweeggedrag kan floreren.

De directe resultaten van SAII hebben dan ook niet (zozeer) betrekking op veranderingen bij de uiteindelijke einddoelgroepen van SAII, zoals kinderen of mensen met een beperking. Beleid maken in een complexe samenleving betekent sturen op processen waarvan de uitkomst – zeker op de relatief korte termijn - lang niet altijd in harde cijfers is te vatten. Dat is ook waarom in de monitoring van SAII veel aandacht uitgaat naar de processen en veranderingen bij intermediaire partners. Daar is het meeste (zichtbare) effect te verwachten en ligt ook de directe invloedsfeer van SAII.

De voortgang van SAII bezien we vanuit het ontwerp van het beleidsprogramma. Gelet op de (thematische) focus in dit rapport (vgl. paragraaf 1.3), hebben we dat vertaald naar drie hoofdvragen, waarop we in de hoofdstukken 3, 4 en 5 zijn ingegaan:

- In hoeverre zijn de lokale randvoorwaarden in gemeenten voldoende op orde om de ambities en opgaven uit SAII te realiseren?
- In hoeverre hebben de strategische partners de werkafspraken uitgevoerd, die lokale (intermediaire) partners in staat stellen om de opgaven binnen de thema's Inclusie & Diversiteit en Vaardig in bewegen te realiseren?
- In hoeverre zien we ontwikkelingen op de langetermijnindicatoren binnen deze thema's?

6.2 Merendeel gemeenten heeft de lokale randvoorwaarden op orde

Merendeel gemeenten heeft kernteam en coördinator sport & preventie

Bij herijking van de lokale sportakkoorden is aan alle gemeenten gevraagd een kernteam op te richten dat de regie voert over de uitvoering van het lokale sportakkoord. Ongeveer drie kwart van de gemeenten heeft zo'n kernteam. In het merendeel van deze gemeenten is dit kernteam actief en komt het meerdere malen per jaar samen. Deze kernteams zijn op lokaal niveau de 'spin in de web' voor de doelstellingen uit de lokale sportakkoorden (en dus SAII).

Dat niet alle gemeenten over een kernteam beschikken, is opvallend. Dit kernteam was namelijk een voorwaarde bij de herijking van de lokale sportakkoorden. Het is van belang om na te gaan waarom gemeenten geen (actief) kernteam hebben en in hoeverre de afwezigheid van zo'n team invloed heeft op de coördinatie en uitvoering van het lokale sportakkoord.

Een ander belangrijk onderdeel van de lokale randvoorwaarden is de aanwezigheid van een CSP. Negen op de tien gemeenten in Nederland hebben een CSP die betrokken is bij de uitvoering van het lokale sportakkoord. De CSP legt daarbij lokaal de verbinding tussen de domeinen sport en preventie. Hiermee draagt SAII (mede) bij aan een betere samenwerking en verbinding binnen het gemeentehuis en in het lokale speelveld op de domeinen van sport, bewegen en preventie. Deze verbinding komt nu met de intrede van de CSP in SAII beter tot stand dan tijdens SAI.

Naast de verbeterde koppeling van sport en preventie is ook verbreding van de samenwerking op lokaal niveau zichtbaar. Meer dan in eerdere jaren hebben de ondernemende aanbieders een plek in de lokale kernteams. Hoewel de ondernemende aanbieders minder vertegenwoordigd zijn dan verenigingen (40% vs. 64%), is wel een duidelijke groei zichtbaar. Vooral in grote steden is het meer in evenwicht.

De toetreding van ondernemende aanbieders is niet los te zien van de groei van het aantal POS-kantoren. Gedurende de looptijd van SAII blijken ondernemende sportaanbieders het vaakst als (nieuwe) partij toe te treden tot het kernteam.

Bij de samenstelling van het kernteam ligt nog wel een uitdaging bij het betrekken van onderwijsorganisaties. In het overgrote deel van de gemeenten zijn deze geen onderdeel van het kernteam. Dit werkt ook door in de uitvoering van het lokale sportakkoord. In veel gemeenten zijn onderwijsorganisaties daar niet of slechts matig bij betrokken.

Het is van belang ook deze partijen te betrekken op lokaal niveau, omdat een hogere mate van meervoudig besturen (multi-actor en multi-sector) op lokaal niveau een belangrijke impuls biedt voor het realiseren van de ambities en opgaven uit SAII.

Meer gemeenten zijn bezig met monitoring lokaal sportakkoord

Veel gemeenten zijn zich bezig gaan houden met monitoring van het lokale sportakkoord. Ze doen dit voornamelijk om de voortgang van de opgestelde doelen bij te houden. Maar ruim de helft gebruikt monitoring ook om tussentijdse aanpassingen te maken in het beleid van het lokale sportakkoord. Op deze manier is het lokale sportakkoord ook 'lerend beleid'.

Een derde van de gemeenten die monitoren, doet dat (ook) in het kader van de verantwoording naar het Ministerie van VWS. Meewerken aan activiteiten rondom monitoring en evaluatie in het kader van SAII en de Brede SPUK is een voorwaarde bij het aanvragen van uitvoeringsbudget door gemeenten. Mogelijk heeft deze verplichting ook een impuls gegeven aan de monitoring van lokaal beleid.

Het is hoe dan ook wenselijk om ook bij toekomstige programma's een bepaalde verantwoording of verplichte deelname aan monitoring te koppelen aan subsidieverstrekking. Dit helpt gemeenten om meer inzicht te krijgen in de opbrengst van het lokale sportbeleid en te kunnen bijsturen waar nodig.

Steeds meer plannen van aanpak sociale veiligheid en clubondersteuning
Een inclusieve sport- en beweegomgeving is een sociaal veilige sport- en beweegomgeving. Wat dat betreft is het relevant dat we de afgelopen jaren een forse toename zien van het aandeel gemeenten dat een plan van aanpak sociale veiligheid heeft opgesteld (van 15% naar 34%).
Het is waarschijnlijk dat SAII daar een belangrijke impuls aan gaf. Het akkoord is voor lokale organisaties immers aanleiding om de handen ineen te slaan voor de opgaven die in de sport- en beweegsector centraal staan. Een sociaal veilige sport is bij uitstek een gedeelde doelstelling van die organisaties, die zij alleen niet of moeilijk kunnen realiseren.

In veel andere gemeenten is een plan van aanpak over sociale veiligheid in ontwikkeling. Het uitgangspunt om sociale veiligheid en integriteit bij lokale sportaanbieders te stimuleren, lijkt daarmee steeds meer vorm te krijgen.

Ook op landelijk/strategisch niveau zien we een relevante ontwikkeling voor sociale veiligheid. Sportbonden en brancheorganisaties die deelnemen aan OCIVI, zoeken in toenemende mate aansluiting bij gemeentelijke bijeenkomsten over sociale veiligheid. Niet alleen om OCIVI en de interventies van dat beleidsprogramma onder de aandacht te brengen, maar ook en vooral omdat zij een sport- en beweegomgeving pas als sociaal toegankelijk/inclusief zien als de sociale veiligheid daar niet in het geding is.

Hierbij moeten we opmerken dat een bredere maatschappelijke polarisatie actueel is. Vooral het vergroten van inclusie en diversiteit voor LHBTIQ+-personen, immigranten en moslims ligt daarbij stevig onder vuur. Dat heeft ook zijn weerslag op hun sociale veiligheid, waaronder in de sport. Bij het vergroten van de sociale toegankelijkheid van en inclusie in sport- en beweegomgevingen, is het van belang om met deze verschillen tussen groepen mensen rekening te houden.

De ontwikkeling dat sportbonden en brancheorganisaties aansluiten bij gemeenten in het kader van sociale veiligheid, stimuleert organisaties die bij de lokale sportakkoorden betrokken zijn om 'thema-overstijgend/-doorsnijdend' te denken. We zien dan ook terug dat dit samenwerkend besturen bevordert, want hoe meer opgaven verbonden worden, hoe complexer ze zijn om aan te voldoen. En hoe meer organisaties elkaar nodig hebben om dat voor elkaar te krijgen.

Meer sport- en beweegloketten
Er is in het afgelopen jaar voortgang geboekt bij de inrichting van lokale sport- en beweegloketten. Steeds meer gemeenten hebben dergelijke loketten of richten die op of in. Deze loketten zijn op lokaal niveau belangrijk voor een goede inrichting van de clubondersteuning.

Overigens liggen de cijfers die wij hebben verzameld over het aantal gemeenten dat een sport- en beweegloket heeft, beduidend hoger dan het aantal officiële bij NOC*NSF geregistreerde sport- en beweegloketten. Daarnaast blijkt uit onze

gegevens dat vier op de tien gemeenten clubondersteuning op een andere manier hebben ingericht.

Het is interessant om te kijken waarom gemeenten dit soms anders inrichten, hoe ze dit doen en hoe de ervaringen daarmee zijn. Dit kan ook andere gemeenten helpen die nog geen loket hebben. Het Mulier Instituut doet hier nader onderzoek naar.

Aantal sportplatformen groeit niet veel verder

Een andere indicatie van dat de lokale randvoorwaarden in meer gemeenten op orde zijn, is de lichte stijging van het aantal sportplatformen. Bijna de helft van de gemeenten heeft overigens nog altijd geen sportplatform en is ook niet bezig met de oprichting daarvan. Dit schept de verwachting dat het aantal sportplatformen in Nederland niet veel verder zal groeien.

Beschikken over een sportplatform moet geen doel op zich zijn. Een platform moet namelijk aansluiten op de lokale behoefte vanuit de sportorganisaties. Gemeenten geven aan dat het voor hen geen prioritaire taak is om een platform op te richten als daar geen interesse of initiatief vanuit de sportaanbieders voor is.

In gemeenten met een dergelijk sportplatform en sport- en beweegloket, richten deze zich vooral op de sportverenigingen. De ondernemende aanbieders zijn minder vaak onderdeel van sportplatformen en kunnen niet in alle gemeenten bij het sportloket terecht met hun vragen. De opkomst van POS-kantoren compenseert hier deels voor. Toch moet er meer oog komen voor gelijke vertegenwoordiging en mogelijkheden voor sportverenigingen en ondernemende aanbieders.

6.3 Inclusie & Diversiteit

Financiële toegankelijkheid staat op de agenda

Vrijwel iedere gemeente heeft financiële regelingen voor mensen met een lager inkomen om sportdeelname te stimuleren. Hoewel de hoogte van de financiële vergoeding en inkomenscriteria kan verschillen per gemeente, geeft dit wel een indicatie dat het vergroten van financiële toegankelijkheid stevig op de gemeentelijke agenda staat.

Dit is ook terug te zien in de werkzaamheden van BRC-functionarissen: drie kwart richt zich bij hun werk op de verbinding tussen sport en armoede/schulden. Toch blijkt dat 66 procent van de mensen met een laag inkomen de kosten van sporten te hoog vindt. Dat duidt erop dat er nog steeds financiële drempels bestaan voor deelnemen aan sport. Dit vraagt dus blijvende aandacht, zowel binnen de uitvoering van SAII als daarbuiten.

De strategische partners onderkennen dit en merken op dat er ook meer aandacht is voor het vergroten van de financiële toegankelijkheid van de sport. Een uiting van de toegenomen aandacht buiten SAII is de discussie rondom de ‘zwemarmoede’ in Nederland. Zwemmen is geen expliciet onderwerp in SAII, maar wel een belangrijk thema binnen de discussie over betaalbaarheid en in armoederegelingen.

Zwemarmoede verwijst naar de zorgwekkende verdubbeling van het aantal kinderen zonder zwemdiploma tussen 2018 en 2022 (Hollander, 2023). Het ministerie van VWS laat daarom onderzoeken wat kinderen ervan weerhoudt te leren zwemmen.

Begeleiding naar sport komt mogelijk in het geding

Een meerderheid van de BRC-functionarissen zet zich actief in voor de opgave 'effectieve begeleiding en toeleiding naar sport en bewegen'. Dit doen zij vanuit samenwerkend besturen, door verbindingen te maken met buurten en sociale wijkteams. Bijvoorbeeld door zelfgeorganiseerde sportactiviteiten zoals fiets- en wandelgroepen aan te jagen en te ondersteunen. En door aanvullend sportaanbod te organiseren voor specifieke groepen – zoals ouderen, mensen met een beperking en kwetsbare jongeren – bij of naast reguliere sportaanbieders.

De focus op begeleiding naar sport en bewegen wordt versterkt door strategische partners, bijvoorbeeld via de regionale contactdagen van de VSG. Maar het is onzeker of deze verbinding in dezelfde mate behouden kan blijven wanneer de Brede SPUK-regeling in 2026 wordt gekort. En dat is zeker voor specifieke groepen wel van belang.

Uit de langetermijnindicatoren blijkt dat vooral voor mensen met een lagere sociaaleconomische positie of status effectieve begeleiding en toeleiding naar sport en bewegen van belang is. Vergeleken met mensen met een hogere positie of status voldoen zij relatief weinig aan de beweegrichtlijnen. Ook voor andere indicatoren over sport- en beweeggedrag zijn deze verschillen terug te zien. Mensen met een beperking scoren onder andere ook overwegend laag op deze indicatoren.

Discriminatie krijgt weinig prioriteit bij verenigingen

Verbinding maken met sociale veiligheid en ervaringsdeskundigen betrekken bij het maken van (gemeentelijk) beleid zijn manieren om de sociale toegankelijkheid van sport te vergroten. De Lokale Inclusie Agenda die gemeenten verplicht moeten opstellen, is daarvoor een eerste stap. Hoewel die agenda niet sport-specifiek is, kan de sport hier wel de vruchten van plukken. Het betrekken van ervaringsdeskundigen krijgt ook op andere manieren vorm, bijvoorbeeld door structurele overlegmomenten of door hen te vragen om advies.

Ongeveer de helft van de verenigingen heeft aandacht (of wil deze hebben) voor het tegengaan van discriminatie en racisme. Toch heeft slechts 8 procent het diversiteits-/antidiscriminatiebeleid recent aangescherpt. Uit de monitoring van OCIVI komt naar voren dat sportaanbieders zowel anti-discriminatie als inclusie nog weinig als prioriteiten zien. In een ander opzicht zijn er wel positieve resultaten te vermelden in het kader van het aantal afgenomen OCIVI-interventies.

Ambitieuze plannen voor praktische toegankelijkheid

Enkele partners van SAII zetten in het najaar een centraal loket op om het voor sporters met een beperking makkelijker te maken sporthulpmiddelen te krijgen. Daarnaast is het platform Uniek Sporten opgezet, waar mensen met een beperking

contact kunnen zoeken met buurtsportcoaches om tot passend sport- en beweegaanbod te komen. Ook heeft iets meer dan de helft van de gemeenten beleid voor het vergroten van de praktische toegankelijkheid van sport, bijvoorbeeld door douche- en kleedruimtes inclusiever in te richten.

Maar deze ontwikkelingen spelen zich af tegen de achtergrond dat mensen met een beperking en/of aandoening sterk achterblijven in hun deelname aan sporten en bewegen. Slechts 20 procent voldoet aan de beweegrichtlijnen en slechts 29 procent sport wekelijks. Deze cijfers blijven al jaren nagenoeg gelijk.

Dit geeft aanleiding om te denken dat er barrières blijven bestaan die een hogere deelname in de weg zitten. Wat dat betreft is het een positieve ontwikkeling dat de uitvoeringsplannen voor de door 56 organisaties ondertekende Strategie 2030 gereed zijn. Wel is het zeer ambitieus om in vijf jaar de barrières voor mensen met een beperking en de grote verschillen in sport- en beweegdeelname teniet te doen.

Randvoorwaarden verbeterd, maar nog grote stappen te zetten

De werkafspraken die strategische partners van SAII maakten, zijn bedoeld als katalysator voor de uitvoering van lokale sportakkoorden. Oftewel: om via die akkoorden (beter) aan de vier opgaven op het thema Inclusie & Diversiteit te voldoen. Hoewel nog niet alle werkafspraken 'lopen' of zijn afgerond, helpen ze wel bij het scheppen van de randvoorwaarden voor de uitvoering van lokale sportakkoorden.

Die randvoorwaarden zijn dus inmiddels in meer gemeenten op orde. Maar dat neemt niet weg dat er nog flinke stappen gezet moeten worden om de doelen binnen dit thema te realiseren. De aandacht is toegenomen, maar de verschillen op de langetermijnindicatoren zijn nog duidelijk aanwezig.

6.4 Vaardig in bewegen

Beweegwijsheid geeft nieuwe, holistische focus

Binnen het thema Vaardig in bewegen zijn de strategische partners van SAII samen met de kennispartners tot het inzicht gekomen dat bijsturing van de aanpak gewenst is. Het holistische concept beweegwijsheid dat nu naar voren is geschoven, gaat verder dan de huidige aanpak. Die richt zich nog vooral op het verbeteren van de motoriek en het bevorderen van plezier onder de jeugd.

Het SAII faciliteert deze nieuwe richting doordat de samenwerking (en inhoudelijke uitwisseling) tussen de strategische en kennispartners van SAII is gegroeid. Maar om beweegwijsheid met succes structureel in te bedden is de verbinding met andere beleidsstrategieën en -domeinen fundamenteel. Zoals het concept beweegwijsheid ook al uitdraagt, moeten alle contexten samenwerken: de sport, de schoolomgeving, de openbare ruimte en de thuisomgeving.

Het SAII kan ook deze verbindingen faciliteren, omdat er op verschillende niveaus (overleg)structuren zijn ontstaan. Tegelijkertijd hebben we in onze eerdere

rapportages geconcludeerd dat die verbinding nog niet altijd en overal even goed tot stand komt. Bijvoorbeeld met de openbare ruimte of het onderwijs. Het is van belang dat er voor het initiëren van deze samenwerkingen een gedegen strategie komt en vanuit alle contexten bereidheid komt om daaraan bij te dragen.

De partners hebben uitgesproken dat bij de verdere uitwerking en acties van het nieuwe plan van aanpak toegankelijkheid als belangrijkste randvoorwaarde geldt. Sociale en economische achtergrondkenmerken van kinderen mogen niet van invloed zijn op hun sport- en beweegdeelname.

Ook hieruit blijkt het belang van een integrale visie en aanpak op sport- en beweegdeelname, waarbij meerdere thema's van SAII worden vervlochten. De nieuwe werkafspraken vanuit beweegwijsheid moeten daarom niet alleen in samenhang met de bestaande werkafspraken binnen het thema Vaardig in bewegen worden beschouwd, maar ook met de werkafspraken binnen andere thema's.

Verbindende programma's aanjagers motorische ontwikkeling en veelzijdig bewegen

De werkafspraken voor de opgave 'motorische ontwikkeling en veelzijdig bewegen' richten zich met name op het breed toegankelijk maken van bewegen op de schoolomgeving en sportclub. Programma's waarin de verbinding tussen school en (ondernemende) sportaanbieders wordt gezocht, zoals School & Beweging en District Spots, zijn hierbij aanjagers.

Tegelijkertijd zullen onderdelen uit deze opgave opgaan in beweegwijsheid. Bijvoorbeeld het uitgangspunt veelzijdig bewegen, dat de strategische partners als belangrijk onderdeel zien voor beweegvaardigheid.

Gevolgen wegvallen vakleerkrachten vanuit BRC onzeker

Vanaf 1 januari 2027 is de inzet van vakleerkrachten vanuit de BRC niet meer toegestaan. Het bewegingsonderwijs wordt vanaf dat moment volledig ondergebracht bij scholen. Dit kan verschillende consequenties hebben voor de motorische ontwikkeling van kinderen. Het extra aanbod boven op het reguliere bewegingsonderwijs kan hierdoor, zonder cofinanciering, onder druk komen te staan (Kools & Van Stam, 2024). Hoewel in het schooljaar 2024/2025 werd voldaan aan de wettelijke norm van 90 minuten bewegingsonderwijs, krijgen niet alle leerlingen op alle basisscholen minimaal 90 minuten bewegingsonderwijs per week.

Daarnaast zal deze verandering van invloed zijn op de effectieve begeleiding en toeleiding naar sporten en bewegen (dat onder het thema I&D valt). Dit kan twee kanten op werken.

Enerzijds kan het zijn dat BRC-functionarissen die nu als docenten lichamelijke opvoeding (LO) actief zijn, daardoor minder actief zijn in het toeleiden en begeleiden van kinderen tot en met 12 jaar met een sport- en beweegachterstand naar sport- en beweegaanbod bij sportaanbieders. Doordat de inzet als docent LO wegvalt,

kunnen BRC-functionarissen zich in de toekomst meer richten op het begeleiden en toeleiden van kinderen naar passend aanbod.

Anderzijds, en wellicht aannemelijker, kan het ook zijn dat BRC-functionarissen die actief zijn als docent LO, juist een goed beeld hebben van 'alle' kinderen. Daardoor zijn ze in staat de groep die minder vaardig is en een sport- en beweegachterstand heeft, toe te leiden naar passend aanbod buiten school. Een voordeel is dat ze dan zowel binnen als buiten school actief zijn.

Wanneer BRC-functionarissen geen les LO meer geven, treffen ze buiten school vooral de kinderen die al sporten en bewegen. Ze krijgen dan minder zicht op de groep met achterstanden, waardoor ze de toeleidende rol minder goed kunnen uitvoeren.

De afbouw kan ook van invloed zijn op de verbindingen tussen scholen en andere organisaties in de wijk/gemeente. Dit komt doordat er straks op sommige scholen geen of minder sport- en beweegactiviteiten meer worden aangeboden buiten de gymles om. Deze organiseert de combinatiefunctionaris nu nog, die ook de verbindingen hiervoor legt (Kools & Van Stam, 2024). Uit de langetermijnindicatoren blijkt dat scholen nu ook al weinig structureel samenwerken met andere organisaties.

Gemeenten spelen faciliterende rol voor sportdeelname jongeren

Bijna een derde van de gemeenten heeft specifiek beleid voor het verhogen van de sportdeelname en het verlagen van sportuitval onder jongeren. Dat uit zich voornamelijk in een faciliterende rol. Ze zetten bijvoorbeeld buurtsportcoaches in voor deze opgave. Buurtsportcoaches hebben nu in hun profiel staan dat zij samen met jongeren het sportaanbod vormgeven, wat hieraan bij moet dragen.

Daarnaast hebben verschillende sportbonden en brancheorganisaties samen met externe hulp stappen gezet om te komen tot vernieuwend sport- en beweegaanbod. Ook hebben NOC*NSF en POS praktijkvoorbeelden gepubliceerd van jeugdsportclubs die er in slagen jongeren aan zich te binden. Dit zijn concrete opbrengsten van SAII. Dit resulteert zoals verwacht (nog) niet in een toename van de wekelijkse sportdeelname onder jongeren of het aandeel dat lid is van een sportvereniging.

Meer aandacht voor bewegen van de jongste jeugd

Binnen gemeenten is tot nu toe minder aandacht voor de motorische ontwikkeling en het bewegen van de jongste jeugd (0-4 jaar) dan voor andere jeugdleeftijdsgroepen.

Om de motorische ontwikkeling te stimuleren zetten de strategische partners vooral in op initiatieven op kinderopvangcentra en in de jeugdgezondheidszorg. Een goed voorbeeld hiervan is de samenwerking tussen sportbonden en brancheorganisaties met 43 kinderopvanglocaties om beweegprogramma's uit te rollen. NOC*NSF en POS faciliteren dit met een 'menukaart'.

Om bewegingsonderwijs (en breder een gezonde leefstijl) op de kinderopvang te stimuleren, en de vaardigheden en deskundigheid van medewerkers van de kinderopvang verder te ontwikkelen, kan nog een slag worden gemaakt. Dat kan door het thema bewegen structureel onderdeel te maken van de opleiding tot pedagogisch professional.

Met de komst van SAII is er duidelijk breder aandacht gekomen voor de motorische vaardigheden van 0-4-jarigen.

6.5 Tot slot

De basis staat steviger, mede dankzij SAII

SAII heeft veel in beweging gezet. De strategische partners hebben het merendeel van de werkafspraken in gang gezet of al helemaal uitgevoerd en steeds meer gemeenten hebben de lokale randvoorwaarden op orde. Hoewel er grote verschillen zijn tussen gemeenten en er nog veel uitdagingen zijn, is het lokale sportlandschap professioneler, toegankelijker en beter georganiseerd.

Hiermee staat de basis steviger en zijn de randvoorwaarden beter op orde om lokaal meer inclusie en sociaal diverse sportomgevingen te realiseren. En om meer kinderen de kans te bieden vaardig te worden in bewegen en veelzijdig te sporten en bewegen.

Dergelijke veranderingen zijn betekenisvol, zeker in een context waarin opeenvolgende maatschappelijke crisissen (zoals corona) de sportinfrastructuur onder druk zetten. Juist in vergelijking met andere landen staat die basis in Nederland nog relatief stevig overeind – mede dankzij het landelijke akkoord.

Resultaten lastig meetbaar, maar wel aanwezig

Deze positieve systeemveranderingen en de resultaten die dat oplevert, zijn moeilijk kwantitatief te onderbouwen. Je kunt niet zomaar stellen dat elke verandering in een wijk het directe gevolg is van een interventie die daar is uitgevoerd. Er spelen immers altijd meerdere factoren tegelijkertijd. En in veel gevallen richt beleid zich op het dempen van ongelijkheid of het voorkomen van achteruitgang – niet per se op het realiseren van direct meetbare groei. Geen verandering in cijfers – zoals we zien bij de langetermijnindicatoren – betekent dus niet dat het beleid heeft gefaald.

Sterker nog: juist in kwetsbare wijken – waar achterstanden zich opstapelen – is het belangrijkste effect van beleid vaak het doorbreken van een negatieve spiraal. De *deprivation amplification*-hypothese stelt dat sociale ongelijkheid wordt versterkt door omgevingsfactoren. SAII probeert deze versterkende mechanismen te keren. Dat leidt niet automatisch tot hogere sportdeelnamecijfers, maar wel tot een stabielere, inclusievere sportomgeving.

Nieuwe verbindingen gelegd, maar inclusie en een bewegende jeugd is nog niet de norm

Door de aanwezigheid van SAII kon ook de verbinding met andere akkoorden en andere domeinen tot stand komen. De samenwerking kon zich verbreden richting armoede (armoedegelden), gezondheid/ preventie (via de CSP), buitenruimte/omgeving (omgevingsvisie) en duurzaamheid (Klimaatakkoord, Routekaart Verduurzaming Sport).

SAII zorgt ervoor dat er zowel landelijk als lokaal een (overleg)structuur bestaat waar de verbinding mee gemaakt kon worden. Dit ging niet altijd een-op-een om doelen die in SAII centraal stonden, of om werkafspraken die daaronder vielen. Maar doordat SAII mogelijkheden bood voor tussentijdse bijsturing, is bijvoorbeeld verbinding gelegd met beweegwijsheid en de strategie 'Sporten voor mensen met een handicap is vanzelfsprekend in 2030'.

Maar een inclusieve sport- en beweegomgeving of een bewegende jeugd die dat een leven lang volhoudt, is zeker nog niet de norm. Des te belangrijker is het om (vanuit andere (toekomstige) beleidsprogramma's) voort te borduren op de resultaten die met het samenwerkend besturen vanuit SAII op deze thema's zijn en worden geboekt.

Monitoring veranderingen op lokaal niveau

We concluderen dat het merendeel van de werkafspraken van SAII zijn uitgevoerd of in gang gezet. Dit heeft het vergroten van het lokale bereik van sport en bewegen bevorderd. In ons volgende rapport staat de vraag centraal of de verbeterde randvoorwaarden intermediaire partners in staat hebben gesteld om veranderingen en verbeteringen te realiseren op het lokale niveau.

mulier
instituut

Bronnen

Balk, L., Aarnink, A., Bronkhorst, P., Heerschop, M., Meulenbroeks, N., & Suijlekom, A. van (2025). Topsport in Nederland (TiN) 2025. Mulier Instituut.

De Kwaasteniet, R., Baggen, W., Van Eijk, J., & Van Kalmthout, J. (2025). *POS-kantoren in Nederland: een onderzoek naar het ontstaan, de voortgang en het vervolg van netwerken van ondernemende sportaanbieders*. Mulier Instituut.

De Kwaasteniet, R., Aydoğan, G. N., Visser, T., Cremers, R., & Elling, A. (2025). *Monitor OCIVI 2024: beleidsprogramma gericht op anti-discriminatie en inclusie*. Mulier Instituut.

Gómez Berns, A., Bronkhorst, P., Wessels, W., & Van Stam, W. (2025). *Monitor Brede Regeling Combinatiefuncties 2024*. Mulier Instituut.

Hoogendam, A., Kusters, A., & Duijvestijn, M. (2024). *Monitorplan Sportakkoord II: versie 2; maart 2024*. Mulier Instituut.

Hoogendam, A., Kusters, A., & Gutter, K. (2024). Werken aan het fundament: monitor Sportakkoord II: voortgangsrapportage juni 2024.. Utrecht: Mulier Instituut.

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2022). *Hoofdlijnen Sportakkoord II: Sport versterkt*. https://www.sportakkoord.nl/wp-content/uploads/sites/3/2023/01/hoofdlijnen-sportakkoord-ii.pdf

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2025). *Plan van aanpak Jeugdsport en talentontwikkeling*. Open Overheid. https://open.overheid.nl/documenten/222c4182-a0af-4f1b-be3a-5609cb9b6416/file

NOC*NSF (2021). *Bestedingsplan en richtlijnen 2022-2023. Bijlage A: Minimale Kwaliteitseisen 2022. Bijlage bij AV 15 november 2021.*

NOC*NSF (2025). *Minimale Kwaliteitseisen*. Geraadpleegd op 14 oktober 2025, van https://nocnsf.nl/sportbonden/vereniging-en-organisatie/minimale-kwaliteitseisen/eis-diversiteit-inclusie.

Reitsma, M., Hoogendam, A., De Kwaasteniet, R., & Van der Poel, H. (2022). *Monitor Sportakkoord 'Sport verenigt Nederland'. De oogst van het sportakkoord: voortgangsrapportage juni 2022*. Mulier instituut.

RIVM & Uniek Sporten (2024). *Samenwerkingsverbanden Aangepast sporten per gemeente*. Geraadpleegd op 17 september 2025, van https://www.sportenbewegenincijfers.nl/kaarten/onbeperktbewegen/beleid

Singh, A. S., Plompen, E., Veldman, S. L. C., & Heerschop, M. (2025). *Beweegwijsheid: de basis voor een leven lang bewegen: visiedocument*. Mulier Instituut.

Smit, D., & Heerschop, M. (2025). *De gecombineerde leefstijlinterventie in de gemeente* [Factsheet 2025/36]. Mulier Instituut.

Sportakkoord.nl (z.d.). *Landkaart | Sport- en beweegloket*. Geraadpleegd op 18 september 2025, van https://www.sportakkoord.nl/sport-en-beweegloket/landkaart/.

Sport en Gemeenten (2023). *Publicatie Brede SPUK: Staatscourant*. https://sportengemeenten.nl/wp-content/uploads/2023/02/Publicatie-Brede-SPUK-Staatscourant-8-februari-2023.pdf.

Stuij, M., Pulles, I., Hoogendijk, R., Dalhuisen, C., & Prent, J. (2024). *Sport- en zwemlesregelingen voor mensen met een laag inkomen: onderzoek naar lokale aanwezigheid en aanvragen*. Mulier Instituut.

Stuij, M., Erdoğan, G. N., Hoogendijk, R., & Van der Meijde, L. (2024). *Opbrengsten van twee jaar pilot Fitness Loont: een kwalitatief onderzoek naar het realiseren van fitnessaanbod voor mensen met een smalle beurs*. Mulier Instituut.

Stuij, M., & Smit, D. (2025, nog te verschijnen). *Sport- en zwemlesaanvragen via het Jeugd- en Volwassenenfonds Sport & Cultuur 2024*. Mulier Instituut.

Van Lindert, C., Derix, N., Heerschop, M., Hoogendijk, R., Rauws, R., & Sparreboom, C. (2025, nog te verschijnen). *Voortgangsrapportage 2025. Monitor 'Sporten voor mensen met een handicap is vanzelfsprekend in 2030*. Mulier Instituut.

Van Ongevalle, J., Scheerens, D., & Vermeersch, L. (2019). *Methodologische gids. Planning, monitoring en evaluatie binnen de AMIF-projecten "Actief en Gedeeld Burgerschap"*.

Verian (2025). *Discriminatie in de zorg, welzijn en sport. Samenvatting en conclusie prevalentieonderzoek discriminatie*. Verian & Mare.

Volwassenfonds Sport & Cultuur (2025). *Jaarverslag 2024*.

Vrieswijk, S., Westerbroek, M., Wilderink, L., & Singh, A. S. (2024). *Van wet naar werkelijkheid: bewegingsonderwijs op de basisschool*. Mulier Instituut.

Veldman, S. L. C., & Westerbroek, M. (2024). *Advisering rondom het thema bewegen op consultatiebureaus: het belang van bewegen voor kinderen van 0 tot 4 jaar*. Mulier Instituut.

Westerbroek, M., Veldman, S. L. C., & Singh, A. S. (2024a). *De weg naar meer en beter bewegen in de kinderopvang: kwalitatief onderzoek naar de integratie van het thema bewegen in de opleiding tot (gespecialiseerd) pedagogisch medewerker*. Mulier Instituut.

Westerbroek, M., Veldman, S. L. C., & Singh, A. S. (2024b). *Door het oog van de professional: een kwalitatief onderzoek naar de integratie van het thema bewegen in de kinderopvang*. Mulier Instituut.

Bijlage 1 – Regionale samenwerkingen toegankelijke sport

Er wordt gemeente-overstijgend gewerkt aan meer toegankelijke sportvoorzieningen. Onderdeel hiervan is ook het toegankelijk maken van vervoer van en naar sportlocaties. We hebben via Sportkracht 12 uitgevraagd in hoeverre er in de verschillende provincies sprake is van regionale samenwerking op dit thema. We geven de voortgang in negen provincies weer in tabel B1.1.

Tabel B1.1
Regionale samenwerkingen op het gebied van toegankelijke sportvoorzieningen en vervoer voor mensen met een beperking

Drenthe	In de provincie Drenthe hebben sporters veelal twee vervoerspassen. Eén voor in de regio voor woon-werkverkeer in de woonplaats en één voor buiten de regio. Met die laatste kunnen ze tot een bepaald aantal kilometer per jaar reizen voor een aantrekkelijker tarief.
Flevoland	In de provincie Flevoland hebben gemeenten twee keer per jaar een regionaal overleg over aangepast sporten, waarbij alle zes de Flevolandse gemeenten om de tafel gaan om kennis uit te wisselen en eventuele casussen te bespreken. Hier komt ook vervoer en toegankelijke portvoorzieningen af en toe aan bod.
Gelderland	In de provincie Gelderland verloopt de provinciale ondersteuning via het Gelders Sportakkoord, het Gelderse Sport Programma en samenwerking met partners zoals Topsport Gelderland en de Gelderse Sport Federatie. Deze provinciale partners ondersteunen gemeenten bij inclusief sportbeleid en subsidiemogelijkheden. In de gemeentelijke samenwerkingsverbanden (regio's Arnhem, Stedendriehoek, Nijmegen, Noord-Veluwe, Achterhoek en Rivierenland) worden kennis, plannen en vaak ook subsidieaanvragen of vervoersconcepten gedeeld. Ook wordt incidenteel afgestemd over sportvoorzieningen. Mobiliteitsinitiatieven voor mensen met een beperking staan structureler op de agenda. Hoewel er dus regionaal wel overleg plaatsvindt, blijkt dat dit met name op het gebied van vervoer zelden leidt tot gerichte actie. Wel is er, veelal incidenteel, sprake van inventarisatie van huidige regelingen en knelpunten, en in sommige regio's delen van ervaringen en best practices.
Groningen	In de provincie Groningen wordt samenwerking tussen gemeenten en provincie rondom toegankelijke sportinfrastructuur gestimuleerd via het Provinciaal Beweegakkoord. Dit akkoord is door meer dan 50 partners ondertekend en krijgt subsidie vanuit de provincie tot en met 2027. Ook heeft de provincie een subsidieregeling voor vervoerskosten waarin sporters met een beperking tot 1.000 euro aan vervoerskosten vergoed kunnen krijgen. Daarnaast worden regionale netwerkbijeenkomsten 'Inclusief sporten' georganiseerd, waarin gemeenten, onderwijs, hulpinstanties en sportorganisaties het thema bespreken.

Noord-Brabant	In de provincie Noord-Brabant is de gemeente Meijerijstad bezig met het opzetten van een 'Uniek Sporten Centrum', waarbij zij samenwerken met een aantal buurgemeenten. De provincie Noord-Brabant is hier ook bij betrokken. Later wordt gekeken welke lessen uit de samenwerking zijn te trekken om verder te verspreiden. Daarnaast verkent de provincie Noord-Brabant of het juridisch mogelijk is om sportvervoer beter toegankelijk te maken. In dat kader start in september in gemeente Eindhoven een pilot.
Noord-Holland	De provincie Noord-Holland is niet betrokken bij inclusieve sportvoorzieningen. Dat neemt niet weg dat er regionale samenwerkingen kunnen zijn, maar de provincie is daarmee niet bekend. Regelingen en vervoersmogelijkheden zijn er wel binnen sommige gemeenten die onderdeel in de provincie.
Limburg	In de provincie Limburg bestaat een provinciale vervoerregeling aangepast sporten. Dit betreft een financiële tegemoetkoming voor verenigingen in de vervoerskosten van deelnemers die bovenregionaal moeten reizen naar sportvoorzieningen. De Provincie Limburg is sinds kort een regeling 'Gratis openbaar vervoer voor minima' gestart, voor mensen met een inkomen tot 100 procent van het sociaal minimum.
Zuid-Holland	De provincie Zuid-Holland zet in op een goede spreiding van het aanbod van sportvoorzieningen voor mensen met en beperking, vanuit regionale samenwerkingsverbanden. Die verbanden zijn er in de Bollenstreek, Midden-Holland, Rotterdam-Rijnmond en Haaglanden. Zuid-Holland-Zuid heeft het voornemen om (een) samenwerkingsverband(en) te starten. Vooral gemeenten organiseren de (fysieke) toegankelijkheid van sportvoorzieningen in de regio. Zij wisselen onderling best practices uit. En gemeenten werken afzonderlijk met de provincie samen door gebruik te maken van de Provinciale subsidieregeling die er is voor aanpassingen in de (openbare) sportruimte, specifiek met als doelstelling om inclusie en toegankelijkheid te bevorderen. Wat vervoer naar sportvoorzieningen betreft worden ervaringen en kennis gedeeld in regioverbanden, maar dat leidt vooralsnog niet tot gerichte vervolgacties.
Zeeland	In de provincie Zeeland is er geen duidelijke samenwerking op regionaal of provinciaal niveau wat betreft toegankelijke sportvoorzieningen. Wel is er zicht op de aanbieders van aangepaste sport in Zeeland en specifieke regio's, maar niet expliciet op de spreiding hiervan. Verder is er geen speciale provinciale regeling voor vervoer. Gemeenten hebben hun eigen regelingen hiervoor vastgesteld.

Bron: Sportkracht 12, persoonlijke communicatie, juli/augustus 2025.

David Rappange
d.rappange@mulierinstituut.nl

Rutger de Kwaasteniet
r.dekwaasteniet@mulierinstituut.nl

Walter Baggen
w.baggen@mulierinstituut.nl

Pelle Bronkhorst
p.bronkhorst@mulierinstituut.nl

Marnik Koekkoek
m.koekkoek@mulierinstituut.nl

Ine Pulles
i.pulles@mulierinstituut.nl

Waldemar Wessels
w.wessels@mulierinstituut.nl

Remco Hoekman
r.hoekman@mulierinstituut.nl

Mulier Instituut | 2025